

KVALITATIIVSED HINDAMISE KRITEERIUMID. JUHEND HANKIJALE

Tellija: Rahandusministeerium

Koostajad: Erki Fels, Karin Marosov, Gregor Saluveer, Jana Tudelep,
Mari Kelve-Liivsoo, Liisa Levandi (Advokaadibüroo TGS Baltic)

29.02.2024

Sissejuhatus: kuidas seda juhendit kasutada

Loodame, et juhendist saab hankija inspiratsiooni kvalitatiivsete hindamise kriteeriumide lisamiseks oma hangetesse. Juhendi eesmärk on aidata kaasa sellele, et Eesti riigihanked oleksid läbi viidud just nii, nagu hankedirektiivid ja riigihangete seadus nõuab: eelkõige parima hinna ja kvaliteedi suhte alusel, mis hõlmab kvalitatiivseid, keskkonnahoidlikkuse või sotsiaalseid kriteeriume.¹

Juhendis on erinevaid kvalitatiivse hindamise kriteeriumi näidiseid: neid, mida saab kasutada teatud konkreetses valdkonnas, n-ö universaalseid, mis on rakendatavad mitmes valdkonnas, ning väärtuspõhiseid kriteeriume, mille eesmärk on muuta Eestit pisut paremaks.

Näidised on enam-vähem kopeeritavad, aga täielikku pimesi kopeerimist need siiski ei võimalda. Hankija vastutab riigihanke alusdokumentide koostamise eest.² Seejuures on hankijal hindamise kriteeriumide seadmisel ulatuslik kaalutusruum.³ See tähendab, et hindamise kriteeriumi kehtestamisel peab hankija arvestama hankelepingu eset, sh tehnilist kirjeldust. Tehniline kirjeldus on hankelepingu esemele esitatud omaduste ja nõuete loetelu, mis on pakkujatele kohustuslikud. Kvalitatiivsete hindamise kriteeriumide täitmine, seevastu, ei ole pakkujale otseselt kohustuslik, vaid pakkujale omistatakse selle võrra vähem punkte. Hindamise kriteeriumide mõte ongi just võimaldada hinna-kvaliteedi konkurentsi. Hankijatel on vabadus kehtestada piisavad kvaliteedistandardid, kasutades tehnilisi kirjeldusi või lepingu tingimusi.⁴ Enamik juhendis välja pakutud näidiseid on sellised, mida hankija võib nõuda kohustuslikuna tehnilises kirjelduses. Tehnilise kirjelduse nõuete kasutamine hindamise kriteeriumina ei ole välistatud, kui hindamise alusel omistatakse rohkem punkte pakumusele, mille tehnilised näitajad ületavad miinimumnäitajaid.⁵ Seepärast peab hankija kvalitatiivse hindamise kriteeriumi kehtestamisel otsustama, milliste asja või teenuse omaduste suhtes ta võimaldab võistlevaid pakumusi. Seda tööd juhend hankija eest ära teha ei saa. Hankija peab näidiste alusel ise otsustama, kas soovib midagi täpsustada, lisada, kustutada, osakaalu või hindamismetoodikat muuta.

Seos hankelepingu esemega

Hindamise kriteerium peab olema seotud hankelepingu esemega.⁶ Hindamise kriteeriumeid käsitatakse seotuna hankelepingu esemega, kui need on seotud ehitustööde, asjade või teenustega, sh nende olulusringi mis tahes aspektide ja etappide, sh tootmise, osutamise või turustamise konkreetse protsessiga, isegi kui need tegurid ei ole hankelepingu eseme oluliseks osaks.⁷ Näiteks elektrienergia tarnimise hanke raames tohib hankija nõuda, et elektrienergiat tuleb toota taastuvatest

¹ RHS § 85 lg 3 ja 8; direktiiv 2014/24/EL art 67 lg 2.

² RKHKo 3-3-1-24-13, p-d 38-39; VAKO 46-21/232833, p 17.

³ EK C-324/93, p 42.

⁴ Direktiivi 2014/24/EL põhjendus 90.

⁵ VAKO 21-15/159536, p 8.

⁶ RHS § 85 lg 1.

⁷ Direktiivi 2014/24/EL art 67 lg 3.

energiaallikatest.⁸ Ka võib olla hankelepingu esemega seotud nõue, et asi oleks pärit õiglasest kaubandusest, ehkki ebaõiglasel tingimustel toodetud asi võib vastata samasugustele tehnilistele näitajatele.⁹ Tingimus ei pea lähtuma seega toote olemuslikest tunnustest ega materiaalsest omadusest. Suhkur ei maitse erinevalt, kui sellega kaubeldi ebaõiglaselt. Sellele vaatamata jätab toode, mis on turule toodud ebaõiglasel tingimustel, sotsiaalselt vastutustundlikule tarbijale mõru maigu.¹⁰

Küll aga ei luba Euroopa Liidu (EL) õigus kehtestada hindamise kriteeriumina nõudeid pakkuja üldisele ettevõtluspoliitikale. Kasutada pole lubatud kriteeriume, mis on seotud üldise ettevõttepoliitikaga, mida ei saa pidada konkreetset tootmisprotsessi või hangitavate ehitustööde tegemise, asjade tarnimise või teenuste osutamise konkreetset protsessi iseloomustavaks teguriks. Hankijatel ei peaks olema lubatud nõuda pakkujalt, et neil kehtiks teatav sotsiaalne või keskkonnavalast vastutust reguleeriv ettevõttepoliitika.¹¹ Sama on kinnitanud Euroopa Kohus. Näiteks ei ole sobilik hindamise kriteeriumis nõuda pakkujalt kõigi tema tootevalikus olevate toodete päritolu õiglasest kaubandusest¹² ega üleüldist võimekust palgata pikaajalisi töötuid.¹³ Ei saa välistada, et õigus areneb ja tõlgendused muutuvad. Iseenesest ei ole ju midagi ebamõistlikku, kui riigihangetes kehtestatakse nõudeid ka pakkujate majandustegevusele laiemalt (nt meetmed palgalõhe maandamiseks, ettevõttesisene poliitika töö- ja eraelu tasakaalustamiseks, metseenlus jne). Ent arvestades hetkel kehtivat hankedirektiivi ja valitsevat kohtupraktikat, on juhendis välditud hindamise kriteeriume, mis adresseerivad pakkuja üldist – konkreetse hankelepinguga seostamata – keskkonnahoidlikku või sotsiaalselt vastutustundlikku käitumist.

Lõpmatud ja piiranguteta lubadused

Oleme vältinud hindamise kriteeriume, kus hindamine toimub põhimõttel „kõige rohkem“, ilma et lubaduse piirmäärad oleksid hankija poolt kehtestatud. Hankija kasu miinimumnäitajaid ületavast pakkumusest ei saa olla lõpmatult suurem, võrreldes tehnilise kirjelduse miinimumnäitajatest. Näiteks on kaheldav, kas teenuse kvaliteet tõuseb iga projektiga, mida pakkuja on teinud rohkem kui tema konkurendid või on kuskil piir, mille ületamisega ei kaasne enam pakkumuse kvaliteedi tõusu või millise lisakvaliteedi eest maksmine kulutaks vaid hankija rahalisi vahendeid, kuid ei annaks enam majanduslikku soodsust.¹⁴ Kus rohkem punkte antakse pakkumustele, mille pakkujate tootmismahut ületab aastast tellitavat mahtu mitmekordselt, ei saa sellist hindamise kriteeriumit pidada lepingu esemega seotuks.¹⁵ Soovitame hankijatel vältida kriteeriume, nagu „lõpmatu garantii“, „suurim leppetrahv“, „kiireim teostaja“ jne.

Subjektiivne hindamise kriteerium

Turuosaliste tagasisidest kõlas läbivalt arvamus, et subjektiivne hindamine on riigihangetes keelatud. See on müüt. Riigihangete seaduse kohaselt peab hankija kehtestama majanduslikult soodsaima pakkumuse väljaselgitamiseks hankelepingu esemega seotud ja reaalselt konkurentsi tagavad pakkumuste hindamise kriteeriumid.¹⁶ Seadus ei kasuta enam terminit „objektiivne“. Seda põhjusel, et kõiki kvaliteediga seotud aspekte ei ole võimalik objektiivselt hinnata. Ilu, maitse, mugavus, originaalsus, kõla, lõhn – neid paratamatult subjektiivseid aspekte peab hankijal olema samuti võimalik hinnata, kui see on hankelepingu eset arvestades asjakohane. Riigikohus on selgitanud, et

---

⁸ EK C-448/01, p 34.

⁹ EK C-368/10, p 89-92.

¹⁰ Kohtujuristi arvamus asjas C-368/10, p 110.

¹¹ Direktiivi 2014/24/EL põhjendus 97.

¹² EK C-368/10, p 111.

¹³ EK C-31/87, p 28.

¹⁴ VAKO 31-14/149368, p 7.6.

¹⁵ EK C-234/03, p 76.

¹⁶ RHS § 85 lg 1.

hindamise kriteeriumid peavad võimaldama objektiivset hindamist,¹⁷ kuid hindamisel ei saa subjektiivsust kunagi täielikult välistada.¹⁸ Proovitöö hindamise puhul ei ole tegemist arvandmetel põhineva läbinisti objektiivse hindamisega. Tegemist on kvaliteedi hindamisega, mis juba olemuslikult kätkeb teatud subjektiivsuse elementi ja hinnanguruumi. Hankijal on proovitööde hindamisel lai kaalutlusruum.¹⁹ Proovitöö hindamine juba olemuslikult annab hindajale suure hinnanguruumi ja võib põhineda subjektiivsetel elementidel.²⁰

Kui hinnatakse toote disaini, mitte fikseeritud numbrilist näitajat, ei saa hankija üheselt mõistetavalt, täiesti objektiivselt ning hindamise tulemusi juba ette paika panevalt kirja panna kriteeriume, täpselt milline disain annab täpselt kui mitu punkti. Hankijal ei ole võimalik riigihanke alusdokumentides ära kirjeldada kõikvõimalikke disainilahendusi, mida on ilmselt lõpmata arv, ja välja tuua neile vastavaid hindepunkte. Seega on disaini hindamisel mõningane subjektiivsus paratamatu ning paratamatu on ka see, et vastavaid hindamise kriteeriume ei ole võimalik sõnastada nii, et pakkuja saab tõsikindlalt juba ette teada, millise arvu hindepunkte tema pakutav disain saaks. Tähtis on, et hindamiskriteerium oma subjektiivsuses ei läheks kaugemale kui olemuslikult paratamatu ega võimaldaks täiesti meelevaldset hindamist (nt kriteerium „disain on ilus“).²¹ Muu hulgas just sel põhjusel on Euroopa Kohus leidnud, et hindamise kriteeriumid ei pea olema detailsed ega sisaldama alakriteeriume.²² Hindamiskomisjonile peab jääma vabadus oma tööd korraldada. Üldjuhul tuleks lisaks sisulistele hindamise kriteeriumidele määrata kindlaks hindamismetoodika (sh punktiskaala), kuid see ei pea olema ammendav, seda võib pärast pakumuste avamist kohandada. Hankijatel ei ole kvalitatiivse hindamise kriteeriumidesse võimalik kirja panna kõiki detaile, mis võivad hindamisel oluliseks osutada. Vajaduse korral võib aga jätta metoodika ka ette kindlaks määramata ja kujundada see tervikuna alles pärast pakumuste avamist.²³

Subjektiivseid elemente sisaldavad hindamise kriteeriumid on seega lubatavad nii riigihangete seaduse (RHS) kui ka EL õiguse alusel. Eeskätt on subjektiivseid elemente sisalduva hindamise kriteeriumi puhul iseäranis tähtsad hankija hindamiskomisjoni põhjendused. Hankija otsus tunnistada pakumuse edukaks peab olema põhjendatud ja kontrollitav. See saab olla tagatud eelkõige komisjoni liikmete antud punktide põhjendatuse kaudu.²⁴ Mida üldisemad on kriteeriumid ja -metoodika, seda avaram on hankija hindamisruum ning seda põhjalikumad peavad läbipaistvuse tagamiseks olema hinnete põhjendused.²⁵

Horisontaalsed kriteeriumid ja andmekaitse reeglid

Seoses isikuandmete töötlemisega, mis kirjeldavad konkreetse isiku tervislikku seisundit (sh viitavad, et tema töövõime on vähenenud või et talle on määratud puue), on Andmekaitse Inspektsioon (AKI) leidnud, et kehtivate õigusaktide pinnalt ei pruugi nende andmete töötlemine riigihanke olla lubatav.²⁶ AKI on seisukohal, et eriliigiliste isikuandmete (sh terviseandmete) töötlemine riigihanke kontekstis ei saa põhineda isiku nõusolekul. Selleks, et isikuandmete töötlemine saaks põhineda isiku enda nõusolekul, peab nõusolek olema täielikult vabatahtlik ehk inimesel peab olema reaalne võimalus vabalt valida, kas nõusolek anda või mitte ning vaba võimalus antud nõusolek ka tagasi võtta. Olukorras, kus nõusoleku andja ja nõusoleku küsija on ebavõrdses positsioonis (nt suhtes töötaja ja alluva vahel või kodaniku ja avaliku sektori asutuse vahel), peetakse ebatõenäoliseks, et nõusoleku andmine on täiesti vabatahtlik. Ebavõrdne positsioon tekitab teatava surveelemendi.

---

¹⁷ RKHKo 3-17-2718, p 22.

¹⁸ RKHKo 3-20-1198, p 18.

¹⁹ VAKO 159-20/220288, p 12.

²⁰ VAKO 158-23/263446, p 9.

²¹ VAKO 24-22/243491, p 20.

²² EK C-532/06, p-d 38, 44-45; C-470/99, p 99. Vt ka RKHKo 3-20-1198, p 18.

²³ EK C-6/15, p-d 27-31; C-252/10 P, p 35.

²⁴ VAKO 26-23/253943, p 11.4.

²⁵ RKHKo 3-20-1198, p 21.

²⁶ Andmekaitse Inspektsiooni 27.07.2023 kiri nr 2.1.-5/23/778-4.

Riigihankes, kus terviseandmete töötlemise lubatavusest hakkab sõltuma pakkumusele omistatavate punktide arv, ei ole pakkujal ilmselt ükskõik, kas tema poolt kaasatav isik annab loa oma terviseandmete kasutamiseks või mitte. Seetõttu võib tekkida kahtlus, kas antud nõusolek ikka on vabatahtlik. Kui aga nõusoleku andmine vabatahtlik ei ole, ei ole nõusolek kehtiv ning sellel põhinev isikuandmete töötlemine ebaseaduslik.

AKI on leidnud, et terviseandmete töötlemine pakkumuste hindamiseks võiks olla võimalik, kui õigusakti tasandil oleks selgelt sätestatud alus, mis sellist isikuandmete töötlemist lubaks. Seejuures peaks olema sätestatud, kes ja milliseid isikuandmeid on hankijale kohustatud esitama ning millisel viisil ja ulatuses on hankijal õigus sotsiaalsetele tingimustele vastavuse kontrollimiseks neid isikuandmeid töödelda.

Sotsiaalsete väärtuste hindamine riigihankes peab olema võimalik, mistõttu on juhendisse alles jäetud ka kriteeriumid, mis nõuavad eriliigiliste isikuandmete töötlemist. Samas AKI arvamust silmas pidades ei pruugi selliste isikuandmete töötlemine nõusoleku alusel olla alati õiguspärane. Seega, tervislikku seisundit iseloomustavate andmete küsimisega kaasneb hetkel õiguslik risk. Võimaliku riski maandamiseks on vaja täiendada riigihangete seadust, luues eriliigiliste isikuandmete töötlemiseks selge aluse.

Võrdõiguslikkuse arvestamine kogemuse hindamisel

Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik on teinud rahandusministrile pöördumise, kus leiab, et hanketingimused pakkujate tiimiliikmetele sisaldavad töötamise/töökogemuse nõuet 1-3 aasta jooksul ning mahus, mis ei võimalda osalise tööajaga töötamist. Selline tingimus paneb halvemasse olukorda hankes osalejad, kelle meeskonnaliikmed on viimaste aastate jooksul olnud näiteks lapsehoolduspuhkusel või töötanud perekondlike kohustuste täitmise tõttu osalise tööajaga, võrreldes töötajatega, kes lapsehoolduspuhkusel sel ajaperioodil ei olnud või perekondlike kohustuste täitmise tõttu osalise tööajaga ei töötanud.²⁷ Soolise võrdõiguslikkuse seadus § 9 lg 1 kohaselt on riigi- ja kohalike omavalitsusüksuste asutused kohustatud soolist võrdõiguslikkust süstemaatiliselt ja eesmärgipäraselt edendama. Levinud hanketingimused pakkujate tiimiliikmetele, mis sisaldavad n-ö lähimineviku töötamise/töökogemuse nõuet konkreetsel ametikohal, võivad tähendada nii otseselt kui kaudset diskrimineerimist. Kindlasti ei ole kaalukaks põhjuseks levinud vastus hankes osalejatele, et „viimaste aastate töökogemusest sõltub otseselt hankelepingu täitmise kvaliteet“ või et „erandi tegemine lapsehoolduspuhkusel olnud spetsialistile paneb teised pakkujad ja töötajad ebavõrdsesse olukorda“.

Spetsialistide kogemust on võimalik kasutada ka hindamise kriteeriumides. Ka siin juhendis on spetsialistide kogemust puudutavaid näidiseid. Juhendis on arvestatud spetsialistide kogemuse kriteeriumide sõnastamisel, et see ei diskrimineeriks lapsehoolduspuhkusel või muul põhjusel ajutiselt töölt eemal viibinud spetsialiste. Oleme kogemusega seotud kriteeriumides eemaldanud lauseosa „viimase kolme aasta jooksul“, võimaldades pikema ajavahemiku kogemuse hindamiseks.

Millest veel lähtusime näidiste koostamisel?

Hindamise kriteeriumide näidiste koostamisel tuginesime valdkondades tegutsevate turuosaliste kaasamisele – kodutööd ja koosloomeseminarid – ning eeskujulike hankijate praktikale. Lähtusime järgmistest põhimõtetest:

1. **Võimalik täita.** Näidiseid on Eesti turul võimalik pakkujatel täita ja need ei diskrimineeri välisriigi pakkujaid.

---

²⁷ Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku 30.01.2024 kiri nr 1-4/4_2024.

2. **Kvaliteedi kasv.** Näidised peaksid reaalselt hankelepingu eseme kvaliteeti suurendama. Pole mõtet koormata hankijaid näidistega, mille kasutamine riigihangetes kulutab aega, aga tegelik mõju on marginaalne.
3. **Lihtne tõendada ja kontrollida.** Läbipaistvuse põhimõte eeldab, et hindamise kriteeriumi täitmist peab saama hankija ka kontrollida. Oleme koostanud näidised nii, et neid oleks pakkujatel lihtne tõendada. Siin juhendis on näidised, mis ei nõua hankijatelt erialateadmisi, laboratoorseid katseid, tööd mahukate materjalidega ega kuluta liigselt aega.
4. **Ei kahjusta konkurentsi.** Hindamise kriteeriumid peavad võimaldama reaalselt konkurentsi. See tähendab, et näidiste kasutamine ei tohiks tekitada olukorda, kus vaid üks turuosaline vastab hindamise kriteeriumile.
5. **Hinna kvaliteedi suhe optimaalne.** Kõik osakaalud on meie hinnang, mis ei pruugi olla hankijale konkreetsetes hankes asjakohane. Osakaalude määramine on hankija pädevuses. Tuginesime hinnangus kriteeriumi tähtsusele, panusele kvaliteedi suurenemisse, hankelepingu eseme eripäradele ja turuosaliste tagasisidele. Osakaalud on alati arvestatud 100%-st. Lähtusime põhimõttest, et hind on jätkuvalt oluline. Seepärast ei ole mitte ükski näidis osakaaluga üle 50 punkti. Enamik näidiseid on osakaaluga 1-10 punkti. See annab hankijale võimaluse erinevaid kriteeriume muu hulgas ka kombineerida.
6. **Mis ei sobi.** Oleme ära märkinud ka ideed, mis koosloomeseminaride käigus aruteludes tekkisid (ja mida on praktikas mõnikord hindamisel kasutatud), kuid mis ei sobi hindamise kriteeriumideks.

Edukat ja kvaliteetset hankimist soovides

Erki Fels, vandeadvokaat

Sisukord

PILK EUROOPA LIIDU LIIKMESRIIKIDE PRAKTIKASSE	10
Soome	10
Poola	13
Saksamaa	15
UNIVERSAALSED KRITERIUMID, MIS SOBIVAD KASUTADA MITMES ERINEVAS VALDKONNAS	18
1 / Aja- ja tegevuskava	19
2 / Metoodika kirjeldus	20
3 / Riskianalüüs	21
4 / Meeskonna kirjeldus	22
5 / Koostöönägemus	23
6 / Tarneaeg	23
7 / Klienditugi	24
8 / Reageerimiskiirus	24
9 / REACH kandidaatainete puudumine	24
10 / Garantiaeg	25
11 / Varuosad	25
12 / Aku või toiteallika vahetamine	26
13 / Koolituse läbiviimine	26
14 / Mugavus	27
15 / Esteetiline kujundus	27
HORISONTAALSED HINDAMISE KRITERIUMID	29
1 / Õiglase kaubanduse märgisega toodete kasutamine	29
2 / Ökomärgisega toodete kasutamine	30
3 / Taaskasutatavast toorainest valmistatud toodete kasutamine	30
4 / Madala CO2 heitega sõidukite kasutamine	30
5 / Keskmise kombineeritud kütusekulu l/100 km kohta (WLTP)	31
6 / Keskmise kombineeritud CO2 sisaldus heitgaasides (WLTP)	31
7 / Ringmajanduslikud lahendused ürituste korraldamisel	31
8 / Haavatavate gruppide kaasamine	32
9 / Puuetega inimeste kaasamine	32
10 / Noorte kaasamine	33
11 / Noorte kaasamine, kes ei osale õppetöös	33
12 / Sõjapõgenike kaasamine	33
13 / Kriminaalkorras karistatud isikute kaasamine	33
14 / Praktikakoha pakkumine töötutele või noortele	33
15 / Õppeasutustes esitluste läbiviimine	34
16 / Samaväärne palk samaväärse töö eest	35
17 / Töö- ja eraelu tasakaalu toetamine	35
18 / Meeste ja naiste võrdõiguslikkuse edendamine	35
KOOLITUSTEENUS	36
1 / Koolitaja kogemus	36
2 / Koolitaja haridus või kutsetase	37
3 / Koolitaja pädevus	38
4 / Koolituskava: sisukirjeldus	38
5 / Koolituskava: metoodika	39
6 / Koolituskava: projektijuhtimine	39
7 / Koolituskava: ajakava	40
8 / Koolituskava: riskianalüüs	40
9 / Koolituskava: koolitajate kaasamine	40
10 / Koolituskava: veebipõhine õpikeskkond	41
11 / Koolituskava: koolituse kohad	41
12 / Koolituskava: teooria ja praktika osakaal	42
13 / Lisaväärtus	42
TOITLUSTUSTEENUS (REGULAARNE KESTUSLEPING)	43
1 / Toidu degusteerimine	45
2 / Menüü mitmekesisus: toidud ei kordu	46

3 /	Menüü mitmekesisus: põhitooraine	47
4 /	Menüü mitmekesisus: soe lisand	47
5 /	Menüü mitmekesisus: salatikomponendid	47
6 /	Menüü mitmekesisus: kaunviljad	48
7 /	Menüü mitmekesisus: puu- ja köögiviljad	48
8 /	Menüü tervislikkus: puuviljad	48
9 /	Menüü tervislikkus: köögiviljad	48
10 /	Menüü tervislikkus: kala ja jahutatud liha	48
11 /	Menüü tervislikkus: poolfabrikaatide kogus	49
12 /	Mahetoidu pakkumine	49
13 /	Taimse toidu pakkumine	50
14 /	Koka haridusega isiku kaasamine	50
15 /	Asutuse töötajatele pakutav soodustus	51
16 /	Talukülastused	51
17 /	Keskkonnahoidlikud lahendused	51
18 /	Lisateenused	52

TOITLUSTUSTEENUS (ÜRITUSTE CATERING TEENUS) 54

1 /	Lisateenused	54
2 /	Teenuse kontseptsioon	55
3 /	Keskkonnahoidlikud lahendused	56
4 /	Menüü mitmekesisus	57

REISIKORRALDUSTEENUS 58

1 /	Ööpäevaringne klienditugi	59
2 /	Tellimuste käsitlemise kord	60
3 /	Kriisiplaan	60
4 /	Iseteeninduskeskkond	60
5 /	Reisijate erivajadustega arvestamine	61
6 /	Keskkonnasõbralikult reisimise koolitus	61
7 /	Keskkonnahoidlikkuse aruandlus	62
8 /	Reisistatistika aruandlus	62
9 /	Reisikonsultantide töökogemus	62

KINDLUSTUSTEENUSED 63

1 /	Omavastutus	65
2 /	Hüvitislimiit aastas	65
3 /	Vaimne tervis, maksimaalselt 10 punkti	66
4 /	Automaatne andmete edastamine integratsiooniteenuse vahendusel	66
5 /	Vaidluste menetlemine	66
6 /	Lisateenuste pakkumine	66

SÕIDUKID 68

1 /	Keskmine kombineeritud kütusekulu l/100 km kohta (WLTP)	69
2 /	Keskmine kombineeritud CO2 sisaldus heitgaasides (WLTP)	69
3 /	Teenindusvõrgu suurus	70
4 /	Tarneaeg	70
5 /	Rehvid: müratase	70
6 /	Rehvid: märghaardumise tase	70
7 /	Rehvid: kütusesäästlikkuse tase	71
8 /	Rehvide klass	71
9 /	Lisavarustus	71
10 /	Lisateenused	72
11 /	Tootja lisagarantii	72
12 /	Kasutusmugavus	73

PROJEKTEERIMINE 74

1 /	Töökorralduskava	75
2 /	Aja- ja tegevuskava	76
3 /	Riskianalüüs	77
4 /	Meeskonna koostöö kirjeldus	78
5 /	Koostöönägemus seotud osapooltega	78
6 /	Visioonikavand	79
7 /	Meeskonna kogemus	80

8 /	Võtmeisikute kogemus	81
9 /	Võtmeisiku kutsekvalifikatsioon	82
10 /	Tunnustatud spetsialisti kaasamine	82
11 /	Meeskonnaliikmete auhinnatud portfoolio	82
EHITUS		84
1 /	Töökorralduskava	85
2 /	Aja- ja tegevuskava	86
3 /	Riskianalüüs	87
4 /	Meeskonna koostöö kirjeldus	88
5 /	Ohutus- ja keskkonnaplaan ja kontrolli teostav isik	88
6 /	Teostusmudeli koostamise kirjeldus	89
7 /	Meeskonna kogemus	90
8 /	Võtmeisikute kogemus	91
9 /	Võtmeisiku kutsekvalifikatsioon	92
10 /	Lisaväärtust pakkuva spetsialisti kaasamine	92
KUIDAS TOIMUS KAASAMINE		94
LISA. TÖÖTUBADESSE KUTSUTUD ORGANISATSIOONID JA NENDE ESINDAJAD		95
	Projekteerimise töötuba	95
	Reisivahendusteenuse töötuba	95
	Juhendi koostajad	97

Pilk Euroopa Liidu liikmesriikide praktikasse

Kolm liikmesriiki on valitud nii, et kajastada erinevaid Euroopa piirkondi: Ida-Euroopa (Poola), Lääne-Euroopa (Saksamaa) ja Põhjamaad (Soome). Liikmesriikide praktikaga tutvudes ja kättesaadavate hangete kriteeriume analüüsidest saab teha kaks üldistust: liikmesriigid kasutavad kvalitatiivseid kriteeriume (eriti teenuse hangetes) ning tähelepanu pööratakse horisontaalsetele väärtustele. Tüüpilised kvalitatiivsed kriteeriumid on spetsialistide töökogemus ja teenuse sisukirjeldused.

+ Soome

Soomes on majanduslikult soodsaima pakkumuse väljaselgitamisel määrav eeskätt parima hinna ja kvaliteedi suhe. 2023. aasta jaanuaris jõustusid Soomes riigihangete seaduses muudatused, millega rõhutatakse kvaliteedikriteeriumite tähtsust: oluline on arvestada nii keskkonnaalaste, sotsiaalsete kui ka majanduslikku jätkusuutlikkust soodustavate kaalutlustega.²⁸

Kvaliteedikriteeriumid võivad hõlmata mitmeid aspekte, nagu tehnilised omadused, esteetilised ja funktsionaalsed omadused, ligipääsetavus, kasutajate nõudmistele vastav disain, tegevuskulud, kulutõhusus, müügijärgne teenindus ja tehniline tugi, teenindus- ja tarnekuupäev või tarneaeg või rakendamisperiood, muud tarnetingimused.²⁹ Näiteks meditsiinitoodete hankimisel võetakse arvesse lisaks hinnale ka kasutatavust, patsiendi- ja tööohutust ning varasemalt kasutatud tootelt uue toote kasutamisele üleminekuga kaasnevat kulutusi. Pelgalt madalaim hind on kasutusel vähekeerukate toodete ostmisel.³⁰ Kui majanduslikult soodsaima pakkumuse väljaselgitamisel kasutatakse madalaimat hinda ainsa kriteeriumina, siis on hankija kohustatud kriteeriumi kasutamist põhjendama hankedokumentides, v.a juhul kui madalaima hinna kriteeriumit kasutatakse asjade hankes³¹

Lisaks võib hankija hinnata pakkumuses töö teostajateks määratud isikute kvalifikatsiooni ja kogemust ning töö teostajate sisemist töökorraldust, kui töö teostajateks määratud isikute kvalifikatsioon võib oluliselt mõjutada hankelepingu täitmist. Samuti võib hankija määrata hinna ja kvaliteedi suhte kulufaktorid fikseeritud hinna või kulude kujul – sellisel juhul hinnatakse pakkujaid üksnes kvaliteedist tulenevatel kaalutlustel.³²

Siikaineni soojusjaama soojusvarustuse hankes kasutati lisaks hinnale ka pakkuja võimekust ja teadlikkuse hindamist erinevatel viisidel. Näiteks tõend piisava koguse kütuse ostmise kohta esimeseks aastaks – 5 punkti; tulevaste aastate kütuseplaan – 5 punkti; hakke transpordi kaugus tehasest – maksimaalselt 10 punkti. Samuti hinnati pakkuja kogemuse pikkust teostatud tööde loetelu

²⁸ Act on Public Procurement and Concession Contracts. 1397/2016. § 93. – <https://www.finlex.fi/fi/laki/kaannokset/2016/en20161397.pdf>

²⁹ Samas.

³⁰ White Paper. Public procurement of medical products, lk 16. – <https://www.twobirds.com/-/media/pdfs/white-papers/public-procurement-of-medicinal-products.pdf>.

³¹ Act on Public Procurement and Concession Contracts. 1397/2016. § 93.

³² Samas, § 93 lg 3.

esitamise kaudu ja pakkuja stabiilset finantsseisundit – 5 punkti.³³ Need on aspektid, mida Eesti riigihankeõiguses tuleks kasutada kvalifitseerimise mitte hindamise etapis.

Virtai linna ehitus-, elektri- ja HVAC³⁴ tööde hankes hinnati ettevõtte eelmise majandusaasta käivet: kui käive ületab 250 000 eurot – 5 punkti; kui käive vahemikus 50 000 – 250 000 eurot – 2 punkti jne. Eesti õiguse kohaselt saab see siiski olla vaid kvalifitseerimise tingimus, sest kvalifitseerimise tingimustega samasuguseid hindamise kriteeriume kehtestada ei tohi (RHS § 100 lg 1 p 4 ja § 85 lg 1 ls 2). Samuti hinnati Virtai hankes ettevõtte kvalifikatsiooni asjatundlikkuse alusel: tuletõrjekaardi omamine – 0,5 punkti; tööhutusosalase koolituse läbiviimine – 0,5 punkti. Lisapunkte anti ka töökorralduse elektrilise kvalifikatsiooni omamise ning avariitööde reageerimisaja eest.³⁵ Tuletõrjekaardi juures ei olnud märget „või sellega samaväärne“. Registreeringuid nõuti kohalike registrite alusel, võimaldamata välisriigi ekvivalente. Eesti hankija peab hindamise kriteeriumide kehtestamisel arvestama, et ta ei diskrimineeriks välisriigi pakkujaid ja võimaldama välisriigi samaväärseid registreeringuid.

Toitlustusteenused

Soome valitsus on andnud suunised toitlustusteenuste hankimiseks avalikus sektoris. Need suunised keskenduvad peamiselt jätkusuutlikkusele ja teenuse kvaliteedile. 2016. aastal võttis Soome valitsus vastu põhimõttelise otsuse, mille kohaselt peavad nii avaliku sektori hankijad kui ka toitlustusteenuste osutajad eelistama toiduained, mis on toodetud loomade heaolu ja toiduohutust edendavatel keskkonnasõbralikel meetoditel. Selleks töötati välja riiklikud suunised, mis kirjeldavad loomade tervise, heaolu, toiduohutuse, keskkonnamõju ja sotsiaalse vastutusega seonduvaid vastutuskriteeriume kõigi toidukategooriate osas.³⁶

Iga kohaliku omavalitsuse üksus võib võtta kasutusele ka enda väljatöötatud kriteeriume. Näiteks korraldas Salo linn loomade heaolule keskenduvate kriteeriumide väljatöötamiseks turudialoogi. Konkreetset väljatöötatud kriteeriumid loomse päritoluga toidu puhul olid: antibiootikumide kasutamise piirangud, sigade sabade eemaldamise piirangud, kanade jalapatjade kahjustuste jälgimine.³⁷

2013. aastal võttis Soome valitsus vastu otsused, et edendada mahetoodete sektorit ning suurendada kohaliku toidu kasutamist toitlustusteenuse osutamisel.³⁸ Peamised kriteeriumid, millega toitlustusteenuste hankimisel Soomes arvestatakse, on seotud toitumissoovitustega, mis näevad ette valgu-, energia-, rasva-, soola-, suhkru-, vitamiini-, ja kiudainesisalduse, olulised toidukategooriad (supid, vormiroad, salatid) ja vajalikud toiduained. Lisaks kasutatakse ka mitmeid lisakriteeriume nagu näiteks orgaanilisus, värskus (kohaliku toidu eelistamise eesmärk) ja loomade heaolu.³⁹ Leiva- ja pagaritoodete hankes on näiteks sätestatud: soolasisaldus (5 punkti), mida hinnatakse keskmise hinde alusel – kui toode sisaldab 0.9% või vähem soola, hinnatakse pakkumust 5 punktiga. Kui soolasisaldus jääb vahemikku 1% - 1.1%, hinnatakse pakkumust 3 punktiga. Kui soolasisaldus on 1.2% või rohkem hinnatakse pakkumust 0 punktiga.⁴⁰

Kogemuse hindamine

³³ Siikaisten kunta tarjouspyyntö. Kaukolämpökeskuksen käytöstä ja hakekattilan polttoaineen toimituksesta. – <https://cdn.hankintailmoitukset.fi/public-attachments/7ed806a7-8918-48c5-00dc-08dbf6eeae8de>.

³⁴ HVAC (heating, ventilation and air conditioning) – lühend, millega tähistatakse ruumi kütte, ventilatsiooni ja õhu konditsioneerimist.

³⁵ Tarjoajan kelpoisuuden arviointi. – <https://cdn.hankintailmoitukset.fi/public-attachments/2727d418-ed31-42eb-00c6-08dbf6eeae8de>.

³⁶ Joint Baltic Sea Region Report for Sustainable Public Procurement and Catering Services, lk 24. – https://www.stratkit.eu/documents/4/Joint_BSR_Report_for_Sustainable_PPCS.pdf.

³⁷ Joint Baltic Sea Region Report for Sustainable Public Procurement and Catering Services, lk 61.

³⁸ Samas, lk 24.

³⁹ Samas, lk 40.

⁴⁰ Hanke „Leib ja pagaritooted“ hankedokumendid. – <https://cdn.hankintailmoitukset.fi/public-attachments/196c90ea-a083-48f3-ffc8-08dbf6eeae8dd>.

Riigihangetes on sageli keskseks kriteeriumiks ka pakkuja spetsialistide eelnev edu samalaadsete lepingute täitmisel. Eesmärk on hinnata pakkuja spetsialistide pädevust spetsiifiliste projektide elluviimisel, mis on sarnased hankija seatud nõuetega. Näiteks on Soome Keskkonnaministeerium hankes „Üldplaneeringu andmemudelid“ kasutanud kriteeriumit „Soovitused ja meeskonna kogemus“. Pakkuja soovitusi ja meeskonna kogemust hinnati maksimaalselt 40 punktiga.⁴¹ Lisaks on ekspertrühma oskusi ja kogemusi hinnatud veebikursuse ekspertsisu tootmise hankes:⁴²

- 1) teadmised ja kogemused ainevaldkonnas (ringmajandusele vastava ettevõtluse, toodete ja teenuste kujundamine ja juurutamine) – maksimaalselt 15 punkti
- 2) mitmekülgne kogemus ettevõtetele suunatud arendusprojektides – maksimaalselt 10 punkti
- 3) kui hästi meeskonnaliikmete pakutud roll ja tööpanus ülesande edukat sooritamist toetavad – maksimaalselt 10 punkti.⁴³

Koolituste ja kursuste läbiviimisel on hinnatud kursuse sisukava teostatavust ja tõhusust. Sisukava peaks sisaldama sihtrühma õppimise seisukohast olulisi põhiteemasid, s.t milliseid teemasid teenusepakkuja õpetaks sihtrühma ekspertidele, et nad suudaksid tulevikus ringmajanduslike toote- ja teenuslahendusi teha. Näiteks on niisugusele koolitusele võimalik kehtestada alakriteeriumid:

- 1) teema planeerimise loogiline käik õppija vaatenurgast;
- 2) sihtrühma ekspertide multidistsiplinaarse iseloomuga arvestamine (kursus ei ole seotud konkreetse majandusharuga);
- 3) teemade sisu lühikirjeldustest nähtub, et pakkuja mõistab sihtrühma tövõtteid ettevõtetes;
- 4) sisuplaanis nähtub pakkuja mitmekülgne asjatundlikkus disaini kasutamisel ringmajanduse lahendustes.⁴⁴

Lisaks on hankijad sätestanud alakriteeriume, nagu kogemus ja oskusteave ehitusvaldkonnas või tööprotsessi kirjeldus ja ajakava, mis seonduvad just spetsialistide võimekuse ja kogemuste igakülgse hindamisega.⁴⁵

Keskkonnahoidlikkusele ja sotsiaalsele vastutustundlikkusele suunatud kriteeriumid

Keskkonnahoidlike kaalutluste lisamine riigihangetesse on Soomes juurdunud praktika. Juba 2002. aastal on Soomes soovitud eduka pakkuja väljavalimisel anda lisapunkte pakkumusele, kus busside lämmastikoksiidi heitkogused on väiksemad kui 4g/kWh ja mille väline müratase on madalam kui 77 dB.⁴⁶ Hindamisel, kas pakkumus on majanduslike aspektide poolest kõige soodsam, tuli arvesse võtta kolme kategooria kriteeriume, milleks olid käitamise kogumaksumus, (bussi)veeremi kvaliteet ning vedaja kvaliteedi- ja keskkonnakorraldus.⁴⁷ Euroopa Kohus leidis, et hankija võib arvesse võtta keskkonnakaitsega seotud kriteeriume, tingimusel et need on hankelepingu esemega seotud, ei anna hankijale piiramatut valikuvabadust, on hankedokumentides nimetatud ja järgivad riigihanke üldpõhimõtteid.⁴⁸ Kriteeriumid, mille alusel teatavatele spetsiifilistele ja objektiivselt mõõdetavatele keskkonnanõuetele vastavad pakkumused saavad lisapunkte, ei ole ka sellised, mis annaksid hankijale piiramatut valikuvabaduse.⁴⁹

2019. aasta seisuga pööravad 70% hankijatest hankestrateegiates tähelepanu keskkonnale. 66% riigihangetest arvestavad vähemalt mingil viisil energiakulu või keskkonnaaspektidega. Kõige

⁴¹ Ryhti-hanke: Yleisen alueen suunnitelman tietomallit, toteutus. – <https://www.hankintailmoitukset.fi/en/public/procurement/95585/notice/140705/overview>.

⁴² Asiantuntijasisällön tuotanto circular design – verkkokurssiin. – <https://www.hankintailmoitukset.fi/en/public/procurement/95420/notice/140511/overview>.

⁴³ Samas.

⁴⁴ Tarjouspyyntö asiantuntijasisällön tuotannosta circular design – verkkokurssiin. – <https://cdn.hankintailmoitukset.fi/public-attachments/44230679-9a3f-410c-4a46-08dc076e29fd>.

⁴⁵ Sorkkisten yksityistien siltahanke, Eura. – <https://www.hankintailmoitukset.fi/en/public/procurement/95469/notice/140574/overview>.

⁴⁶ EKo C-513/99, *Concordia Bus Finland Oy Ab, varem Stagecoach Finland Oy Ab vs Helsingin kaupunki, HKL-Bussiliikenne*. ECLI:EU:C:2002:495.

⁴⁷ EKo C-513/99, p 21.

⁴⁸ EKo C-513/99, p 64.

⁴⁹ EKo C-513/99, p 65.

tüüpilisemalt on hangetes kasutatud tingimustena energiatõhustust, EURO⁵⁰ heitgaaside norme ja kvaliteedi- või keskkonnajuhtimise süsteeme.⁵¹

Soome riigihangete seaduse kohaselt on hankijal õigus nõuda pakkujalt kavandatavate keskkonnamõju juhtimise strateegiate kirjeldust hankelepingu täitmisel või teenuse osutamisel. Samuti kasutatakse Soome riigihangetes sageli nn „ringluskriteeriume“ (taaskasutatava materjali kasutamise nõue, taaskasutuse nõue). See tähendab, et ostetakse taaskasutusega seonduvaid tooteid ja teenuseid, näiteks 100% taaskasutatud materjalist valmistatud paber.⁵²

Riigihangetel on kehtestatud hindamise kriteeriume, mis puudutavad ka üldisemat pakkuja keskkonnahoidlikkuse tagamise protsesse. Kemi linna mitmeotstarbelise iLOQ lukusüsteemi lukukastide hankel⁵³ pidid pakkujad esitama tervikliku keskkonnapoliitika tutvustuse ja ülevaate ettevõtte tegevuspoliitikast, keskendudes eeskätt keskkonnakaalutlustele, mh:

- 1) kuidas mõjutavad keskkonnatingimused ja nende võimalikud muutused ettevõtte tegevust?
- 2) milliseid ressursse on ettevõttel keskkonnasüsteemi arendamiseks?
- 3) kas töötajad on kaasatud soovitud tulemuste poole püüdlusse?⁵⁴

Lapsehoiuteenuse puhul on hankija muu hulgas hinnanud, kui palju on pakkujal tööl tähtajatu lepinguga lapsehoiutöötajaid (kui see osakaal pakkuja töötajatest on 100%, sai pakkumus kolm punkti, 76-99%, siis kaks punkti ning kuni 50%, siis üks punkt). Hindamise kriteeriumi üle peetud kohtuvaidluses jäi kriteerium kehtima. Soome kohus leidis, et hankelepingu eset arvestades (hooldus- ja haridusteenus) on hankija õigustatud kehtestama seaduse nõuetest rangemaid tingimusi selleks, et hinnata teenuse kvaliteeti. Muu hulgas võib teenuse kvaliteeti suurendavaks asjaoluks olla teenusepakkuja töötajate võimalikult kindel ja kestev töösuhe.⁵⁵

Poola

Poola riigihangete seaduse kohaselt on hankelepingute sõlmimise eesmärgiks kõrgeima kvaliteedi tagamine ning parimate tulemuste saavutamine, mis hõlmab nii sotsiaalsete, keskkondlike kui ka majanduslike mõjudega arvestamist.⁵⁶ Kvaliteedikriteeriumid võivad olla seotud mitmete erinevate aspektidega, nagu näiteks tehnilised, esteetilised ja funktsionaalsed omadused, innovatsioon, müügijärgne teenindus ja tehniline tugi, tarneviis ja -aeg ning lepingut täitma määratud isikute kvalifikatsioon ja kogemused.⁵⁷ Hind ei ole Poola riigihankemenetluses pakkumuste hindamisel ainus ega domineeriv kriteerium. Näiteks kasutatakse Poolas parima pakkumuse väljaselgitamiseks sageli kriteeriume, nagu garantiiperioodi pikkus, tellijale soodsamad maksetingimused, toote funktsionaalsus ja tehnilised parameetrid ning töötajate teadmised ja kogemused.⁵⁸

Toote kvaliteet võib hõlmata nii tehnilisi spetsifikatsioone, toote funktsionaalseid omadusi, viimistlust, vastupidavust, aga ka tootmises kasutatud materjale, masinaid ja tehnoloogiaid. Toote esteetilised väärtused ja disain võivad samuti avaldada mõju toote üldisele kvaliteedile. Toote kvaliteedinäitjaks

⁵⁰ EURO standardid määratlevad uute autode heitgaaside piirnõrmiid Euroopa Liidus.

⁵¹ Katriina Alhola, Finnish Environment Institute. Current status and good examples of Sustainable and Innovative Public Procurement in Finland, 27.5.2021.

⁵² Regional guidebook on circular procurement. – https://projects2014-2020.interregeurope.eu/fileadmin/user_upload/tx_tevprojects/library/file_1639049348.pdf.

⁵³ iLOQ-lukitusjärjestelmän lukkopesät monitoimihalliin. –

<https://www.hankintailmoitukset.fi/en/public/procurement/95579/notice/140698/overview>.

⁵⁴ Ympäristökäsikirjan täyttöohje. – https://www.kemi.fi/wp-content/uploads/2022/11/yvkk_ymparistokasikirjaohje.pdf.

⁵⁵ Ministry of Economic Affairs and Employment of Finland. Guide to socially responsible public procurement, 12/2017, lk Arvutivõrgus:

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160318/TEM_oppaat_12_2017_guide_to_socially_responsible_EN_web_21112017.pdf?sequence=1&isAllowed=y, lk 30.

⁵⁶ Text of the Act of 11 September 2019 – Public Procurement Law. Art 17. –

https://www.uzp.gov.pl/_data/assets/pdf_file/0016/50353/PPL_of_2019_as_amended_consolidated_text_2022.pdf.

⁵⁷ Samas, art 242.

⁵⁸ Text of the Act of 11 September 2019. Public Procurement Law. Arvutivõrgus:

https://www.uzp.gov.pl/_data/assets/pdf_file/0016/50353/PPL_of_2019_as_amended_consolidated_text_2022.pdf.

võib olla ka garantii. Garantii puhul ei ole oluline üksnes garantiiperiood, vaid ka garantiitingimused, nagu näiteks reageerimisaeg ja remondi kestus.⁵⁹

Teatud teenuste kvaliteedi hindamisel on määravaks hankelepingut täitvate isikute pädevus: milline on isikute kvalifikatsioon/haridustase või milliseid täiendavaid koolitusi on nad läbinud. Varasem kogemus teenuste osutamisel on samuti oluline. Näiteks esitab pakkuja loetelu viimase kolme aasta jooksul osutatud teenuste kohta. Teenuse kvaliteedikriteeriumid võivad hõlmata teenuse osutamise ajakava, riskide kirjeldust ning meetmeid, mida võetakse kasutusele riskide maandamiseks.⁶⁰

Warczi kooli õpilaste toitlusteenuste hankel oli üheks kriteeriumiks koka tööalane kogemus (osakaal 40%). Koka töökogemuse kriteeriumi hindamisel lähtuti järgnevalt: vähemalt 12 kuud, vähemalt 24 kuud.⁶¹ Toitlustushangete puhul kasutatakse sageli ka kriteeriume, nagu toitumishooldaja kogemus,⁶² menüü kirjeldus,⁶³ mahepõllumajandusest pärit puuviljade kasutamine (10%).⁶⁴

Sotsiaalsed ja keskkonnanohiule suunatud kriteeriumid

Sotsiaalseid aspekte puudutavad kriteeriumid võivad olla seotud ebasoodsas olukorras olevate inimeste töөлövõtmisega või koostööga üksustega, mis on pühendunud sotsiaalselt tõrjutud isikute integreerimisele, selliste isikute töөлövõtmiseks või kaasamiseks lepingu täitmiseks või nende kvalifikatsiooni tõstmiseks seoses lepingu täitmisega.

Mõned näited,⁶⁵ mida Poola hankijad on praktikas kasutanud:

- / Jaslo eakate päevahooldekodu toitlustusteenuste hankes kasutati kriteeriumina nii hinda (60%), ja sotsiaalset hindamise kriteeriumi (40%). 40 punkti saamiseks olid pakkujad kohustatud tööle võtma vähemalt 2 inimest töötute, tööotsijate, puuetega inimeste, alla 30-aastaste ja üle 50-aastaste tööotsija staatusega inimeste hulgast.
- / Koolituse või muul viisil oskuste arendamise läbiviimine sotsiaalselt tõrjutud inimestele, mis on vajalikud neile nõuetekohaseks töö tegemiseks.
- / Pakkuja kasutab hankelepingu täitmisel sotsiaalseid väärtusi edendavate märgistega tooteid ja standardeid (nt GOTS⁶⁶ ja Rainforest Alliance⁶⁷).
- / Kohviteenuste pakkumine, kasutades õiglase kaubanduse kriteeriumitele vastavalt toodetud kohvi. Toitlustus- ja kulleriteenuse hankes kasutas pakkuja kriteeriumi „õiglase kaubanduse standarditele vastavast tootmisest pärit kohvi“. Vastavust on võimalik tõendada, kui pakkuja kinnitab, et kasutataval kohvil on Fairtrade, Fair for Life või muu samaväärne märgis. Hankijal on õigus teostada ka tellimuse täitmise kohas kontroll, et teha kindlaks, kas kohvi valmistamisel on kasutatud Fairtrade, Fair for Life või muu samaväärse märgisega tooteid. Kriteeriumi osakaal oli 10%.

Keskkonnakriteeriumid hõlmavad aspekte, nagu näiteks toote, hoone või teenuse ressurside (nt elekter, soojus, vesi) kasutamise tõhusus, taaskasutatud või taaskasutatavate toodete kasutamine hankelepingu täitmisel, teenuste, tarnete või tööde teostamist keskkonnasõbralikul viisil (nt

⁵⁹ Pozacenowe kryteria oceny ofert. Poradnik z katalogiem dobrych praktyk. Ver. 2.0. –

https://www.uzp.gov.pl/data/assets/pdf_file/0019/44704/Pozacenowe-kryteria-oceny-ofert_ver2.pdf.

⁶⁰ Ogłoszenie o zamówieniu Dostawy Podniesienia poziomu bezpieczeństwa systemów teleinformatycznych. – <https://ezamowienia.gov.pl/mo-client-board/bzp/notice-details/2023%2FBZP%2000406525%2F01>.

⁶¹ ZP.272.03.2023.TP/SPS Usługa cateringowa na rzecz uczniów Szkoły Podstawowej Specjalnej w Warczu. – <https://platformazakupowa.pl/transakcja/846654>.

⁶² Wybór wykonawcy usługi żywienia na rzecz uczniów uczęszczających do Zespołu Szkół nr 20 we Wrocławiu. – <https://ezamowienia.gov.pl/mp-client/search/list/ocds-148610-8cca3103-952a-11ee-ba3b-4e891c384685>.

⁶³ Ogłoszenie o zamówieniu Usługi. Wybór wykonawcy usługi żywienia na rzecz przedszkola nr 106 we Wrocławiu. – <https://ezamowienia.gov.pl/mo-client-board/bzp/notice-details/2023%2FBZP%2000408381%2F01>.

⁶⁴ Ogłoszenie o zamówieniu Usługi. Usługa cateringowa dla uczestników projektu „Dziś Uczeń – Jutro Student”. – <https://ezamowienia.gov.pl/mo-client-board/bzp/notice-details/id/08dc10f9-eb6e-e750-42c6-d30011511896>

⁶⁵ 22/ZP/2023/S Świadczenie usług cateringowych dla Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego. – <https://platformazakupowa.pl/transakcja/831482>.

⁶⁶ Global Organic Textile Standard. Arvutivõrgus: <https://global-standard.org/the-standard>.

⁶⁷ Rainforest Alliance. Arvutivõrgus: <https://www.rainforest-alliance.org/>.

energiatõhusate masinate või tehnoloogiatega, vähendatud heitkogustega sõidukite või ökoloogiliste puhastusvahendite kasutamine). Pakkumuste hindamisel võib hankija arvestada ka ökomärgiseid, mis kinnitavad, et pakkuja poolt kasutatavad või pakutavad tooted on keskkonnasõbralikud.⁶⁸

Saksamaa

Saksamaal otsustab majanduslikult soodsaima pakkumuse parima hinna ja kvaliteedi suhe. Lisaks hinnale või kuludele võetakse arvesse kvalitatiivseid, keskkonna või sotsiaalseid aspekte. Näiteks koolituse hankes on hankija kasutanud kriteeriumi „personalikirjeldus“. Maksimumpunktide saamiseks peavad pakkujad kirjeldama:

- 1) personali tööhõive jaotust (töötunnid nädalas);
- 2) puhkuste ja ajutise töövõimetuse kulude katmist – tuua näide, mis illustreeriks, kuidas tagatakse vajalik personal;
- 3) osalejate erinevate individuaalsete tugivajadustega tegelemist;
- 4) programmis osalevate töötajate suhtlust, võttes arvesse seatud eesmärgi.⁶⁹

Hankes „Kaasamise ja kutsealase lõimumise meetme väljatöötamine ja rakendamine“ on kasutatud kriteeriumit „projekti teostus ja kvaliteet“:

- 1) programmi elluviimine – pakkuja kirjeldab programmi näidist noorele inimesele, kes pärast keskkooli lõpetamist ja ebaõnnestumist tööturul on kaotanud kontakti tööeluga, kes on endassetõmbunud või kelleni on raske jõuda perekondlike konfliktide tõttu ja kes vajab intensiivset sotsiaal- ja võrgustikutööd psühholoogiliste probleemide ja teraapia sobimatuse tõttu. Näite abil tuleb selgitada valitud meetodilist lähenemist;
- 2) personali kaasamine – selgitus, milliseid väljakutseid sihtrühmalt oodatakse ja kuidas aidatakse projekti kaasatud töötajatel nendega toime tulla. Pakkuja peab kirjeldama, kuidas tagatakse sotsiaal- ja võrgustikutöö järjepidevus osalejate ja nende tugisikute (sotsiaalpedagoogide ja psühholoogide) vahel ning millised võimalused on osalejatel tugisikutega kontakteerumiseks;
- 3) hariduslikud tegevused vabal ajal – kirjeldus, kuidas on organiseeritud haridustegevuste korraldamine programmis osalejate vabal ajal ;
- 4) psühholoogilise toe osutamine – kirjeldus psühholoogilise toe osutamise kohta, sh kuidas julgustatakse osalejaid mõistma psühholoogilise toe vajadust ja kasutama psühholoogilist tuge.⁷⁰

Kvaliteedikriteeriumid toitlustusteenuse pakkumisel riigiteenistujatele tulenevad Saksamaa söökladirektiivist (*Kantinenrichtlinien*), mis näeb ette vähemalt kaks toidukorda, liidumaa õiguse pakkuda vajalikku varustust ja katta tegevuskulud ning vee ja energia keskkonna- ja kuluteadliku tarbimise kohustuse.

Näiteks Osterburgi munitsipaalpäevakodude toiduga varustamise hankes kasutati kriteeriume:

- 1) koolispetsiifiliste rakenduskontseptsioonide osakaal (25%) – mil määral on kontseptsioonis nõutavaid punkte käsitletud, kontseptsiooni sidusus ja uuenduslikud lähenemisviisid;
- 2) piirkondlike toodete osakaal/koostöö piirkondlike tootjatega (10%) – pakkuja, kes ei ole valmis pakkuma ühtegi piirkondlikku toodet, saab 0 punkti. Pakkujad, kes pakuvad rohkem kui 40% piirkondlikke tooteid, saavad 5 punkti. Piirkondlikud tooted on toodetud või kasvatatud kuni 120 km raadiuses.

⁶⁸ Kryteria oceny ofert o charakterze społecznym i środowiskowym (zrównoważone zamówienia publiczne) – poradnik UZP. – <https://www.portalzp.pl/nawosci/kryteria-oceny-ofert-o-charakterze-spolecznym-i-srodowiskowym-zrownowazone-zamowienia-publiczne-poradnik-uzp-31112.html>.

⁶⁹ Ausschreibungsdetails. REZ SW 45Unt3mV AA Bad Kreuznach. – <https://www.evergabe-online.de/tenderdetails.html?18&id=577030>.

⁷⁰ Ausschreibungsdetails. REZ BBSAT 45ind (vor)Ankommen AA Potsdam. – <https://www.evergabe-online.de/tenderdetails.html?1&id=576980>.

- 3) toidu soojendusaeg (30%) – kõige lühema soojendusaja märkinud pakkuja saab 5 punkti, pikima soojendusaja märkinud pakkuja 1 punkti. Ülejäänud pakkujad saavad punkte kasutades interpolatsioonimeetodit.⁷¹

Rajatiste hankimisel on kasutatud majandustulemuste kriteeriumi, s.t pakkujad peavad näitama käivet lepingu tegevusvaldkonnas viimase kolme lõppenud majandusaasta osas. Kui aastane kogukäive ajavahemikul 2020-2022 oli: alla 100 miljoni euro hinnatakse pakkumust 0 punktiga; rohkem kui 300 miljoni euro suurust käivet aga 3 punktiga.⁷² Niisugust hindamise kriteeriumi Eestis kehtestada ei saa, kuivõrd on tegemist klassikalise kvalifitseerimise kriteeriumiga.

Kvaliteedikriteeriumide puhul kasutatakse hindamise kriteeriumina sageli ka hankelepingut täitvate isikute kogemust või tööstaaži. Näiteks võib punkte anda inglise meditsiinterminoloogia tundmise eest tõlketeenuse hankes.⁷³ Ehitamise puhul näiteks projektijuhi töökogemuse üksikasjalik kirjeldus, mis hõlmab magistrikraadi arhitektuuri või tsiviilehituse alal, erialase tööstaaži pikkus, reaalne kogemus hankelepingu esemega sarnase hoone ehitamisel või renoveerimisel, muinsuskaitse projektides osalemine ja saksa keele oskus.⁷⁴ Lisaks hinnatakse projektimeeskonda selle liikmetest lähtuvalt:

- 1) Kutsekvalifikatsioon:
  - a. diplom või magistrikraad pärast vastavat inseneriõppekava (tehnik)kõrgkoolis – 5 punkti;
  - b. bakalaureusekraad pärast inseneriõpinguid (tehnik)kõrgkoolis – 2 punkti;
  - c. muu või määramata – 0 punkti.
- 2) Arhitektide või Inseneride Koja liikmestaatus – 5 punkti.
- 3) Töökogemus:
  - a. alates 20 aastat - 5 punkti;
  - b. 10 - 20 aastat - 3 punkti;
  - c. vähem kui 10 aastat või teabe puudumisel - 0 punkti.⁷⁵

Sotsiaalsed ja keskkonnahoidlikud kriteeriumid

Viisteist Saksamaa liidumaad on välja töötanud oma riigihangete läbiviimise regulatsioonid. Neist neliteist sisaldavad mitmeid sotsiaalseid kriteeriume. Üldiselt sisaldavad regulatsioonid sotsiaalseid kriteeriume, mis on seotud struktuursete majanduslike tunnustega (nt väike-ettevõtete osalemine või praktikakohtade pakkumine), suunatud ebasoodsas olukorras olevate gruppide integreerimisele tööturule (nt pikaaegsete töötute tööle võtmine) või mille eesmärgiks on edendada ühiskondlikke eesmärgi, nagu sooline võrdõiguslikkus.⁷⁶ Levinud sotsiaalsed kriteeriumid on näiteks miinimumpalk, vastavus ILO standarditele, kollektiivlepingute järgimine, võrdne tasustamine, ebasoodsas olukorras olevate gruppide integreerimine, töö- ja pereelu ühildamine.⁷⁷

Saksamaa, eriti Berliin, paistab silma ambitsioonika hankepoliitikaga, mis on kooskõlas laiemate keskkonna- ja jätkusuutlikkuse eesmärkidega. Riigihanked on Berliinis peamiseks vahendiks

⁷¹ Ausschreibungsdetails. Vergabe einer Dienstleistungskonzession der Essensversorgung der kommunalen Kindertageseinrichtungen und der Grundschulen der EHG Osterburg (Altmark). – <https://www.evergabe-online.de/tenderdetails.html?13&id=567688>.

⁷² Ausschreibungsdetails. Rahmenvereinbarung über Facility Services Leistungen an den (Technik-)Standorten der BDBOS. – <https://www.evergabe-online.de/tenderdetails.html?57&id=561682>.

⁷³ Ausschreibungsdetails. Fachliche Validierung von SNOMED-CT-Übersetzungen vom 01.04.2024 bis 31.03.2025 für das Bundesinstitut für Arzneimittel und Medizinprodukte (BfArM). – <https://www.evergabe-online.de/tenderdetails.html?12&id=575853>.

⁷⁴ Ausschreibungsdetails. Tunnelanbindung Herzzentrum - Haus 60a/BA0 Verbindungsgang Haus 10 – Generalplaner. – <https://www.evergabe-online.de/tenderdetails.html?41&id=568372>.

⁷⁵ Samas.

⁷⁶ E. K. Sarter, D. Sack, S. Fuchs Public Procurement as Social Policy?, lk 8, 11. –

https://www.researchgate.net/publication/273119405_Public_Procurement_as_Social_Policy_An_introduction_to_social_criteria_in_public_procurement_in_Germany.

⁷⁷ E. K. Sarter, D. Sack, S. Fuchs Public Procurement as Social Policy?

kliimaneutraalsuse poole püüdlisel 2045. aastaks. Berliini lähenemisviisi keskmes on "Hangete ja keskkonna haldusmäärus", mis paneb hankeprotsessides tugeva rõhu keskkonnakaalutlustele. Määrusega kehtestatakse teatud toodete soetamiseks minimaalsed keskkonnakriteeriumid. Seda ajakohastatakse pidevalt, et hõlmata rohkem tooterühmi ja kehtestada tegelikud keskkonna miinimumstandardid.⁷⁸

Föderaalset tasandil kehtivad Saksamaal kohustuslikud keskkonnasõbralikud hanketavad, näiteks: Blue Angel ökomärgis kasutamine, olemusringi kulude hindamine, säästva ehituse standardid.⁷⁹

---

⁷⁸ Decarbonizing the EU's road and construction sectors through green public procurement, lk 4. – <https://www.sei.org/wp-content/uploads/2022/10/gpp-france-germany-sei2022.044.pdf>.

⁷⁹ Decarbonizing the EU's road and construction sectors through green public procurement, lk 3. <https://www.sei.org/wp-content/uploads/2022/10/gpp-france-germany-sei2022.044.pdf>.

Universaalsed kriteeriumid, mis sobivad kasutada mitmes erinevas valdkonnas

Kriteeriumi nr	Kriteeriumi nimetus	Kuidas aitab kriteerium kaasa kvalitatiivsele hindamisele?
1 /	Aja- ja tegevuskava	Töövõtja on läbi mõelnud, kuidas plaanitakse oodatavad tulemid nõutud ajaraamides saavutada
2 /	Metoodika kirjeldus	Töövõtja on läbi mõelnud, milliste meetoditega on kõige parem hankelepingut täita
3 /	Riskianalüüs	Töövõtja on mõelnud läbi hankelepingu täitmisega seotud riskid ja pakkunud välja maandamistegevused
4 /	Meeskonna kirjeldus	Töövõtja on läbi mõelnud, kes mille eest vastutab, milline on alluvusstruktuur ja meeskonnaliikmete omavaheline koostöö
5 /	Koostöönägemus	Töövõtja on läbi mõelnud, kuidas on tagatud koostöö tellija ja kolmandate isikutega
6 /	Tarneaeg	Tellija saab asja/teenuse/ehitustöö kiiremini
7 /	Klienditugi	Tellijale on tagatud töövõtja suurem kättesaadavus või kaasatus lepingu täitmisel
8 /	Reageerimiskiirus	Töövõtja on kiiremini kättesaadav, kui seadmete või süsteemide toimivuses on rike
9 /	REACH kandidaatainete puudumine	Asjades ei ole ohtlikke aineid, mis peaksid tulevikus olema turult kõrvaldatud
10 /	Garantiaeg	Töövõtja parandab või vahetab välja defektse toote/töö pikema aja vältel
11 /	Varuosad	Aitab tagada pikemat kasutusiga
12 /	Aku või toiteallika vahetamine	Aitab vältida seadmete kasutusest langemist
13 /	Koolituse läbiviimine	Suurendab hankija töötajate teadmisi
14 /	Mugavus	Asjade käsitsemine, kandmine või muul viisil füüsiliselt kasutamine on mugav
15 /	Esteetika	Ilus, originaalne, huvitav või silmapaistev asja välimus

1 / Aja- ja tegevuskava

Sobilik kasutada näiteks teenuste ja ehitustööde hangetes, kus pakkujalt eeldatakse mitmeid tegevusi tulemuste saavutamiseks või mille edukas osutamine nõuab paljude isikute koostööd või mille täitmise üheks takistuseks/väljakutseks on kiirus ja tähtaegsus.

Näidi

Pakkumus saab kuni 15 punkti aja- ja tegevuskava eest. Pakkuja esitab pakkumuses aja- ja tegevuskava hankelepingu täitmiseks. Hankija hindab kava järgmise metoodika alusel:

Kirjeldus	Punktid
Aja- ja tegevuskava on hankelepingu kvaliteetseks täitmiseks mõistlik ja objektiivselt põhjendatud. Selgelt ja arusaadavalt on kirjeldatud, kuidas plaanitakse töö eesmärk ja oodatavad tulemid saavutada. Tegevused ja tulemid on jagatud tähtajalisteks perioodideks, sh on töö jagatud vaheetappidesse seal, kus see loob väärtust. Selgitatud on, millised on hankelepingu täitmise kaasatud isikute rollid ning millises mahus ja milliste tegevustega nad tegelevad. Välja on pakutud lisandväärtust loovaid täiendavaid tegevusi või olemasolevaid tegevusi liigendatud detailsemaks, eesmärgiga neid paremini avada.	15
Aja- ja tegevuskava on hankelepingu nõuetekohaseks täitmiseks piisav. Kirjeldatud on, kuidas plaanitakse töö eesmärk ja oodatavad tulemid saavutada, kuid esinevad üksikud puudujäägid või ebaselgused. Tegevused ja tulemid on jagatud tähtajalisteks perioodideks. Selgitatud on, millised on hankelepingu täitmise kaasatud isikute rollid ning millises mahus ja milliste tegevustega nad tegelevad. Pakkuja ei ole hankija hinnangul pakkunud lisandväärtust.	10
Aja- ja tegevuskava on esitatud koos tähtaegadega, kuid ajakavast on puudu mõni oluline etapp ja/või iga tegevuse juures ei ole märgitud läbiviija(d). Puuduvad põhjendused, kuidas pakutud ajakava ja isikutega on võimalik tagada hankelepingu kvaliteetne täitmine. Hankijal tekkisid mitmed põhimõttelised küsimused aja- ja tegevuskava sobivuse osas.	5
Aja- ja tegevuskavast on puudu olulised tähtajad, etapid ja/või tegevuste juures ei ole märgitud läbiviija(d) (meeskonna liikmed). Aja- ja tegevuskavas märgitud tegevused ja selle ülesehitus on suuresti ebaselged või vastuolulised. Puuduvad põhjendused, kuidas pakutud ajakava ja meeskonnaga on võimalik tagada hankelepingu täitmine.	1

2 / Metoodika kirjeldus

Sobilik kasutada näiteks teenuste hangetes, mis on intellektuaalset laadi või mille tulemuslik osutamine on võimalik erinevatel viisidel (nt koolitused, teadustöö, õiguslikud arvamused, analüütilised tööd).

Näidis

Pakkumus saab kuni 15 punkti metoodika kirjelduse eest. Pakkuja esitab pakkumuses kirjelduse metoodikast, millest lähtub hankelepingu täitmisel.

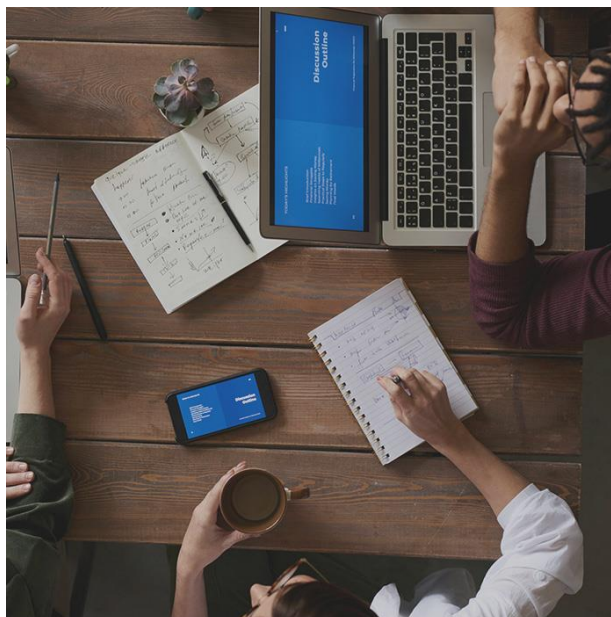
Kirjeldus	Punktid
Metoodika lähtub üldtunnustatud metodoloogilistest põhimõtetest. Meetodid ja nendest tulenevad tegevused on kirjeldatud detailselt ja arusaadavalt ning kirjeldatu võimaldab parimal viisil saavutada töö eesmärgi ja oodatavaid tulemeid. Koos sisuliste põhjendustega on välja pakutud hankija poolt aktsepteerimist leidvaid lisalahendusi (nt täiendavate meetodite või lahenduste kasutamine), mis võimaldavad töö eesmärgi ja tulemeid efektiivsemalt või kvaliteetsemalt saavutada.	15
Kasutatav metoodika lähtub üldtunnustatud metodoloogilistest põhimõtetest. Väljapakutud metoodiliste lahenduste kasutamise otstarbekus on põhjendatud ja lahendused on töö eesmärgi ja oodatavate tulemitena seostatud, kuid detailide osas esinevad üksikud mittepõhimõttelised puudujäägid ja/või ebatäpsused, mis ei takista töö eesmärkide saavutamist.	10
Metoodika ja selle kirjeldus on üldises plaanis sobiv, kuid esineb probleeme, nt pakutud metoodika põhjendatuse ja sobivuse ning nende kirjelduse täpsuse osas. Hankijal tekkisid pakkumuses esitatud metoodika kirjelduse osas küsimused, kas valitud metoodikaga on võimalik töö eesmärgi ja oodatavaid tulemeid täielikult saavutada.	5
Metoodika kirjelduses esineb hulgaliselt olulisi puudujääke, nt ebasobivad lahendused, vähene arusaadavus pakutud metoodikast, olulise nõutava info mitteeesitamine. Hankijal tekkis pakkumuses esitatud metoodika kirjelduse osas põhimõttelisi küsimusi ja kahtlus, kas valitud metoodikaga on võimalik töö eesmärgi ja oodatavaid tulemeid saavutada.	1

3 / Riskianalüüs

Sobilik kasutada hangetes, kus pakkujalt eeldatakse kombineeritud tegevusi tulemuste saavutamiseks või mille edukas osutamine nõuab paljude isikute koostööd või mille täitmisel on ettenähtavaid keerukusi (nt IT-arendustööd, mahukad nõustamisprojektid, ehitustööd, kiire tarnega asjad).

Näidis

Pakkumus saab kuni 10 punkti riskianalüüsi eest. Pakkija esitab pakkumuses hankelepingu täitmisega seotud võimalike riskide kirjelduse, iga riski kohta selle esinemise tõenäosus, tagajärg ja riskide vältimise ja/või maandamise võimaluste kirjeldus. Hankija hindab riskiplaani järgmise meetodika alusel.

Kirjeldus	Punktid
Riskianalüüs on koostatud läbimõeldult ja põhjalikult. Riskianalüüs arvestab täielikult tellijast, töövõtjast ja kolmandatest isikutest lähtuvatest asjaoludest tulenevate riskide ilmumisega. Välja on toodud nii töö sisust kui ka teostamisprotseduurist lähtuvad riskid, vajadusel on kirjeldatud ka jääkriskid. Riskide maandamismeetmed ja nende eest vastutavad isikud on välja toodud. Hinnatud on erinevate riskide olulisust ja esinemistõenäosust, välja pakutud maandamismeetmed on realistlikud ning annavad hankijale tugeva kindlustunde, et lepingu täitmine kulgeb takistusteta.	10
Enamik tööga kaasnevad olulised riskid, nende maandamismeetmed ja nende eest vastutavad isikud on välja toodud, kuid mõned olulised riskid ja/või nende maandamismeetmed ja/või vastutavad isikud on jäänud kajastamata või on neid ebapiisavalt käsitletud.	5
Riskianalüüs on esitatud, kuid selles esineb olulisi puudusi, on väga pealiskaudne või ei arvesta mitmete oluliste riskidega. Kirjeldatud maandamistegevused ei ole piisavalt efektiivsed või ei ole võimalik hinnata, kas maandamistegevused on tõhusad.	1

4 / Meeskonna kirjeldus

Sobilik kasutada hangetes, mille edukas osutamine nõuab korraga nii erialaspetsialistide individuaalset panust kui ka koostööd ja tööjaotust (nt ehitus, IT-arendustööd, õigus- ja nõustamisteenused, turundusteenused).

Näidis

Pakkumus saab kuni 10 punkti meeskonna kirjelduse eest. Pakkuja esitab pakkumuses hankelepingu täitmiseks loodud projekti-meeskonna varasema kogemuse ja kompetentside kirjelduse ning tööjaotuse.

Hankija hindab meeskonna kirjeldust järgmise meetodika alusel.

Kirjeldus	Punktid
<p>Pakkuja on hankelepingu täitmise kaasatava meeskonna koostamisel lähtunud hankija vajadusest ja töö eesmärgist. Detailselt on välja toodud iga meeskonnaliikme varasem kogemus ja kompetents ning põhjendatud, kuidas toetavad need hanke eesmärgi saavutamist. Selgitatud on, milliseid ülesandeid iga meeskonnaliige täidab (sh meeskonnaliikmete asendusvõimalused) ning töö on integreeritud ühise eesmärgi saavutamisse. Meeskonnaliikmete valdkondlik töökogemus ja varasemalt teostatud sarnased tööd toetavad hanke eesmärgi saavutamist parimal viisil, koostöö põhimõtted ja tööjaotus annavad hankijale veendumuse, et kõik planeeritud tegevused saavad lõpptähtjaks ja kvaliteetselt teostatud.</p>	10
<p>Meeskonnaliikmete varasem kogemus ja kompetents on kirjeldatud üldsõnaliselt ja/või on hankijal kahtlus, kas meeskonnaliikmete pädevus toetab hanke eesmärgi saavutamist parimal viisil. Kahtlus võib seisneda näiteks selles, et meeskonnaliikmetel ei ole valdkonnas piisavat töökogemust või puuduvad neil piisavad varasemalt teostatud sarnased tööd. Kirjelduses või tööjaotuses esinevad üksikud puudujäägid või vastuolud, nt jääb rollide või vastutuse jaotus ebaselgeks.</p>	5
<p>Hankija arvates ei taga kaasatud meeskond hankelepingu kvaliteetset täitmist, kuna meeskonnal puudub valdkondlik töökogemus ja/või puudub meeskonnaliikmetel kogemus sarnaste tööde tegemisel. Pakkumuses esitatud meeskonna koosseisu või selle tööjaotuse osas esinevad olulised puudujäägid või vastuolud või on esitatud kirjeldus üldsõnaline või pole ammendav. Hankijal ei ole veendumust, et pakkuja suudab planeeritud tegevused kvaliteetselt ja õigeaegselt teostada.</p>	1

5 / Koostöönägemus

Sobilik kasutada hangetes, mille edukas osutamine nõuab suuremat tellija kaasatust ning kolmandate isikute kaasamist (nt projekteerimis- või ehitustööd, IT-arendustööd, nõustamisteenused, turundusteenused, analüüsid).

Näidis

Pakkumus saab kuni 10 punkti koostöönägemuse eest. Pakkuja esitab pakkumuses nägemuse koostööst hankija ja projekti partneritega ning teiste seotud osapooltega tööde teostamise käigus. Hankija hindab koostöönägemust järgmise meetodika alusel:

Kirjeldus	Punktid
Pakkujal on selge ettekujutus perspektiivsest koostööst hankija, projekti partnerite ja teiste seotud osapooltega, ning selle võimalikest vormidest. Pakkuja nägemus koostööst vastab hankija vajadustele. Soovid hankija ja projekti partnerite poolt töö käigus garanteeritava osas on põhjendatud ja realistlikud. Pakkuja on ette näinud omapoolse koostöövormi, mis lisab hankija ootustele lisandväärtust.	10
Pakkujal on ettekujutus koostööst hankija, projekti partnerite ning teiste seotud osapooltega. Kirjelduses esineb väiksemaid puudujääke, ebatäpsusi ja küsitavusi.	5
Pakkumuses esineb hulgaliselt olulisi puudujääke ja/või ebatäpsusi, tekib kahtlus, kas pakkuja suudab töö käigus teha koostööd hankija, projekti partnerite ning teiste seotud osapooltega.	1

6 / Tarneaeg

Sobilik kasutada asjade ostmisel, mis on n-ö riulitooted (nt kontoritarbed, IT-seadmed, toidukaubad, kütus, majapidamistarvikud, heakorrahendid, teatmikud jne), kui kiire tarne on hankija jaoks oluline.

Näidis

Pakkumus saab kuni 10 punkti tarneaja eest. Kõige lühema tarneajaga pakkumus saab maksimaalsed punktid, ülejäänud pakkumused saavad proportsionaalselt vähem valemiga: "osakaal" - ("pakkumuse väärtus" - madalaim väärtus) / "suurim väärtus" * "osakaal". Pakkuja esitab hankelepingu eseme(te) tarneaja kalendripäevades alates hankelepingu sõlmimisest.

7 / Klienditugi

Sobilik kasutada teenuste tellimisel, kus töövõtja pidev kaasatus või kättesaadavus annab lisaväärtust (remont, turvateenused, reiskorraldusteenus, transporditeenus). Kui klienditugi on kindlasti vajalik, peaks see olema sätestatud vastavustingimuse, mitte hindamise kriteeriumina. Näidises on ööpäevaringne klienditugi, kuid hankija vajadused võivad olla teistsugused (nt 8 tundi päevas, 7 päeva nädalas).

Näidis

Pakkumus saab 5 punkti, kui pakkuja pakub hankelepingu täitmisel ööpäevaringset kliendituge. Pakkuja esitab pakkumuses selgituse, kuidas toimib täitmisel ööpäevaringne klienditugi.

8 / Reageerimiskiirus

Sobilik kasutada teenuste tellimisel, kus on vajalik töövõtja pidev kättesaadavus selleks, et tagada seadmete või süsteemide toimivus. Näidises on reageerimiskiirused 24h ja 48h, kuid hankija vajadused võivad olla teistsugused.

Näidis

Pakkumus saab kuni 5 punkti riketele reageerimise kiiruse eest. Pakkuja esitab pakkumuses aja, mil pakkuja reageerib ilmnenud rikkele alates veateate saamisest ning kirjelduse, kuidas pakkuja tagab reageerimiskiiruse. Lepingu täitmisel peab olema tagatud pakutud reageerimiskiirus.

Kui pakkuja kinnitab reageerimiskiirust kuni 24h, saab pakkumus 5 punkti. Kui pakkuja kinnitab reageerimiskiirust 24h kuni 48h, saab pakkumus 2 punkti. Kui reageerimiskiirus ületab 48h, saab pakkumus selles kriteeriumis 0 punkti.

9 / REACH kandidaainete puudumine

Sobilik kasutada sagedasti kasutatavate asjade ostmisel, milles tavapäraselt võib leiduda REACH kandidaaineid (mööbel, IT-seadmed, ehitusmaterjalid, puhastusvahendid). REACH-määrus käsitleb väga ohtlike ainete (SVHC) kasutamist ja kandidaainete loetelu. Ohtlike ainete

kandidaatainete loetelusse kandmise lõppeesmärk on nende kasutuselt kõrvaldamine tulevikus. Kandidaatainete loetelu on Euroopa Kemikaaliameti kodulehel.⁸⁰

Näidis

Pakkumus saab 5 punkti, kui hankelepingu raames tarnitavad esemed ei sisalda Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1907/2006 (REACH) kandidaatainete loetellu kantud aineid. Pakkuja esitab pakkumuses kinnituse, et hankelepingu raames tarnitavad esemed ei sisalda REACH kandidaatainete loetellu kantud aineid. Esemete üleandmisel esitab pakkuja tõendid ainete puudumise kohta (nt tooteleht, tootja kinnitus).

10 / Garantiiaeg

Sobilik kasutada asjade või teenuste hangetes, millele tavapäraselt antakse müüja või töövõtja poolt ka garantii (erinevate seadmete ostmise, ehitus, koskmeetodil tellitavad IT-arendustööd). Hankijal on võimalik hinnata garantiiaega tervikuna või sätestada alusdokumentides minimaalne garantiiaeg ja anda punkte täiendava garantiiaja eest. Garantiiaeg, mille eest punkte anda, peaks olema ajaliselt piiratud. Garantiitingimused peavad olema hankelepingus sisustatud.

Näidis

Pakkumus saab kuni 5 punkti garantiiaja eest. Kui hankedokumentides on ette nähtud minimaalne garantiiaeg, hinnatakse minimaalset garantiiaega ületavat garantiiaega. Suurima garantiiajaga pakkumus saab maksimaalse arvu punkte. Maksimaalselt saab pakkuda **24 kuud** (lisa)garantiid. Teised pakkumused saavad punkte proportsionaalselt vähem ja arvutatakse valemiga: "pakkumuse väärtus" / "suurim väärtus" * "osakaal".

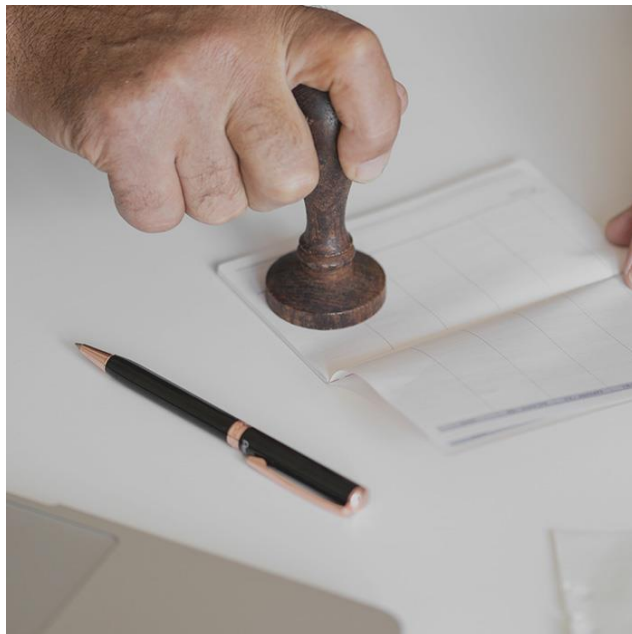
Pakkuja esitab pakkumuses aja kuudes, mil kehtib garantii. Kui riigihanke alusdokumendis on ette nähtud minimaalne garantiiaeg, esitab pakkuja garantiiaja üksnes minimaalset garantiiaega ületavas osas.

11 / Varuosad

Sobilik kasutada kompleksete asjade ostmisel, millel on pikk kasutusiga (nt sõidukid, keerukad mehaanilised süsteemid, IT-seadmed). Hankija võib määrata teistsuguse aja, mil varuosad peavad olema tagatud.

Näidis

Pakkumus saab 5 punkti, kui pakkuja suudab tagada varuosade olemasolu **24h** jooksul arvates hankija poolt vajaduse teavitamisest. Varuosa peab **24h** jooksul olema hankijale üle antud. Pakkuja esitab pakkumuses kinnituse, et tagab hankijale varuosa olemasolu **24h** jooksul.

⁸⁰ Arvutivõrgus: <https://echa.europa.eu/et/candidate-list-table>.

12 / Aku või toiteallika vahetamine

Sobilik kasutada toiteallikat omavate asjade puhul, mille kasutusest langemise põhjus seisneb sagedasti just toiteallika rikkes või vananemises (nt sülearvutid, telefonid). Hankija saab hinnata, et tal oleks võimalik iseseisvalt akut vahetada või et seda teeb pakkuja.

Näidis 1 (võimalus ise vahetada)

Pakkumus saab 5 punkti, kui hankelepingu esemeks oleva seadme akut või toiteallikat on võimalik vahetada erialateadmisteta isiku poolt nii, et vahetamine ei kahjusta seadme tehnilist toimivust ega lõhu seadet füüsiliselt. Punktide saamiseks peavad akud ka realselt olema hankijale saadaval.

Pakkuja esitab pakkumuses kinnituse, et seadme akut või toiteallikat on võimalik vahetada erialateadmisteta isiku poolt nii, et vahetamine ei kahjusta seadme tehnilist toimivust ega lõhu seadet füüsiliselt, ning akud on hankijale saadaval.

Näidis 2 (pakkuja kohustus vahetada)

Pakkumus saab 5 punkti, kui hankelepingu esemeks oleva seadme akut või toiteallikat on võimalik vahetada nii, et vahetamine ei kahjusta seadme tehnilist toimivust ega lõhu seadet füüsiliselt, ning pakkuja kohustub seda tegema juhul, kui hankijal selleks vajadus tekib.

Pakkuja esitab pakkumuses kinnituse, et seadme akut või toiteallikat on võimalik vahetada nii, et vahetamine ei kahjusta seadme tehnilist toimivust ega lõhu seadet füüsiliselt, ning pakkuja vahetab seadme aku või toiteallika, kui selleks vajadus tekib.

13 / Koolituse läbiviimine

Kriteerium on sobilik, kui hankelepingu ese on seotud valdkonnaga, mille kohta teadmuse suurendamine oma töötajate seas pakub hankijale lisaväärtust, eriti kui koolitus on otseselt seotud hankelepingu esemega (nt turunduskoolitus, digioskuste koolitus, juhtimiskoolitus, *do-it-yourself* koolitus). Hankija ei pea nõudma koolituse sisu kirjeldust ja võib rahulduda ka pakkuja kinnitusega, et koolitus pakutakse, kuna koolituste korraldamine (ja sisukirjelduste tegemine) ei ole pakkuja põhiülesanne ja võib muuta pakkumuse koostamise asjatult keerulisemaks. Hindamise kriteeriumis tuleks täpsustada koolituse teema ja koolitusele esitatavad nõuded.

Näidis 1

Pakkumus saab 5 punkti, kui pakkuja korraldab vähemalt korra kalendriaastas hankija töötajatele koolituse. Pakkuja esitab pakkumuses koolituse kirjelduse.

Hindamismetoodika kirjeldus	Punktid
Koolitus moodustab arusaadava, loogilise ja tervikliku käsitluse. Koolituskava sisaldab õpiväljundite saavutamiseks vajalike teemade loetelu ja lühikirjeldust.	5
Esinevad puudused koolituse arusaadavuses, loogilisuses või käsitluse terviklikkuses.	3

Näidis 2

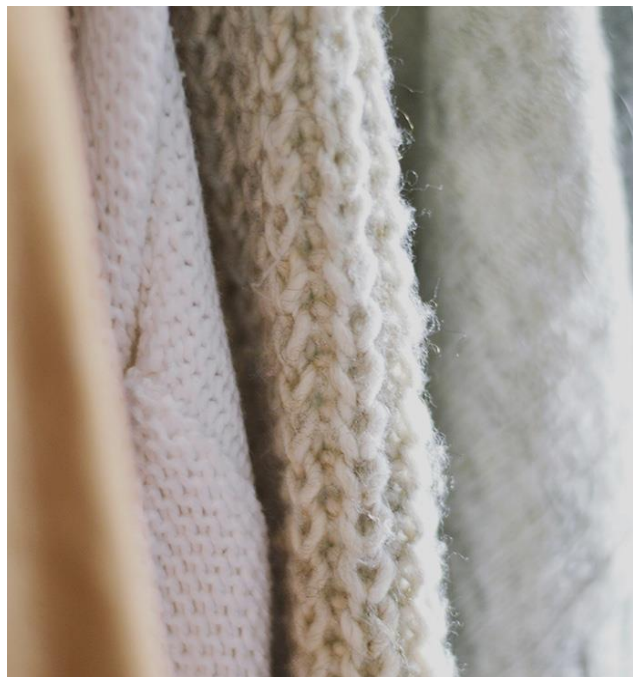
Pakkumus saab 5 punkti, kui pakkuja kinnitab, et ta korraldab vähemalt korra kalendriaastas hankija töötajatele vähemalt 3 akadeemilise tunni pikkuse koolituse.

14 / Mugavus

Sobilik kasutada asjade puhul, mida füüsilised isikud käsitsevad, kannavad või muul viisil füüsiliselt kasutavad (nt mööbel, riided, kiivrid, kaitseprillid jmt). Kriteeriumi kasutamise korral peab hankija sisustama, mida mugavus tema jaoks konkreetset hankelepingu eset silmas pidades tähendab. Kriteeriumi kasutamise õiguspärasus sõltub hankija põhjendustest (vt juhendi sissejuhatus).

Näidis

Pakkumus saab kuni 10 punkti, kui hankelepingu eset on mugav kasutada. Mugav tähendab kõike häirivat välistav. Hankija hindab hankelepingu eseme näidist proovimise/kasutamise teel ja annab punkte järgmiselt:

Kirjeldus	Punktid
Hankelepingu eset on mugav kanda/kasutada. Häiringuid ei ole	10
Esineb üks oluline häiring*	5
Esineb enam kui üks olulist häiringut*	1

Häiring tähendab kandmisel/kasutamisel tuntavaid ebamugavusi: näiteks hinnatav näidis hõõrub, logiseb, ei ole elastne, ei veni piisavalt, ei ole reguleeritav, materjal ei hinga, ei ole kergesti käsitatav (nt liiga väikesed nupud, ebaloogiline ja ebaintuitiivne paigutus jmt). Häiring tähendab ka mugavama lahenduse/funktsionaalsuse puudumist, s.t puudub esemele iseloomulik ja mugavust suurendav element.

15 / Esteetiline kujundus

Sobilik kasutada asjade või teenuste puhul, kus väljund on virtuaalne või füüsiline asi (nt veebilehe loomine, kujundusfailid, trükised, eritellimus mööbel või spetsiaalselt hankija soovide järgi valmistatavad asjad). Hankija peab nõudma pakkumuses asja näidist (joonis, pilt, foto, video), mille alusel saab kujundust hinnata. Hindamise ülemäärase subjektiivsuse vältimiseks on mõistlik näidised hindamiskomisjoni jaoks anonüümseks muuta. Võimalik hinnata igal komisjoniliikmel eraldi, kuid hinde võib omistada ka komisjon ühiselt. Kuna ühine hindamine on lihtsam, on näidis tehtud ühise

hindamise kohta. Kriteeriumi kasutamise õiguspärasus sõltub hankija põhjendustest (vt juhendi sissejuhatus).

Näidis

Pakkumus saab esteetilise kujunduse eest kuni 10 punkti. Pakkuja esitab hindamiseks näidise, mida hindab hindamiskomisjon ühiselt.

Kirjeldus	Punktid
Kujundus on hästi läbimõeldud, arvestab hankelepingu eseme funktsionaalsust ja kasutamise eesmärke. On praktiline, kuid mitte igav ega tavaline. Disainimisel nähtub originaalseid elemente. Komisjon ei oska tuua esile mitte ühtegi häiringut ega puudust	10
Esineb üks häiring. Häiringuks võib olla: disain on tavaline ja ebahuvitav (pakkuja ei ole olnud kujundamisel originaalne), disain hälbib oluliselt hankija üldisest stiiliraamatust (CVI, Corporate Visual Identity Manual), disain ei lihtsusta hankelepingu eseme kasutamist, ei ole praktiline või hästi hoomatav. Komisjon kirjeldab häiringut protokollis.	5
Esineb enam kui üks häiring	0

Horisontaalsed hindamise kriteeriumid

Väärtuspõhine riigihange on kvaliteedist või väärtuseesmärkidest lähtuva riigihanke kohta käiv üldtermin, mis hõlmab endas nii kvaliteedikriteeriumite alusel hinnatud kui ka keskkonnahoidlikku, sotsiaalselt vastutustundlikku ja innovatsioonihanget.⁸¹ Kui kvalitatiivsed hindamise kriteeriumid sihivad otseselt hankelepingu eseme kvaliteeti, siis horisontaalsed kriteeriumid adresseerivad just hankelepingu eseme mittemajanduslikke ehk horisontaalseid poliitikaeesmärke. Horisontaalsed hindamise kriteeriumid on seotud keskkonnakaitse või -hoiuga, sotsiaalpoliitiliste arengueesmärkide saavutamise ja innovatsiooni edendamisega. Lihtsustatult – aitavad riigihanke kaudu muuta maailma meie ümber paremaks.

RHS § 85 lg 8 kohaselt on keskkonnahoidlikkusele või sotsiaalsele vastutustundlikkusele suunatud hindamise kriteeriumid lubatud ja soositud. Küll aga tuleb arvestada ka väärtuspõhiste kriteeriumide seadmisel RHS § 85 lg-s 1 sätestatud üldiste piirangutega. Muu hulgas peavad hindamise kriteeriumid olema hankelepingu esemega seotud. Hankedirektiivi kohaselt välistab see kriteeriumid ja tingimused, mis on seotud üldise ettevõttepoliitikaga (vt juhendi sissejuhatus).

Pakkumuse majanduslik soodsus ei sõltu eeskätt horisontaalsetest kriteeriumidest, vaid siiski hinnakvaliteedi suhtest. Seda tuleks arvestada hindamise kriteeriumile osakaalu määramisel. Kui oluliseks hankija üht või teist horisontaalset kriteeriumi peab (ja kas üldse), sõltub konkreetselt riigihanke esemest, hankija rahalistest vahenditest, hankija väärtuspoliitikast ja taotletavatest eesmärkidest. Soovitavat osakaalu ei ole võimalik juhendis ette anda. Vaatamata sellele oleme horisontaalsete hindamise kriteeriumide näidistes esile toonud konkreetse osakaalu näitlikustamise eesmärgil. Enamike kriteeriumide osakaaluks oleme hinnanud kuni 10 punkti.

Horisontaalsete kriteeriumide konkreetne eesmärk tuleneb kriteeriumi sõnastusest, mistõttu alljärgnevalt ei koormata lugejat iga näidise juures selgitusega, millist väärtust kriteerium edendab. Kriteeriumid aitavad kaitsta või hoida keskkonda (kriteeriumid nr 1-7), tagada suuremat kaasatust ja vähendada sotsiaalset tõrjutust (kriteeriumid 8-14), parandada noorte teadlikkust ja suurendada ettevõtjate ja kooli koostööd (kriteeriumid 15), edendada paremat töökultuuri või võrdsust (kriteeriumid 16-18).

1 / Õiglase kaubanduse märgisega toodete kasutamine

Pakkumus saab 10 punkti, kui pakkuja kasutab hankelepingu täitmisel 60% ulatuses õiglast kaubandust edendava märgisega tooteid. Õiglane kaubandus on kaubanduspõhimõte, mille eesmärk on kohelda võrdselt erinevaid tootjaid, tagada töötajatele mõistlikud töötingimused ja globaalne jätkusuutlik areng. Õiglase kaubanduse puhul on järgitud kõiki neid põhimõtteid:

- 1) õiglase hinna maksmine – toodete eest makstav hind katab tootmisega seotud kulud ning tagab tootjale mõistliku sissetuleku;

⁸¹ Riigihangete läbiviimise strateegilised põhimõtted. Rahandusministeerium, 2023.

- 2) lapstööjõu kasutamise keeld – tootmisel ei kasutata lapstööjõudu, lapstööjõu kasutamine on lubatud üksnes juhul kui järgitakse selleks seadusest tulenevaid nõudeid;
- 3) inimväärased töötingimused – töötajatele on tagatud töötamine ohutus töökeskkonnas, töötajatele makstakse vähemalt miinimumpalka ja võimaldatakse piisavat puhkeaega;
- 4) kohalike kogukondade areng – tootja tegevust toetatakse lisatasu maksmise näol või muul viisil, mis võimaldab arendada kohaliku kogukonna arengut;
- 5) keskkonnasäästlikkus – tootmisel ei kasutata kahjulikke kemikaale, tegeletakse taaskasutusega, tootmisjääke sorteeritakse jmt.

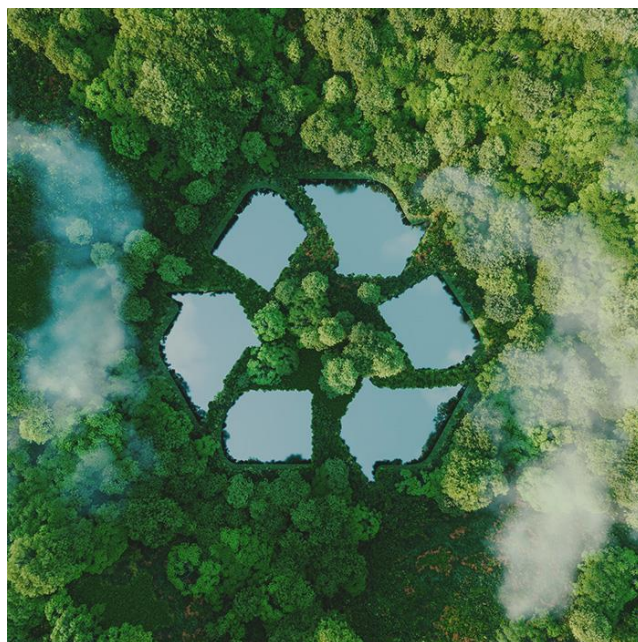
Pakkuja esitab hankelepingu täitmisel kasutatavate toodete nimekirja ja selgituse, kuidas toode õiglase kaubanduse põhimõtetele vastab (nt viide märgisele).

2 / Ökomärgisega toodete kasutamine⁸²

Pakkumus saab 10 punkti, kui pakkuja kasutab hankelepingu täitmisel 50% ulatuses keskkonnasõbralikke Euroopa Liidu ökomärgisega, EN ISO 14024 I tüüpi ökomärgisega või samaväärse märgisega tooteid. Pakkuja esitab hankelepingu täitmisel kasutatavate toodete nimekirja ja selgituse, milline ökomärgis tootele antud on.

3 / Taaskasutatavast toorainest valmistatud toodete kasutamine

Pakkumus saab 10 punkti, kui pakkuja kasutab hankelepingu täitmisel 50% ulatuses tooteid, mis on valmistatud taaskasutatavast toorainest. Taaskasutatav on tooraine, mida saab uuesti kasutada (nt polüesterkiud, teras, orgaanilised aiajäätmel). Pakkuja esitab hankelepingu täitmisel kasutatavate toodete nimekirja ja selgituse, millisest taaskasutatavast toorainest toode valmistatud on.

4 / Madala CO₂ heitega sõidukite kasutamine

Pakkumus saab 5 punkti, kui pakkuja kasutab hankelepingu täitmisel madala CO₂ heitega sõidukeid. Madala CO₂ heitega sõiduki keskmine heitkogus ei ületa 50 grammi CO₂ kilomeetri kohta. Pakkuja esitab hankelepingu täitmisel kasutatavate sõidukite nimekirja ning info sõiduki keskmise heitkoguse (grammi CO₂/km) kohta.

⁸² Kui keskkonnahoidlikud kriteeriumid on kohustuslikud tulenevalt keskkonnaministri 29.06.2021 määrusest nr „Hankelepingu esemeks olevate toodete ja teenuste keskkonnahoidlikud kriteeriumid ja nende kohta riigihanke alusdokumentides kehtestatavad tingimused“, siis ökomärgisega toodete kasutamine ei peaks olema hindamise kriteerium (vaid vastavustingimus).

5 / Keskmise kombineeritud kütusekulu l/100 km kohta (WLTP)⁸³

Pakkumusele antakse maksimaalselt 20 punkti sõiduki keskmise kombineeritud kütusekulu l/100km (*Worldwide Harmonized Light Vehicle Test Procedure*, WLTP) alusel. Keskmise kombineeritud kütusekulu illustreerib sõiduki kütusekulu ning põhineb reaalsetel sõiduandmetel.

Madalaima väärtusega pakkumus saab maksimaalse arvu punkte. Teised pakkumused saavad punkte valemiga: "osakaal" - ("pakkumuse väärtus" - madalaim väärtus) / "suurim väärtus" * "osakaal".

Pakkuja esitab väljavõtte sõiduki liiklusregistri andmetest, millest nähtub WLTP. Kui sõiduk ei ole veel liiklusregistrisse kantud, esitab pakkuja tüübikinnituse või tootja/edasimüüja spetsifikatsiooni, millest nähtub WLTP. Kui WLTP on selles spetsifikatsioonis esitatud vahemikuna, lähtub hankija pakkumuse hindamisel vahemiku keskmisest väärtusest.

6 / Keskmise kombineeritud CO₂ sisaldus heitgaasides (WLTP)⁸⁴

Pakkumusele antakse maksimaalselt 10 punkti sõiduki keskmise kombineeritud CO₂ sisalduse (*Worldwide Harmonized Light Vehicles Test Procedure*, WLTP) alusel. Sõiduki keskmise kombineeritud CO₂ sisaldus (WLTP) on näitaja, mis illustreerib sõiduki igapäevase kasutamise käigus eralduvat CO₂ kogust.

Madalaima väärtusega pakkumus saab maksimaalse arvu punkte. Teised pakkumused saavad punkte arvutades valemiga: "osakaal" - ("pakkumuse väärtus" - madalaim väärtus) / "suurim väärtus" * "osakaal".

Pakkuja esitab väljavõtte sõiduki liiklusregistri andmetest, millest nähtub WLTP. Kui sõiduk ei ole veel liiklusregistrisse kantud, esitab pakkuja tüübikinnituse või tootja/edasimüüja spetsifikatsiooni, millest nähtub WLTP. Kui WLTP on selles spetsifikatsioonis esitatud vahemikuna, lähtub hankija pakkumuse hindamisel vahemiku keskmisest väärtusest.

7 / Ringmajanduslikud lahendused ürituste korraldamisel⁸⁵

Pakkumus saab kuni 10 punkti ringmajandusliku loovlahenduse kava eest. Kavas tuleb esitada keskkonnasäästlikud ja uuenduslikud ringmajanduslikud loovlahendused, s.t terviklikud ja kompaktsed lahendused, mis lähtuvad loodusressursside jätkusuutlikust kasutamisest ning mis

⁸³ Näidiskriteeriumi koostamisel on lähtutud hankes „Esindussõiduki kasutusrendile võtmine Maksu- ja Tolliametile“ (viitenumber 267630) kriteeriumist.

⁸⁴ Näidise koostamisel on lähtutud hankes „Esindussõiduki kasutusrendile võtmine Maksu- ja Tolliametile“ (viitenumber: 267630) kasutatud kriteeriumist. – <https://riigihanked.riik.ee/rhr-web/#/procurement/6194432/documents/source-document?group=B&documentOldId=16687966>.

⁸⁵ Näidise koostamisel on lähtutud hankes „Ringmajanduse teadlikkuse teavituskampaania korraldamine ja läbiviimine (Keskkonnaagentuur) (viitenumber 253811) kasutatud kriteeriumist“. – <https://riigihanked.riik.ee/rhr-web/#/procurement/4881781/documents/source-document?group=B&documentOldId=16652171>.

keskenduvad materjalide taas- ja korduskasutamisele. Näiteks võib selleks olla korduvkasutatavate nõude kasutamine üritusel toitlustusteenuse osutamisel.

Hankija hindab ringmajandusliku loovlahenduse kava järgmise meetodika alusel.

Kirjeldus	Punktid
Pakkuja on esitanud keskkonnasäästlikud ja uuenduslikud ringmajanduslikud loovlahendused, mida saab ürituse korraldamisel rakendada. Lahendused on ratsionaalsed ja realistlikud, põhjalikult läbi mõeldud ja kavas detailselt kirjeldatud. Välja on toodud konkreetset näited. Loovlahendustega on väga hästi võimalik kõnetada sihtrühma. Väga hästi on arvestatud kanali eripäraga, kus seda eksponeeritakse.	10
Loovlahendused on osaliselt läbi mõeldud või lühidalt kirjeldatud. Pakutud lahendused osaliselt ebaratsionaalsed või ebarealistlikud. Loovlahendusega on võimalik kõnetada sihtrühma. Arvestatud on kanali eripäraga, kus seda eksponeeritakse.	5
Loovlahendus on suures osas läbi mõtlemata või väga lühidalt kirjeldatud. Ei arvesta olulises osas keskkonnasäästlikkuse ja uuenduslikkusega või on ebaratsionaalsed või ebarealistlikud. Ringmajanduslike loovlahendusega on vähesel määral võimalik kõnetada sihtrühma. Loovlahendusega on väga vähesel määral või ei ole üldse võimalik mõjutada sihtrühma hoiakuid ringmajandust soosivas suunas. Loovlahendus ei arvesta kanali eripäraga, kus seda eksponeeritakse.	1

8 / Haavatavate gruppide kaasamine

Hetkel on näidise rakendamine andmekaitse reeglite tõttu problemaatiline (vt juhendi sissejuhatus).

Näidis

Pakkumus saab 10 punkti, kui pakkuja kaasab hankelepingu täitmisesse vähemalt ühe isiku järgmistest haavatavatest gruppidest:

- 1) puuetega inimesed puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse tähenduses;
- 2) töötud tööturuteenuste ja -toetuste seaduse tähenduses;
- 3) kuni 30-aastane isik või vanem kui 50-aastane isik, kes on töötotsija tööturuteenuste ja -toetuste seaduse tähenduses.

Pakkuja esitab pakkumuses kaasatava isiku CV ja kaasatava isiku või tema esindaja nõusoleku teha kaasatava isiku kohta päringuid seoses tööstaatus ja/või puude tuvastamise osas riigiportaalis eesti.ee.

9 / Puuetega inimeste kaasamine

Hetkel on näidise rakendamine andmekaitse reeglite tõttu problemaatiline (vt juhendi sissejuhatus).

Näidis

Pakkumus saab 5 punkti, kui pakkuja kaasab hankelepingu täitmisesse vähemalt ühe puuetega isiku puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse tähenduses. Hankijal on õigus enne hankelepingu täitmisega alustamist nõuda pakkujalt tõendeid, mis kinnitab puuetega isiku kaasamist hankelepingu täitmisesse (nt Sotsiaalkindlustusameti kinnitus puudega isiku kaardi väljastamise ja kehtivuse kohta).

10 / Noorte kaasamine

Pakkumus saab 5 punkti, kui pakkuja kaasab hankelepingu täitmisesse vähemalt ühe noore inimese. Noor on vanuses 21—26.⁸⁶ Arvesse võetakse vanus riigihanke algamise aja seisuga. Pakkuja esitab Hankijale hankelepingu täitmisesse kaasatava noore nime, sünniaasta ja allkirjastatud kinnituse, et ta osaleb hankelepingu täitmisel.

11 / Noorte kaasamine, kes ei osale õppetöös

Pakkumus saab 5 punkti, kui pakkuja kaasab hankelepingu täitmisesse vähemalt ühe noore, kes ei osale õppetöös. Noor on vanuses 18—26. Arvesse võetakse vanus riigihanke algamise aja seisuga. Pakkuja esitab Hankijale hankelepingu täitmisesse kaasatava isiku nime, sünniaasta ning isiku kinnituse, et ta ei osale õppetöös. Lisaks esitab pakkuja kaasatava isiku kinnituse, et ta osaleb hankelepingu täitmisel.

12 / Sõjapõgenike kaasamine

Pakkumus saab 5 punkti, kui pakkuja kaasab hankelepingu täitmisesse vähemalt ühe sõjapõgeniku. Sõjapõgenik on isik, kellele on

antud ajutine kaitse välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse kohaselt või isik, kellele on sõja tõttu Politsei- ja Piirivalve või asukohariigi pädeva asutuse otsuse alusel antud õigus Eestis või muus asukohariigis viibida. Pakkuja esitab Hankijale ajutise kaitse saamist tõendava otsuse või Politsei- ja Piirivalve või asukohariigi pädeva asutuse otsuse viibimisõiguse kohta ning kaasatava isiku allkirjastatud kinnituse, et ta osaleb hankelepingu täitmisel.

13 / Kriminaalkorras karistatud isikute kaasamine

Hetkel on näidise rakendamine andmekaitse reeglite tõttu problemaatiline (vt juhendi sissejuhatus).

Näidis

Pakkumus saab 5 punkti, kui pakkuja kaasab hankelepingu täitmisesse vähemalt ühe isiku, keda on kriminaalkorras karistatud toime pandud kuriteo eest ja kelle karistus on kehtiv. Pakkuja esitab Hankijale karistusregistri väljavõtte kaasatava isiku kohta ning isiku allkirjastatud kinnituse, et ta osaleb hankelepingu täitmisel.

14 / Praktikakoha pakkumine töötutele või noortele⁸⁷

Pakkumus saab 5 punkti, kui pakkuja pakub hankelepingu täitmiseks tasustatud tööpraktikat vähemalt ühele töötule tööturuteenuste ja -toetuste seaduse tähenduses või noorele vanuses 18—26. Pakkumus saab

⁸⁶ Noorsootöö seaduse järgi on "noor" 7 kuni 26 aastat vana. Kuni 21-aastaseni on inimene veel õigustatud ülalpidamise saamiseks, kui ta käib koolis. Seega on riigihangete kontekstis mõistlik lähtuda vahemikust 21-26.

⁸⁷ Näidiskriteeriumi koostamisel on lähtutud hankes „Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi ettepanek riigihankes pakkumuse esitamiseks sõitjateveo avaliku teenindamise lepingu sõlmimiseks Virtsu-Kuivastu ja Rohuküla-Heltermaa parvlaevaliinidel“ (viitenumber 270797) kasutatud kriteeriumist. – <https://riigihanked.riik.ee/rhr-web/#/procurement/6473428/documents/source-document?group=B&documentOldId=16830339>.

1 punkti, kui pakkuja pakub hankelepingu täitmiseks tasuta tööpraktikat vähemalt ühele töötule tööturuteenuste ja -toetuste seaduse tähenduses või noorele vanuses 18–26.

Tasustatud praktikakoht tähendab, et isikule tagatakse hankelepingu täitmise ajal vähemalt 4 nädala pikkune tasustatud praktikaleping ning pakkuja avaldab informatsiooni praktikalepingutele kandideerimise kohta vähemalt kuu aega enne praktikalepingu sõlmimist veebis vähemalt ühes üleriigilise levikuga väljaandes. Lepingu täitmise ajal peab pakkuja esitama kvartaalselt aruande sõlmitud praktikalepingute kohta.

Pakkuja esitab pakkumuses kinnituse, et ta pakub hankelepingu täitmiseks tasustatud tööpraktikat vähemalt ühele töötule tööturuteenuste ja -toetuste seaduse tähenduses või noorele vanuses 18–24.

15 / Õppeasutustes esitluse läbiviimine

Pakkumus saab kuni 10 punkti, kui pakkuja suurendab põhi- ja keskkooliõpilaste teadlikkust hankelepingu esimest õppeasutustes esitlusi läbi viies. Esitus on vähemalt 45-minutiline ettekanne õppeasutuses. Esitluse käigus tutvustatakse hankelepingu esemeks olevat teenust ning kaasatakse õpilasi aktiivselt osalema.

Pakkuja esitab pakkumuses loetelu õppeasutustest koos orienteeruvate kuupäevadega, kus pakkuja esitlusi läbi viib. Lisaks peab pakkuja teatama, mis vanuses õpilastele esitlusi läbi viiakse ning esitama näidisesitluse. Hankija hindab näidisesitlust järgmise meetodika alusel.

Punktid	Kirjeldus
10	Esitus moodustab ühtse selgelt arusaadava, loogilise ja tervikliku käsitluse. Esitluse sisu arvestab täielikult sihtrühma vanuselise koosseisuga ning on seotud projektiga. Esitus on läbi mõeldud, toetades selle eesmärgi saavutamist ehk teadlikkuse tõstmist põhi- ja keskkooliõpilaste hulgas. Esitus pakub õpilastele uusi teadmisi ning oskuste omandamist parimal võimalikul viisil. Esitluse koostamisel on lähtutud sihtrühma eripäradest. Kasutatavad meetodid suunavad õppijaid õppeprotsessis aktiivselt osalema, toetatakse õppijate omavahelist kogemuste jagamist ja dialoogi. Õpilasgruppide suurused on õpimeetodikaid arvestades optimaalse suurusega, võimaldades osalejate aktiivset kaasamist ja tagasisidestamist. Õppes on teooria ja praktika osakaal optimaalne, kasutatakse praktilise õppe elemente, mis võimaldavad õppijatel õpitut rakendada. Esitluse läbiviijate arv esitluse läbiviimiseks on piisav, kaasatus ja haldamine on läbimõeldud, detailne ning realistlik.
5	Esitluse sisu vastab üldjoontes eesmärgile suurendada põhi- ja keskkooliõpilaste teadlikkust projektist. Esitluse sisu arvestab üldjoontes sihtrühma vanuselise koosseisuga ja on seotud projektiga. Samas ei ole esitluse teemad seostatud või ei ole põhjalikud või realistlikud, arvestades koolituseks planeeritud aega. Esitluse meetodika on suures osas läbi mõeldud, toetab esitluse eesmärki ja uute oskuste omandamist, üldjoontes esitluse ülesehitus toetab uute teadmiste ja oskuste omandamist ja arvestab esitluse sihtrühma eripäradega. Õppijatele on loodud võimalus õppeprotsessis aktiivseks osalemiseks ning neid suunatakse võimalusi kasutama. Õppemeetodid toetavad mõningal määral õppijate kaasamist sh omavahelist kogemuste jagamist või dialoogi. Õpilasgruppide suurused ei toeta õpimeetodikate rakendamist. Õppes on teooria ja praktika osakaal piisavalt optimaalne või esineb mõningaid küsitavusi. Esitluse läbiviijate arv esitluse läbiviimiseks ei ole piisav, kaasatus ja haldamine ei ole suuresti läbimõeldud, detailne ning realistlik.

- 0 Esitlus ei moodusta ühtset, selgelt arusaadavat, loogilist ja terviklikku käsitlust. Esitluse sisu ei vasta selle eesmärgile või ei ole loogiliselt seostatud või selgelt või üheselt arusaadavalt kirjeldatud. Esitluse metoodika on läbi mõtlemata või toetab vähesel määral esitluse eesmärki või uute oskuste omandamist. Õppemeetodid ei toeta või toetavad vähesel määral õppijate kaasamist, sh omavahelist kogemuste jagamist ja dialoogi. Õppes teooria või praktika osakaal ei ole optimaalne või ei kasutata piisavalt praktilise õppe elemente, mis võimaldavad õppijatel õpitut rakendada ja praktilistes olukordades harjutada. Esitluse läbiviijate arv esitluse läbiviimiseks ei ole piisav, kaasatus ja haldamine ei ole suuresti läbimõeldud, detailne ning realistlik.

16 / Samaväärne palk samaväärse töö eest

Pakkumus saab 10 punkti, kui pakkuja kohtleb mees- ja naissoost isikuid tõendatult võrdselt, makstes neile samaväärset palka samaväärse töö eest, mida tehakse hankelepingu täitmise raames.

Pakkuja esitab pakkumuses dokumendi, milles on kirjeldatud tasustamise põhimõtteid, millest lähtutakse hankelepingu täitmise raames tehtud töö tasustamisel (nt määrab tunnihinna) ning millest nähtub, et mees- ja naissoost isikutele makstakse hankelepingu täitmise raames tehtava samaväärse töö eest samaväärset palka.

17 / Töö- ja eraelu tasakaalu toetamine

Pakkumus saab 10 punkti, kui pakkuja võtab kasutusele vähemalt kaks töötajate töö- ja eraelu tasakaalu toetavat meetet, mida pakkuja rakendab hankelepingu täitmisel. Näiteks on töö- ja eraelu tasakaalu toetavaks meetmeks töötajatele ühe vaba päeva võimaldamine kuus seoses eraelulise sündmusega või tervispäeva võimaldamine. Tervispäev on tasustatud tööpäev ilma haiguslehte võtmata, mida töötaja saab kasutada näiteks massaažis käimiseks või enda koduseks ravimiseks.

Pakkuja esitab pakkumuses nimekirja, millised on kaks kasutusele võetavat töö- ja eraelu tasakaalu toetavat meetet ning selgitab, kuidas toetavad need meetmed töö- ja eraelu tasakaalu ning millal on töötajatel õigus neid meetmeid rakendada.

18 / Meeste ja naiste võrdõiguslikkuse edendamine

Pakkumus saab 5 punkti, kui hankelepingu täitmisel osalevad nii mees- kui naissoost töötajad, kusjuures sooline jaotus ei lange hankelepingu täitmisel alla proportsiooni 30/70 kummagi soo kahjuks. Hankelepingu täitjad on isikud, kes otseselt hankelepingu täitmisesse panustavad ja teenust osutavad.

Pakkuja esitab pakkumuses hankelepingu täitjate nimekirja, millest nähtub soolise jaotuse proportsioon. Hankelepingu täitmise käigus esitab pakkuja hankija taotlusel täiendavat infot hankelepingu täitjate nimekirja kohta, millest nähtub, kas on toimunud muudatusi soolise jaotuse proportsioonis.

Koolitusteenus

Koolitusteenuse tellimisel sõlmib hankija võlaõiguslikus mõttes käsunduslepingu. Käsunduslepingu puhul on lepingu eesmärgiks mitte niivõrd tulemus (nt auditooriumi uued teadmised ja oskused), vaid teenuse hoolikas osutamine (koolitaja tubli panus, et auditoorium võiks teadmised ja oskused omandada). Käsundisaaja rikub lepingut, kui ei järgi nõutavat hoolsusstandardit. Lisaks on koolitusteenus intellektuaalset laadi teenus, mille kvaliteetsel osutamisel mängib erilist rolli koolitaja töökorraldus, kvalifikatsioon ja kogemus, kuivõrd sellest otseselt sõltub hankelepingu täitmise kvaliteet. Järelikult tuleks koolitusteenuse hankelepingu sõlmimisel hindamise kriteeriumides lisaks koolitusteenuse hinnale sihtida koolitaja kogemust ning tema koostatud nägemust koolituse sisu ja korralduse kohta. Koolitaja kogemust ja koolituse korralduslikke detaile adresseerivad hindamise kriteeriumid peaksid olema pigem suurema osakaaluga võrreldes hinnaga, kombineerituna võiksid koolituse ostmisel kvaliteedi kriteeriumid olla vähemalt 50%.

Kriteeriumi nr	Kriteeriumi nimetus	Kuidas aitab kriteerium kaasa kvalitatiivsele hindamisele?
1 /	Koolitaja kogemus	Koolitaja omab kogemust sarnaste koolituste läbiviimisel
2 /	Koolitaja haridus või kutsetase	Koolitaja omab haridust ja/või kutset täiskasvanute koolitamises ja hankelepingu eseme valdkonnas
3 /	Koolitaja pädevus	Koolitaja kompetents ja pädevus annab kindlust, et lepingut täidetakse kvaliteetselt
4 / - 12 /	Koolituskava: sisukirjeldus, meetodika, projektijuhtimine, ajakava, riskianalüüs, koolitajate kaasamine, veebipõhine õpikeskkond, koolituse kohad, teooria ja praktika osakaal	Pakkuja on mõelnud läbi koolituse sisu, metodoloogilised põhimõtted, kuidas koolituse projekti mõttes juhitakse, millised on riskid ja kuidas neid maandatakse, millised peaksid olema kaasatud koolitajad, kus tuleks koolitus läbi, milline on parim teooria ja praktika osakaal ning kas õppimist toetab ka veebipõhine õpe
13 /	Lisaväärtus	Lisaväärtus, mida riigihanke alusdokumentides pole ette nähtud (nt individuaalne tagasiside, arendavad järeltegevused)

1 / Koolitaja kogemus

Kriteeriumi kasutamisel on oluline defineerida, mida tähendab „hankelepingu esemega sarnane“ – on see juhtimiskoolitus, digioskuste koolitus, esmaabikoolitus, õiguslane koolitus jne. Hankija saab vastavalt vajadusele näidiskriteeriumi arvulisi näitajaid muuta (koolituste arvu, koolituste minimaalset

kestust). Näidises on eemaldatud ajaline periood, mille jooksul peavad koolitused olema korraldatud, tulenevalt võrdõiguslikkuse voliniku seisukohast (vt juhendi sissejuhatus).

Näidis

Pakkumus saab kuni 20 punkti selle eest, kui mitu hankelepingu esemega sarnast koolitust (igakuks kestusega vähemalt 5 ak/h) on koolitaja korraldanud.

Pakkuja esitab pakkumuses koolitaja CV, kust nähtuvad andmed koolituste läbiviimise kohta: tellija nimi ja kontaktisiku andmed, koolituse lühikirjeldus, kestus (ak/h).

Variant 1

10 koolitust või rohkem	20 punkti
5—9 koolitust	15 punkti
3—4 koolitust	10 punkti
1—2 koolitust	5 punkti

Variant 2

Iga koolituse eest saab pakkumus 2 punkti (maksimaalselt 20 punkti).

2 / Koolitaja haridus või kutsetase

Lisaks kogemusele on võimalik hinnata koolitaja haridust või kutset. Punkte saab anda nii andragoogilise (õpetamise ja õppimise teadus) kui hankelepingu eseme valdkonnas kõrghariduse omamise eest (nt digioskuste koolituse puhul informaatika). Hankijal võimalik täpsustada, millist kõrghariduse astet spetsialistilt nõuda. Kõrgharidusseaduse § 3 lg 1 kohaselt koosneb kõrgharidustaseme õpe kolmest astmest: esimese astmena bakalaureuseõppest ja rakendus-kõrgharidusõppest; teise astmena magistriõppest; kolmanda astmena doktoriõppest.

Näidis 1

Pakkumus saab 10 punkti, kui koolitaja omab kõrgharidust andragoogika või kutseõpetaja erialal või täiskasvanute koolitaja, tase 5 (või kõrgem) või kutseõpetaja, tase 5 (või kõrgem) kutset. Hankija aktsepteerib ka välisriigi samaväärseid kutseid.

Pakkuja esitab koolitaja CV, kust nähtuvad andmed hariduse ja/või kutsetaseme kohta.

Näidis 2

Pakkumus saab 10 punkti, kui koolitaja omab kõrgharidust hankelepingu esemele vastavas valdkonnas. Pakkuja esitab pakkumuses koolitaja CV, kust nähtuvad andmed hariduse ja/või kutsetaseme kohta.

3 / Koolitaja pädevus

Tegemist on üldise koolitaja pädevuse hindamise kriteeriumiga, kus ei ole välja toodud konkreetset haridust, kogemust ega kutsetaset.

Näidis

Pakkumus saab kuni 10 punkti koolitaja pädevuse eest. Pakkuja esitab pakkumuses CV ning vabas vormis kirjelduse, kuidas toetab koolitaja pädevus koolituse eesmärgi elluviimist. Lisaks esitab pakkuja koolitaja allkirjastatud kinnituse, et ta osaleb hankelepingu täitmisel. Hankija hindab koolitaja pädevust järgmise metoodika alusel.

Hindamismetoodika kirjeldus	Punktid
Koolitaja valikul on lähtunud koolituse eesmärkidest ja sihtrühmast. Koolitaja kompetents ja pädevus toetab koolituse eesmärgi elluviimist parimal viisil. Koolitaja valdkondlik teoreetiline ja praktiline töökogemus annab alust eeldada, et pakkuja täidab lepingut kõrge kvaliteediga. Koolitajal on suur kogemus sihtrühma koolitamisel ning sarnaste koolituste läbiviimisel. Koolitaja omab valdkonnas materjalide koostamise kogemust (artiklid, juhendid, uuringud, raamatud jmt).	10
Koolitaja on üldiselt sobiv, kuid hankijal on kahtlus, kas koolitaja kompetents ja pädevus toetab koolituse eesmärgi elluviimist parimal viisil. Kahtlus võib seisneda selles, et koolitaja valdkondlik kogemus on kesine, kogemus on valdavalt kas ainult teoreetiline või ainult praktiline, koolitajal on vaid mõningane kogemus sihtrühma koolitamisel ning sarnaste koolituste läbiviimisel, koolitaja ei oma valdkonnas materjalide koostamise kogemust (artiklid, juhendid, uuringud, raamatud jmt).	5
Koolitaja töökogemus võimaldab vähesel määral koolituse eesmärgi saavutada. Koolitaja valdkondlikud teadmised on vähesed. Koolitajal on vähene kogemus sihtrühma koolitamisel ning sarnaste koolituste läbiviimisel. Hankijal ei ole veendumust, et koolitaja suudab koolituse teha kvaliteetselt.	3

4 / Koolituskava: sisukirjeldus

Koolituskava kriteerium lähtub põhimõttest, et hankija ise valib aspektid, mida ta koolituskavas näha ja hinnata tahab. Seetõttu pole üht ainsat „koolituskava“ kriteeriumit võimalik sõnastada. See, mida koolituskava peab konkreetsel juhul sisaldama, tuleks lahti kirjeldada hindamise metoodikas. Siis on pakkujal võimalik näha, milliseid aspekte peab ta koolituskavas kirjeldama ja ära nimetama, et saada maksimaalsed punktid. Hindamise kriteeriumi osakaal peaks olema pigem kõrge, vähemalt 15%. Kriteeriume 4-12 saab hankija kombineerida vastavalt konkreetsele vajadusele. Kombineerituna võiks koolituskava kriteerium olla vähemalt osakaaluga 30-50%.

Näidis

Pakkumus saab kuni 15 punkti koolituskava sisu eest.

Hindamismetoodika kirjeldus	Punktid
Koolitus moodustab arusaadava, loogilise ja tervikliku käsitluse. Koolituse sisu vastab täielikult hanke eesmärkidele ja sihtrühma vajadustele. Nimetatud on kõik olulised õpiväljundid, s.t mida õppija pärast koolitust teab või oskab. Koolituskava sisaldab selget ja õpiväljundite saavutamiseks vajalike teemade loetelu ja lühikirjeldust. Koolituskava on põhjalik ja realistlikult teostatav pakutud ajaraami sees.	15
Koolituse sisu vastab üldjoontes hanke eesmärkidele ja sihtrühma vajadustele ja võimaldab enamiku õpiväljundite saavutamist. Esinevad üksikud puudused või ebaselgused. Näiteks ei ole mõned õpiväljundid selgelt sõnastatud või teemad ei ole seostatud või on kirjeldus osaliselt ebaselge või koolituse läbiviimine ei ole realistlik, arvestades koolituseks planeeritud aega.	8

Koolitus ei moodusta ühtset, selgelt arusaadavat, loogilist ja terviklikku käsitlust. Koolituse sisu ei vasta hanke eesmärkidele või ei ole loogiliselt seostatud või selgelt või üheselt arusaadavalt kirjeldatud. Õpiväljundid kogu koolituse tasemel on esitamata või need on esitatud puudulikult ja koolituse sisu ei võimalda tõenäoliselt mitme õpiväljundi saavutamist.

5 / Koolituskava: metoodika

Pakkumus saab kuni 15 punkti koolituse metoodika eest. Pakkumuses esitatud koolituskavast nähtub osutatava koolituse metoodika.

Hindamismetoodika kirjeldus	Punktid
Koolitusmetoodika on põhjalik, süsteemselt läbi mõeldud, toetades koolituse eesmärkide saavutamist ja osalejate uute teadmiste ning oskuste omandamist parimal võimalikul viisil. Koolitusmetoodikas on läbi mõeldud see, kuidas auditooriumini efektiivselt jõuda ja lähtub sihtrühma eripäradest. Koolitusmeetodid suunavad õppijaid õppeprotsessis aktiivselt osalema, toetatakse õppijate omavahelist kogemuste jagamist ja dialoogi. Koolitus võimaldab osalejate aktiivset kaasamist ja tagasisidestamist.	15
Koolituse metoodika on suures osas läbi mõeldud, toetab koolituse eesmärgi ja uute oskuste omandamist, üldjoontes koolituse ülesehitus toetab uute teadmiste ja oskuste omandamist ja arvestab täiskasvanukoolituse põhiprintsiipide ja koolituse sihtrühma eripäradega. Koolitusmeetodid toetavad mõningal määral õppijate kaasamist. Esineb vähemalt üks puudus või ebaselgus, mis vähendab eesmärgi jõudmise tõenäosust.	8
Koolituse metoodika on läbi mõtlemata või toetab vähesel määral koolituse eesmärgi või uute oskuste omandamist. Täiskasvanukoolituse põhiprintsiipi või koolituse sihtrühma eripärasid arvestatakse vähesel määral. Õpimetoodikad ei toeta õppijate aktiivset osalemist õppeprotsessis. Koolitusmeetodid ei toeta või toetavad vähesel määral õppijate kaasamist, sh omavahelist kogemuste jagamist ja dialoogi. Esineb mitu puudust või ebaselgust, mis vähendab eesmärgi jõudmise tõenäosust.	1

6 / Koolituskava: projektijuhtimine

Pakkumus saab kuni 10 punkti projektijuhtimise eest. Pakkumuses esitatud koolituskavast nähtuvad projektijuhtimise põhimõtted.

Hindamismetoodika kirjeldus	Punktid
Koolituskavas on põhjalikult kirjeldatud koolituse ettevalmistamise ja läbiviimise protsessi, toetatavaid tegevusi, tellijaga koostööd (sh tellijalt vajaminevat sisendit). Projektijuhtimise protsessi kirjeldus on põhjalik, kaasatud projektimeeskonna suurus, koosseis, rollide/tööde jaotus on optimaalne (sh arvestab koolitusel osalejate arvu, õpimetoodikaid jne). Projektijuhtimine võimaldab tagada sujuva ning kvaliteetse teenuse osutamise ja aitab saavutada hankelepingu eesmärgi.	10
Pakkumuses on üldsõnaliselt kirjeldatud koolituse ettevalmistamise või läbiviimise protsessi toetatavaid tegevusi või tellijaga koostööd (sh tellijalt vajaminevat sisendit). Arvestatud on projektijuhtimist ning kaasatud projektimeeskonna liikmete suurus, koosseisu, rollide/tööde jaotust (sh koolitusel osalejate arvu, õpimetoodikat) ja võimaldab üldjoontes projekti ellu viia, kuid projektijuhtimine ei ole piisavalt optimaalne või ei taga piisavalt sujuvat ning kvaliteetset teenust. Esineb muu puudus või ebaselgus, mis muudab projektijuhtimise ebatõhusamaks.	5
Pakkumuses ei ole piisavalt kirjeldatud koolituse ettevalmistamise ja läbiviimise protsessi, toetatavaid tegevusi, tellijaga koostööd (sh tellijalt vajaminevat sisendit), projektimeeskonna rolle	1

ja projektijuhtimist või on tehtud seda pealiskaudselt ja vähesel määral. Projektimeeskonna liikmete hulk ei ole vastavuses koolituse läbiviimisega seotud töömahuga. Esineb mitu puudust või ebaselgust, mis muudab projektijuhtimise ebatõhusamaks.

7 / Koolituskava: ajakava

Pakkumus saab kuni 10 punkti koolituse ajakava eest.

Hindamismetoodika kirjeldus	Punktid
Ajakavas on kõik olulised tegevused ja tööde jaotus selgelt välja toodud. Ajakavas on arvestatud puhvriga ning hankelepingu tähtajaline täitmine on realistlik.	10
Ajakavas on üldjoontes esitatud olulisemate tegevuste ajad ning mahud ning kirjeldatud peamised meetmed projekti sujumise ja osalejate arvu tagamiseks, kuid detailsuse aste ei ole piisav. Esitatud ajakava osas on küsitavusi.	5
Ajakavas esitatud tegevused, mahud ja meetmed ei võimalda veenduda projekti sujumises või on hankelepingu tähtajaline täitmine muul põhjusel ebarealistlik.	1

8 / Koolituskava: riskianalüüs

Pakkumus saab kuni 5 punkti riskianalüüsi eest.

Hindamismetoodika kirjeldus	Punktid
Riskianalüüs on koostatud läbimõeldult ja põhjalikult, arvestab täielikult organisatsiooni, koolituse sisu ja toimumise aegu, koolituse läbiviimise, tellijast, töövõtjast, koolitusel osalejatest ja nende valikust ning välistest osapooltest ja asjaoludest tulenevate riskide ilmumisega. Läbi on kaalutud ja detailselt on kirjeldatud riskide maandamiseks alternatiivid ja määratletud on riskide esinemise tõenäosus. Kõikidele riskidele on leitud leevendusmeetmed, vajadusel kirjeldatud jääkriskid. Hinnatud on erinevate riskide olulisust ja esinemistõenäosust, välja pakutud maandamise meetmed on realistlikud ning annavad hankijale tugeva kindlustunde, et lepingu täitmine kulgeb takistusteta.	5
Riskianalüüs käsitleb enamlevinud ja olulisemaid riske ning kajastab võimalikke leevendusmeetmeid, kuid pakkuja ei ole läbi kaalunud mõnda riski ja/või detailselt kirjeldanud lahenduste alternatiive. Tegevuste loetelus ja riskide ilmumisega arvestamises esineb mõningaid puudujääke. Riskianalüüs ei anna hankijale täielikku kindlust, et lepingu täitmine kulgeb takistusteta.	3
Riskianalüüs on esitatud, kuid selles esineb olulisi puudusi, on pealiskaudne või ei arvesta mitmete oluliste riskidega. Kirjeldatud maandamistegevused ei ole efektiivsed või ei ole võimalik hinnata, kas maandamistegevused on tõhusad.	1

9 / Koolituskava: koolitajate kaasamine

Pakkumus saab kuni 5 punkti koolitajate kaasatuse eest. Koolituskavast nähtub koolitajate valik.

Hindamismetoodika kirjeldus	Punktid
Koolitajate valiku alused on väga hästi läbi mõeldud, koolitajate arv koolituste läbiviimiseks on piisav, kaasatus ja haldamine on läbimõeldud, detailne ning realistlik ning tagab kvaliteetsete koolitajate kaasamise ja hankelepingu eesmärgi täitmise.	5

Koolitajate meeskonna kaasatus protsesside lõikes ja koolitajate haldamine on kirjeldatud, kuid esineb küsitavusi kvaliteetsete koolitajate kaasamise tagamises ning hankelepingu eesmärgi täitmise tagamises. 3

Koolitajate meeskonna kaasatus protsesside lõikes ja koolitajate haldamine on kirjeldatud osaliselt või esineb küsitavusi kvaliteetsete koolitajate kaasamise tagamises ning hankelepingu eesmärgi täitmine on küsitav. 1

10 / Koolituskava: veebipõhine õpikeskkond

Pakkumus saab kuni 5 punkti veebipõhise õpikeskkonna eest. Koolituskavas on esitatud veebipõhise õpikeskkonna kirjeldus.

Hindamismetoodika kirjeldus	Punktid
Veebipõhine õpikeskkond on olemas ning esitatud on õpikeskkonna kirjeldus, mis on koolituse eesmärki silmas pidades asjakohane, kasutajasõbralik, toetab kasutatava meetoodika rakendamist ja õpiväljundite saavutamist. Õpikeskkonna kasutajatoe pakkumine on väga hästi läbi mõeldud ja võimaldab osalejal ja koolitajal saada igakülgset tuge.	5
Veebipõhine õpikeskkond on olemas, kuid õpikeskkonna kirjeldus ei ole piisav, mistõttu ei ole üheselt arusaadav, kuidas see toetab kasutatavat meetoodikat ja õpiväljundite saavutamist. Õpikeskkond on kirjelduse kohaselt kasutajatele keerukas, kuid mõningase juhendamisega saavad osalejad ja koolitajad selle kasutamisega hakkama.	3
Veebipõhine õpikeskkond on olemas, kuid õpikeskkonna kirjeldus on puudu või see on märkimisväärselt pealiskaudne ja/või ei seostu kasutatava meetoodika ja õpiväljundite saavutamisega. Veebikeskkond on kirjelduse kohaselt liiga keeruline, et õppija või koolitaja tuleks selle kasutamiseks iseseisvalt toime.	1
Veebipõhist õpikeskkonda ei ole.	0

11 / Koolituskava: koolituse kohad

Selle kriteeriumi kasutamisel tuleks hankijal täpsustada, millised peaksid koolituse kohad olema. Liikumispuuetega ligipääsetavus on universaalne vajadus, kuid lisaks sellele võib hankija näha lisaväärtust, kui koolituse kohas on tahvel, ruum on aknaga, ruumis on vee/kohviautomaat vmt.

Näidis

Pakkumus saab kuni 5 punkti koolituse kohtade valiku eest. Koolituskavast nähtuvad koolituse kohad ja valiku põhimõtted.

Hindamismetoodika kirjeldus	Punktid
Koolituse läbiviimise kohad ja ruumid on asjakohased, varustatud kõigi õpiväljundite saavutamiseks vajalike nüüdisaegsete ja kvaliteetsete seadmetega ning liikumispuuetega isikutele lihtsasti ligipääsetavad.	5
Koolituse läbiviimise kohad on üldjoontes asjakohased, ruumid on varustatud enamike õpiväljundite saavutamiseks vajalike kvaliteetsete seadmetega ning liikumispuuetega isikutele ligipääsetavad.	3
Koolituse läbiviimise kohad ei ole asjakohased või on vaid vähesel määral asjakohased, ruumid on varustatud mõningate õpiväljundite saavutamiseks vajalike seadmetega ning ei ole liikumispuuetega isikutele ligipääsetavad.	1

12 / Koolituskava: teooria ja praktika osakaal

Pakkumus saab kuni 5 punkti teooria ja praktika osakaalu eest. Koolituskavast nähtub koolituse teooria ja praktika osakaal ning pakkuja on seda põhjendanud.

Hindamismetoodika kirjeldus	Punktid
Õppes on teooria ja praktika osakaal optimaalne, kasutatakse praktilise õppe elemente, mis võimaldavad õppijatel õpitut rakendada.	5
Õppes on teooria ja praktika osakaal kirjeldatud, kasutatakse praktilise õppe elemente, mis võimaldavad õppijatel õpitut rakendada, kuid ei ole piisavalt optimaalne või esineb mõningaid küsitavusi.	3
Õppes teooria või praktika osakaal ei ole optimaalne või ei kasutata piisavalt praktilise õppe elemente, mis võimaldavad õppijatel õpitut rakendada ja töistes olukordades harjutada.	1

13 / Lisaväärtus

Pakkumus saab 5 punkti, kui pakkuja pakub lisaväärtust, mida riigihanke alusdokumentides pole ette nähtud ning mis hankija hinnangul aitab kaasa teadmiste omandamisele või koolitusprogrammi elluviimisele või mõju suurendamisele (nt koolitajal on kutseregistrisse kantud kutse või koolituse valdkonnaalne kõrgharidus; individuaalne tagasiside osalejatele; õpiampsude vms videosse võtmine ning laiemale auditooriumile kättesaadavaks tegemine; arendavad järeltegevused koolituse läbinutele; laiemale sihtrühmale temaatiliste ja praktiliselt kasutatavate õppematerjalide kättesaadavaks tegemine vms) või keskkonnahoidlike eesmärkide saavutamisele (nt pakkumus sisaldab mitmeid või olulise mõjuga keskkonnasäästlike lahendusi). Pakkuja esitab vabas vormis kirjelduse lisaväärtuste kohta.

Toitlustusteenus (regulaarne kestusleping)

Näidised on koostatud eeskätt riigihangete jaoks, kus soovitakse pidevat teenuse osutamist (kestusleping).

Toitlustuse valdkond on olulisel määral reguleeritud teenus. Sotsiaalministri määrusega⁸⁸ on ette antud miinimumnõuded, mida toitlustuse pakkujad peavad täitma koolides ja koolieelsetes lasteasutustes. Miinimumnõuete täitmise hindamine ei ole õiguspärane ega anna midagi teenuse kvaliteedi parendamiseks.

Hindamise kriteeriumid toitlustuses peaks suunama teenusepakkujaid pakkuma lisandväärtust ja miinimumnõuete ületamist. Riigihanked, kus pakkujatele on hind ette antud, pannakse küll rõhku ka kvaliteedi hindamisele, ent praktikas juhtub sageli, et pakkumused saavad võrdsed punktid ja võitja otsustatakse loosi teel. Seda põhjusel, et pakkumuses lubavad kõik pakkujad võrdselt teha „head tööd“, suudavad kirjutada ühtmoodi hea mitmekesise menüü ning lubavad pakkuda kõiki hinnatavaid lisateenuseid – ja saavad kokkuvõttes võrdselt punkte. Siit tuleneb kaks järeldust.

Esiteks, toitlustusteenuste kvaliteedi suurim tagamine võti seisneb tellija teostatavas kontrollis hankelepingu täitmise ajal. Et kohustusi, mida hankelepingu konkureerimisel lubati, ka päriselt täidetakse. Teiseks, kvaliteedi hindamisel peaks kasutama ka kriteeriume, mis võimaldavad punktide andmisel hankija suuremat otsustusõigust, mitte üksnes punktide andmist pakkuja jah/ei kinnitusel. Üheks reaalselt konkurentsi võimaldavaks kriteeriumiks on toidu degusteerimine. Degusteerimine on õiguspärane hindamise kriteerium, eeldusel, et hinnatakse toitu, mida reaalselt hankelepingu täitmisel kavatsetakse pakkuda.⁸⁹

Kriteeriumi nr	Kuidas aitab kriteerium kaasa kvalitatiivsele hindamisele?
1 /	Toidu hea maitse ja välimus
2 / - 7 /	Haridusasutustes pakutava menüü mitmekesisus läbi erinevate aspektide (toidukordade unikaalsus, tooraine vahelduvus, komponentide rohkus jne)
8 / - 11 /	Toidu tervislikkus: rohkem puuvilju, köögivilju, kaunvilju; jahutatud kala ja liha kasutamine; poolfabrikaatide vältimine
12 /	Mahetooraine osakaal kogu kasutatavast toorainest
13 /	Suurem valik: liha- ja kalatoidu kõrval ka taimse (liha- ja kalavaba) toidu pakkumise võimalus
14 /	Hankelepingu täitmisesse kaasatava isiku kõrgem kompetents
15 /	Hinnasoodustus hankija töötajatele

⁸⁸ Sotsiaalministri 15.01.2008 määrus nr 8 „Tervisekaitseõuded toitlustamisele koolieelses lasteasutuses ja koolis“.

⁸⁹ VAKO 26-23/253943, p 11 jj.

16 /	Lisateenus: teadlikkuse suurendamine toidu valmistamise ja päritolu kohta (talust taldrikuni)
17 /	Keskkonnahoidlikud lahendused toitlustamise tööprotsessidele
18 /	Hankijale või sihtgrupile kasulike lisateenuste pakkumine

TALUST TALDRIKUNI

Põhimõtteliselt on lubatud hinnata tooraine päritolu kaugust (talust taldrikuni; *farm to fork*). Piirang, mille tõttu ei saa riigihankes osaleda pakkujad, kes ostavad või tahavad osta toorainet väljastpoolt Eestit, ei ole põhjendatud. Rahandusministeerium on kinnitanud, et üldpõhimõtetest tulenevalt ei ole lubatud riigihankes kehtestada nõuet, et pakutavad või toiduvalmistamisel kasutatavad toiduained peavad olema toodetud Eestis või konkreetsetes maakonnas või omavalitsuses.⁹⁰ Euroopa Komisjon on selgitanud, et toidutoodete transport, pakendamine ja ladustamine suurendavad märgatavalt keskkonnajalajälge kasvuhoonegaaside heite, mulla ja vee degradeerumise, elurikkumise ja jäätmete mõttes. Mahetootmise, säästlikumate alternatiivide valimise ning toidu- ja pakendijäätmete hulga vähendamisega on võimalik saavutada mõõdetav erinevus.⁹¹ Keskkonnahoidlike lahenduste kasutamine on üks horisontaalseid eesmärke, millega tuleb riigihangete planeerimisel ja korraldamisel arvestada (RHS § 2 lg 2). Hankedirektiiv ei takista selliste meetmete kehtestamist, mis on vajalikud keskkonnameetmete jaoks ja säästva arengu seisukohalt, kui need meetmed on kooskõlas ELi toimimise lepinguga.⁹² Võrdse kohtlemise põhimõte ei keela keskkonnakaitsega seotud kriteeriumide arvesse võtmist.⁹³ Euroopa Regioonide Komitee on selgitanud, et „kohaliku toitu” võib eelistada ainult kaudselt – näiteks viidates toidu värskusele, tarneajale ja -sagedusele, toodete spetsiifilistele omadustele või konkreetsetele toitumisvajadustele.⁹⁴ Rahandusministeerium on kinnitanud, et riigihangete üldpõhimõtted lubavad eelistada keskkonnasäästlike lahendusi, kui need on suunatud keskkonnamõju vähendamisele, mitte kohalike kaupade eelistamisele. Hankija võib eelistada pakkumusi, millega kaasneb väiksem keskkonnasaaste, nt lühem tarneaeg, teekond või väiksem kahjulik mõju, mida tõendab vastavus nt mahepõllumajanduslike toodete kriteeriumidele.⁹⁵ Küll aga on 150- või 300-km raadiusest pärineva tooraine kasutamise eest punktide andmisel praktilised takistused. Hankija peab suutma RHAD-s selgitada, mida tähendab tooraine asukoht. Kas liha puhul karjamaa või tapamaja, jahu puhul teravilja asukoht või jahu jahvatamise asukoht, juustu puhul piima päritolu või töötlemise asukoht jne. Seejuures on paljude tooraine liikide puhul keeruline tuvastada täpset päritolu. Saatelehtede usaldamine ei pruugi anda hankijale tegelikku kinnitust, kust täpselt tooraine pärineb. Samuti on jõustunud uus koolikava toetus⁹⁶, mille kohaselt toetatakse haridusasutuses puu- ja köögivilja ning piima ja piimatoodete pakkumist. Määruse § 8 kohaselt on toetuse abikõlblikud tooted, mille kasvatamis- või tootmiskoht asub haridusasutusest kuni 300 kilomeetri kaugusel. Sel põhjusel ei ole mõistlik anda eraldi hindepunkte puuviljade, köögiviljade ja piimatoodete tarnete pikkusele. Põhjustel, et tooraine teekonna tuvastamine on hetkel keerukas ning osa potentsiaalsest toorainest on juba toetuse esemeks, ei ole me koostanud hindamise kriteeriumit tooraine päritolu kauguse kohta.

⁹⁰ Estella Põllu. Toiduainete ostmise ja toitlustamine riigihankena, lk 5. Arvutivõrgus: <https://www.fin.ee/riigihanked-riigiabi-osalused-kinnisvara/riigihanked/kasulik-teave#analused-ja-uuringu>.

⁹¹ Euroopa Komisjon. Keskkonnahoidlike riigihangete käsiraamat, lk-d 71—72. Arvutivõrgus: https://ec.europa.eu/environment/gpp/pdf/handbook_et.pdf

⁹² Hankedirektiiv 2014/24/EL, põhjenduspunktid 41 ja 91.

⁹³ EKo C-513/99, p 86.

⁹⁴ European Committee of the Regions. Sustainable public procurement of food, lk 19. Arvutivõrgus: <https://cor.europa.eu/en/engage/studies/Documents/sustainable-public-procurement-food.pdf>

⁹⁵ Estella Põllu. Toiduainete ostmise ja toitlustamine riigihankena, lk 5. Arvutivõrgus: <https://www.fin.ee/riigihanked-riigiabi-osalused-kinnisvara/riigihanked/kasulik-teave#analused-ja-uuringu>.

⁹⁶ Regionaalministri 26.07.2023 määrus nr 48 „Koolikava toetus“. Arvutivõrgus: <https://www.riigiteataja.ee/akt/128072023007>.

1 / Toidu degusteerimine

Degusteerimise puhul on paratamatu, et degustaatori hinnang on teataval määral subjektiivne. Subjektiivne hindamine ei ole siiski keelatud: hindamisel ei saagi subjektiivsust kunagi täielikult välistada⁹⁷ (vt juhendi sissejuhatus). Küll aga on sellisel juhul eriti oluline tagada pakkujate võrdne kohtlemine ja hindamisprotsessi läbipaistvus. Tüüpiliselt võiks pakkujate võrdse kohtlemise tagamiseks muuta hinnatavad proovitööd anonüümseks, kuivõrd anonüümsus aitab vältida erapoolikkust ja soosikute varjatud eelistamist. Samas ei tulene RHS-st kohustust pakkumuste hindamisel pakkumusi ega selle osi anonüümseks muuta ja hindajate eest varjata. Vastav kohustus tuleneb vaid

ideekavanditele ideekonkursi raames (RHS § 130 lg 5). Toitlustusteenuse puhul ei ole mõistlik ega isegi praktiliselt teostatav degusteeritava toidu hindamiskomisjoni eest „peitmine“. Toitu degusteeritakse konkreetses asutuses, kus teenusepakkuja tegutseb (nt koolis, lasteaias, kohvikus). Masstoitlustamise puhul ei ole põhjendatud paluda pakkujatel valmistada toit spetsiaalselt hindamiskomisjonile. Kui hankelepingu esemeks on masstoitlustus, siis on hankelepingu esemega seotud just toidu hindamine oludes, mis ka päriselt teenuse osutamise ajal kehtivad. Seetõttu on hindamiskomisjoni liikmed paratamatult teadlikud, kelle toitu degusteeritakse. Vaidlustuskomisjon ei ole selles probleemi näinud.⁹⁸

Toitlustusteenuse hindamisel on muud võimalused, kuidas võrdset kohtlemist tagada. Eeskätt läbi hindaja põhjendamiskohustuse, aga ka hindajate punktide summeerimise ja keskmise väärtuse leidmise (mis leevendab üksikisiku subjektiivsust) või kõrgeima ja madalaima hinde elimineerimine keskmise arvutamisest (vt näidis 2).

Näidis 1

Pakkumus saab **kuni 10 punkti** degusteerimiseks esitatud toidu eest. Kui pakkumus sisaldab mitut toitu, on hankijal õigus valida degusteeritav toit pakkuja esitatud pakkumusest. Degusteerimise raames hinnatakse kogumis toidu maitset, lõhna, tekstuuri, kogust ja välimust.

Toidu degusteerimiseks moodustatakse hindamiskomisjon. Komisjoniliikmed annavad toidule punkte eraldi. Komisjoniliikmete punktidest arvutatakse keskmine, mille alusel kujuneb pakkumusele antavate punktide arv. Kui pakkuja ei esita degusteerimiseks õiget toitu (toit, mida pakkumuses ei pakutud või toit, mida hankija pakkumusest välja ei valinud), ei saa pakkumus punkte.

Hindamismetoodika: iga komisjoniliige vähendab maksimaalset punktisummat 1 (ühe) punkti võrra, lähtudes häiringutest. Iga häiring peab kajastuma komisjoniliikme hindamislehel. Häiring on mistahes ebameeldivus või ebamugavus, mis toidu degusteerimisel on tajutav. Näiteks, ent mitte ainult: toidu koostisosa on üleküpsenud või kohati toores, soolsuse aste ebatavaline, toidu koostisosa on kõva, nätske, tekstuur ei vasta toidule omasele tavapärasele seisundile, on näiteks liiga vedel või tükkis, toit on tuntavalt rasvane, erineb roa tavapärasest väljanägemisest, kogus ei vasta tehnilises kirjelduses nõutud portsjoni suurusele.

⁹⁷ RKHKo 3-20-1198, p 18.

⁹⁸ VAKO 26-23/253943, p 11.4.

Näidis 2 (suurem osakaal)⁹⁹

Pakkumus saab kuni 30 punkti degusteerimiseks esitatud toidu eest. Kui pakkumus sisaldab mitut toitu, on hankijal õigus valida degusteeritav toit pakkuja esitatud pakkumusest. Degusteerimise raames hinnatakse:

- 1) toidu maitset ja lõhna (maksimaalselt 6 punkti)
- 2) toidu teksturi (maksimaalselt 6 punkti);
- 3) toidu vastavus menüüle: põhitoit, lisandid, leiva/saia valik, jook (maksimaalselt 6 punkti);
- 4) toidu välimus (maksimaalselt 6 punkti);
- 5) lapsele serveeritava toidu kogust, st normikohast kogust taldrikul (maksimaalselt 6 punkti). Kui pakutava toidu kogus on: +/- 0-10 grammi pakkumuses esitletud kogusest, siis antakse 6 punkti; +/- 11-20 grammi pakkumuses esitletud kogusest, siis antakse 5 punkti; +/- 21-30 g grammi menüüs esitletud kogusest, siis antakse 4 punkti; +/- 31-40 grammi menüüs esitletud kogusest, antakse 3 punkti; +/- 41-50 grammi menüüs esitletud kogusest, siis antakse 2 punkt; +/- 51 grammi menüüs esitletud kogusest, siis antakse 1 punkti.

Toitu hindavad komisjoniliikmed. Hindamisel eemaldatakse komisjoni poolt antud kõige kõrgem ning kõige madalam antud punkt. Seejärel liikmete punktid liidetakse ja saadakse punktide keskmine. Näiteks kui komisjonis on 5 liiget, kes on andnud järgmised punktid: 5, 4, 4, 4 ja 4, siis eemaldatakse 5 ja 4 ning järelejäänud punktide keskmine saadakse järgmiselt: $3 \times 4 \text{ punkti} = 12 : 3 = 4 \text{ punkti}$.

Komisjoniliikmed saavad alandada punkte ühe punkti kaupa, lähtuvalt häiringutest. Iga häiring peab kajastuma komisjoniliikme hindamislehel. Häiring on mistahes ebameeldivus või ebamugavus, mis toidu degusteerimisel on tajutav. Näiteks, ent mitte ainult: toidu koostisosa on üleküpsenud või kohati toores, soolsuse aste ebataoline, toidu koostisosa on kõva, nätske, tekstuur ei vasta toidule omasele tavapärasele seisundile, on näiteks liiga vedel või tükkis, toit on tuntavalt rasvane, erineb roa tavapärasest väljanägemisest, kogus ei vasta tehnilises kirjelduses nõutud portsjoni suurusele, toidus puudub menüüs nimetatud komponent.

2 / Menüü mitmekesisus: toidud ei kordu

Kriteerium sobib, kui riigihankes esitatakse menüü pikema aja peale (nt üks kuu) ning hankija soovib lihtsustada mitmekülgse kontrollimist. Allolev kriteerium on koostatud ühe kuu menüü arvestusega. Kui menüü on koostatud väiksema ajaperioodi peale, peaks kriteeriumit muutma (nt kui on menüü kahe nädala peale, ei peaks saama ühtegi punkti selle eest, et sama toitu esineb kolm korda).

Näidis

Pakkumus saab kuni 10 punkti menüü mitmekesisuse eest. Kui menüüs ei kordu ükski toit, saab pakkumus 10 punkti. Kui menüüs on esitatud sama toit kaks korda, saab pakkumus 5 punkti. Kui menüüs on sama toit esitatud kolm korda, saab pakkumus 2,5 punkti. Kui menüüs kordub toit kolm või rohkem korda, saab pakkumus 0 punkti.

⁹⁹ Eeskujuks võetud Tartu Linnavalitsuse riigihange „Toitlustamisteenuse osutaja leidmine Tartu linna lasteaedadele“ (vr 272644).

3 / Menüü mitmekesisus: põhitooraine

See ning järgnevad menüü mitmekesisuse kriteeriumid on võrreldes eelmisega detailsemad ning võimaldavad hankijal kontrollida menüü mitmekesisust toorainete kaupa, erinevate tervislike vahepalade pakkumise alusel jmt. Hankijal on võimalik kriteeriume kombineerida ja muuta (sh punktide summat) vastavalt enda eelistustele.

Näidis

Pakkumus saab kuni 10 punkti menüüs kasutatud põhitooraine mitmekesisuse eest. Kui igal päeval nädalas on erinev põhitooraine, saab pakkumus 10 punkti. Kui nädala menüü koosneb 3—4 põhitoorainest, saab pakkumus 5 punkti. Kui nädala menüü koosneb 1—2 põhitoorainest, saab pakkumus 0 punkti.

Põhitoorainena arvestatakse liha, kala, köögivilja või kaunvilja. Kui põhitooraine koosneb erinevatest toorainete kategooriatest (nt lääts-porgandikotlet), loetakse põhitooraineks see, mida on toidus rohkem. Kui tooraineid on kasutatud võrdselt, loetakse põhitooraineks see tooraine, mille kaudu saab pakkumus rohkem punkte. Erinevat värvi, kuid sama nimetusega tooraine loetakse samaks põhitooraineks (nt erinevad oad, läätsed, kapsad, erinevat värvi paprikad).

4 / Menüü mitmekesisus: soe lisand

Pakkumus saab kuni 10 punkti menüüs pakutud soojade lisandite mitmekesisuse eest. Soe lisand on mõeldud tarbimiseks prae kõrvale. Igal päeval peab olema valikus vähemalt kaks erinevast toorainest sooja lisandit. Kui igal päeval nädalas on erinevast toorainest soojad lisandid, saab pakkumus 10 punkti. Kui nädala menüüs on soojad lisandid 3—4 erinevast toorainest, saab pakkumus 5 punkti. Kui nädala menüüs on soojad lisandid 1—2 erinevast toorainest, saab pakkumus 0 punkti.

Soojaks lisandi tooraineks loetakse soojalt serveeritud köögivilja, kaunvilja, läätsesid ja teraviljatooteid (sh makaronid, tatar, kuskuss). Erinevat värvi, kuid sama nimetusega tooraine loetakse samaks tooraineks.

5 / Menüü mitmekesisus: salatikomponendid

Pakkumus saab kuni 10 punkti menüüs pakutud salatikomponentide mitmekesisuse eest. Kui igal päeval nädalas pakutakse erinevast komponendist salatit, saab pakkumus 10 punkti. Kui nädala menüüs on salatid 3—4 komponendist, saab pakkumus 5 punkti. Kui nädala menüüs on salatid 1—2 komponendist, saab pakkumus 0 punkti.

Salatikomponent on värskelt serveeritud köögiviljad ja köögiviljad, mida ei ole tavaks toorelt serveerida (nt keedetud ja jahutatud punapeet), avokaado ja rohelised salatid (spinat, frillis, jääsalat, lehtsalat). Erinevat värvi, kuid sama nimetusega tooraine loetakse samaks komponendiks (nt erinevad kapsad, erinevat värvi paprika).

6 / Menüü mitmekesisus: kaunviljad

Pakkumus saab 3 punkti menüüs pakutud kaunviljade rohkuse eest. Kui menüüs on nädalas vähemalt 3 erinevat kaunvilja, saab pakkumus 5 punkti. Kui menüüs on nädalas 2 erinevat kaunvilja valikut, saab pakkumus 2 punkti. Kui menüüs on nädalas 1 kaunvili, saab pakkumus 0 punkti.

7 / Menüü mitmekesisus: puu- ja köögiviljad

Pakkumus saab kuni 5 punkti menüüs vahepaladena pakutud puu- ja köögiviljade mitmekesisuse eest. Kui igal päeval nädalas pakutakse vahepalana erinevat köögivilja ja puuvilja, saab pakkumus 5 punkti. Kui nädalas pakutakse vahepalana 3—4 erinevat puuvilja ja 3—4 erinevat köögivilja, saab pakkumus 2,5 punkti. Kui nädalas pakutakse 0—2 erinevat puuvilja ja 3—4 erinevat köögivilja, saab pakkumus 0 punkti.

Arvestamisele lähevad erinevad puu- ja köögiviljad. Näiteks saab pakkumus 2,5 punkti, kui pakutud menüüs on nädalas vahepalana kolm erinevat puuvilja ja kolm erinevat köögivilja.

8 / Menüü tervislikkus: puuviljad

Pakkumus saab kuni 5 punkti puuviljade koguse eest menüüs. Kui puuviljade kogus ühes päevas nädala keskmisena on 90g või rohkem inimese kohta, saab pakkumus 5 punkti. Kui puuviljade kogus on 70—89,99g, saab pakkumus 3 punkti. Kui puuviljade kogus on 50—69,99g, saab pakkumus 1 punkti. Kui puuviljade kogus on väiksem kui 50g, ei saa pakkumus selles kriteeriumis punkte.

9 / Menüü tervislikkus: köögiviljad

Pakkumus saab kuni 5 punkti köögiviljade koguse eest menüüs. Kui köögiviljade kogus ühes päevas nädala keskmisena on 180g või rohkem inimese kohta, saab pakkumus 5 punkti. Kui köögiviljade kogus on 150—179,99g, saab pakkumus 3 punkti. Kui köögiviljade kogus on 120—149,99g, saab pakkumus 1 punkti. Kui puuviljade kogus on väiksem kui 120g, ei saa pakkumus selles kriteeriumis punkte.

10 / Menüü tervislikkus: kala ja jahutatud liha

Näidis 1

Pakkumus saab kuni 3 punkti kala koguse eest menüüs. Kui kala kogus nädalas kokku on 200g või rohkem inimese kohta, saab pakkumus 3 punkti. Kui kala kogus nädalas kokku on 120—199,99g, saab pakkumus 1 punkti.

Näidis 2

Pakkumus saab 3 punkti, kui pakkuja pakub vähemalt kaks korda kuus toitu, mis on valmistatud jahutatud kala kasutades.

Näidis 3

Pakkumus saab 3 punkti, kui pakkuja pakub vähemalt kaks korda nädalas toitu, mis on valmistatud jahutatud lihast.

11 / Menüü tervislikkus: poolfabrikaatide kogus

Pakkumus saab kuni 5 punkti menüüs kasutatud poolfabrikaatide vähesuse eest. Kui nädala menüüs ei kasutata poolfabrikaate, kogu toit valmistatakse töötlemata algtorainest, saab pakkumus 5 punkti.

Kui nädala menüüs kasutatakse ühte poolfabrikaati, saab pakkumus 3 punkti. Kui nädala menüüs kasutatakse 2—3 poolfabrikaati, saab pakkumus 1 punkti. Kui nädala menüüs kasutatakse 4 või rohkem poolfabrikaati, saab pakkumus 0 punkti.

Poolfabrikaat on selline toit/toiduosa, mis on läbinud eeltötluse ning on valmis serveerimiseks kas külmal või kuumutatud kujul, mille maitseomadustesse enam toiduvalmistaja (kokk) ei sekku ning milles esineb sünteetilisi säilitusaineid ja/või maitsetugevdajaid.

Jookide puhul loetakse selle hindamise kriteeriumi kontekstis „poolfabrikaadiks“ sünteetilisi säilitusaineid ja/või maitsetugevdajaid vms lisaaineid. Suhkrut ei peeta sünteetiliseks säilitusaineks.

12 / Mahetoidu pakkumine

Mahetoidu kasutamise osakaalu saab hankija küsida kahel viisil. Kõige lihtsam on olukord siis, kui pakkuja soostub võtma kohustuse taotleda toitlustuse ökomärki (toitlustuse ökomärk, mahepõllumajanduslike toodete kasutamisele viitav märk).¹⁰⁰ See märk antakse mitte pakkujale, vaid toitlustuskohale, kus pakkuja soovib mahepõllumajanduslikke tooteid toidutegemisel kasutada. Märgi omamise eeliseks on kontrolli lihtsus. Hankija ei pea asuma hankelepingu täitmisel ise kontrollima sisseostatud toodete mahepäritolu ja tuvastama tooraine osakaalu, vaid märgis kinnitab vastavust. Märjise saamiseks peab pakkuja enne mahetoitlustamisega alustamist teavitama Põllumajandus- ja Toiduametit ja tõendama mahetoidu osakaalu. Märgi kasutamise õiguseks peab olema igal märgi kasutamisele eelneval kuul ettevõttesse sisse ostetud mahetoodete osakaal põllumajandustoodetest üle 20%. Ökomärgil on olenevalt mahetoodangu osakaalust kolm astet: üle 20 kuni 50%, üle 50 kuni 80% ja üle 80 kuni 100%.

Teine võimalus on küsida pakkujalt konkreetses osakaalus (nt 20%) tooraine kasutamist, mis on märgistatud Euroopa Liidu mahepõllumajandusliku tootmise logoga.¹⁰¹

Näidis 1

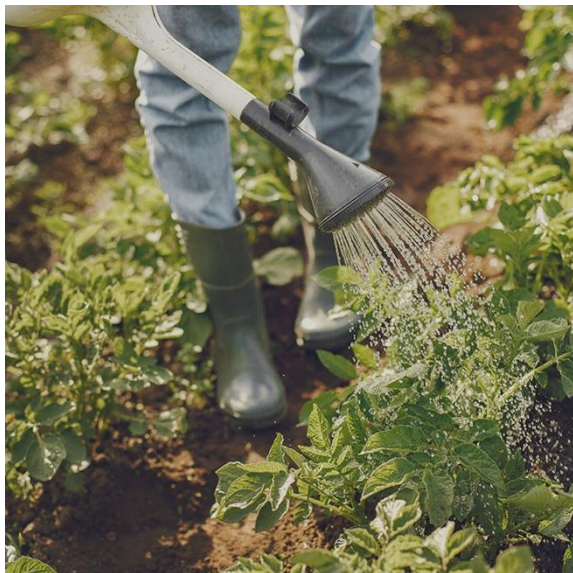
Pakkumus saab 5 punkti, kui pakkuja kinnitab, et menüüs kasutatakse toidu valmistamisel vähemalt 20% ulatuses mahetoorainet. Enne hankelepingu alusel toitlustusteenusega alustamist taotleb pakkuja mahepõllumajanduslike toodete kasutamisele viitava ökomärgi vastavalt maaeluministri

¹⁰⁰ Maaeluministri 21.02.2017 määrus nr 19 „Toitlustusettevõttes mahepõllumajandusliku toidu ja mahepõllumajanduslike koostisosi sisaldava toidu valmistamise täpsemad nõuded ning mahepõllumajanduslike koostisosi kohta teabe esitamise ja arvestuse pidamise täpsemad nõuded“. Vaata ka: <https://pta.agri.ee/mahetoitlustamine>.

¹⁰¹ Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 30. mai 2028 määrus nr 2018/848, mis käsitleb mahepõllumajanduslikku tootmist ja mahepõllumajanduslike toodete märgistamist ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 834/2007.

21.02.2017 määrusele nr 19. Märgise olemasolu tõendab tingimusele vastavust hankelepingu täitmise ajal. Kui pakkuja ei taotle mahepõllumajanduslike toodete kasutamisele viitavat ökomärgist, tuleb pakkujal säilitada andmed ja dokumendid, mis võimaldavad kindlaks teha eelmise kuu kohta välja arvatud mahetooraine protsentuaalse osakaalu. Hankijal on õigus andmeid jooksvalt lepingu täitmise ajal kontrollida.

Näidis 2

Pakkumus saab kuni 5 punkti mahetoidu kasutamise eest. Mahetoiduks on mahetooted, mis on märgistatud Euroopa Liidu mahepõllumajandusliku tootmise logoga. Tingimuse saab täita ka mahepõllumajanduslike toodete kasutamisele viitava Eesti ökomärgiga). Mahetoiduks on ka tooraine, mis on tarnitud Põllumajandus- ja Toiduameti mahetunnustust või samaväärset tunnustust omavalt tarnijalt vastavas tootmis- või käitlemisvaldkonnas kindla toodangu ja/või valmistoidu osas.

Variant 1: Kui menüüs kasutatakse toidu valmistamisel vähemalt 50% ulatuses mahetoitu, saab pakkumus 5 punkti.

Variant 2: Kui menüüs kasutatakse toidu valmistamisel vähemalt 50% ulatuses mahetoitu, saab pakkumus 5 punkti. Kui mahetoidu osakaal on 40—49,99%, saab pakkumus 4 punkti, kui 30—39,99%, saab pakkumus 3 punkti, kui 20—29,99%, saab pakkumus 2 punkti ning kui 10—19,99%, saab pakkumus 1 punkti.

Variant 3: Menüüs kõige suurema ulatusega mahetoitu kasutav pakkumus saab 5 punkti. Teised pakkumused saavad punkte proportsionaalselt vähem ja arvutatakse valemiga: "pakkumuse väärtus" / "suurim väärtus" * "osakaal".

Kui pakkuja ei taotle mahepõllumajanduslike toodete kasutamisele viitava ökomärgist, tuleb pakkujal säilitada andmed ja dokumendid, mis võimaldavad kindlaks teha eelmise kuu kohta välja arvatud mahepõllumajanduslike toodete protsentuaalse osakaalu. Hankijal on õigus andmeid jooksvalt lepingu täitmise ajal kontrollida.

13 / Taimse toidu pakkumine

Pakkumus saab 5 punkti, kui menüüs on iga päev lihatoidule alternatiivne taimne toit.

14 / Koka haridusega isiku kaasamine

Kokk osaleb otseselt hankelepingu täitmisel, mistõttu on võimalik kasutada hindamisel koka haridust. Kokaks õppimine toimub kutseõppe raames. Hindamise kriteeriumiks võib olla abikokk, tase 3 või kokk, tase 4 või vanemkokk, tase 5.¹⁰² Võimalik on sõnastada hindamise kriteeriumis haridus ka laiemalt läbi täienduskoolituse, mida pakuvad erinevad kutseõppeasutused või koolitusettevõtted. Sellisel juhul tuleks kehtestada täienduskoolituse maht (nt 30 akadeemilist tundi) ja soovi korral ka teemade ring, mida täiendõpe peaks minimaalselt hõlmama.

Näidis 1 (haridus ja täiendõpe)

¹⁰² Kehtivad kutsestandardid kättesaadavad siit: https://www.kutseregister.ee/et/standardid/standardid_top2/.

Pakkumus saab 5 punkti, kui hankelepingu täitmisel on kaasatud koka haridusega isik (vähemalt abikokk, tase 3 või kõrgem). Haridusnõude täidab ka täienduskoolitus mahus vähemalt 30 akadeemilist tundi ja mis käsitleb toidu valmistamist suurröögis. Pakkuja esitab kokana kaasatava isiku CV, kust nähtub hariduse omandamine või täiendõpe, ja allkirjastatud kinnituse, et ta osaleb hankelepingu täitmisel.

Näidis 2 (töökogemus)

Pakkumus saab kuni 3 punkti hankelepingu täitmisel kaasatud koka töökogemuse eest. Kui hankelepingu täitmisel on kaasatud kokk, kelle toitlustamise valdkonnas töötamise kogemus on vähemalt 36 kuud, saab pakkumus 5 punkti. Kui töökogemus on 24—35 kuud, saab pakkumus 2 punkti. Kui erialane töökogemus on 12—23 kuud, saab pakkumus 1 punkti. Pakkuja esitab kaasatava koka CV, kust nähtub töökogemus, ja allkirjastatud kinnituse, et ta osaleb hankelepingu täitmisel.

15 / Asutuse töötajatele pakutav soodustus

Pakkumus saab kuni 10 punkti selle eest, kui suure allahindluse toidult pakub pakkuja hankija töötajatele. Suurima allahindluse protsendiga pakkumus saab maksimaalse arvu punkte. Teised pakkumused saavad punkte proportsionaalselt vähem ja arvutatakse valemiga: "pakkumuse väärtus" / "suurim väärtus" * "osakaal".

16 / Talukülastused

Pakkumus saab 10 punkti, kui pakkuja korraldab pakkumuse maksumuse raames õpilastele/lasteaialastele vähemalt kaks korda õppeaasta jooksul õppereisi tootmiskohta (tallu). Õppereis peab olema Eesti Vabariigis asuvasse tallu, kust pakkuja osaliselt oma tooraine vastavasse haridusasutusse ostab ning õppereisi külastamisaeg peab jääma õppepäeva sisse.

Tootmiskohaks peetakse asukohta, kus lasteaiatoidus kasutatav tooraine on kasvanud (näiteks teravili, kaunvili, köögivili, puuvili, loomakari (sh kellelt saadakse ka piima, et valmistada piimatooteid).

Õppereisi käigus tutvustatakse lastele tooraine tootmisega seotud tegevusi (näiteks kartuli külvanine, kartulivõtt, puuvilja koristus, piimalüps, piimast kohupiima vms toote valmistamise protsess, teraviljast jahu jahvatamine jms). Talukülastuse käigus peab toimuma hariv töötuba, kus lapsed saavad ka ise midagi valmistada või teha (ehk mingil aktiivselt viisil osaleda).

Pakkuja esitab pakkumuses kinnituse, et ta korraldab pakkumuse maksumuse raames õpilastele/lasteaialastele vähemalt kaks korda õppeaasta jooksul õppereisi Eesti Vabariigis asuvasse tallu, kust pakkuja osaliselt oma tooraine vastavasse haridusasutusse ostab.

17 / Keskkonnahoidlikud lahendused

Pakkumus saab kuni 5 punkti keskkonnahoidlike lahenduste kasutamise eest. Keskkonnasõbralikeks lahendusteks on:

- 1) Lepingu täitmisel kasutatakse puhastusaineid, mis vastavad kõvade pindade puhastamise vahendite Euroopa Liidu ökomärgise kriteeriumitele 1 (mürgine toime veeorganismidele) ja 4

(keelatud ja piiratud kasutusega ained); Pakkuja esitab loetelu lepingu täitmisel kasutatavatest puhastusainetest ja dokumendid, mis tõendavad nõuetekohasust. Kõvade pindade puhastamise ained, millele on antud asjaomane EL ökomärgis, on vastavad. Sellisel juhul esitab pakkuja märgise sertifikaadi ja muid täiendavaid tõendeid esitada ei ole vaja. Kui puhastusainel ei ole EL ökomärgist, esitab pakkuja vastavushindamisasutuse või erapooletu audiitori vastavusauditi, mis kinnitab, et toode vastab EL kõvade pindade puhastamise vahendite ökomärgise kriteeriumidele 1 ja 4.

- 2) Lepingu täitmisel sorteeritakse prügi, eraldi sorteeritakse vähemalt segaolmejäätmed, biojäätmed, vanapaber ja pakend; Pakkuja esitab kirjelduse, kuidas ta sorteerib prügi.
- 3) Selge tööprotsess, mis sisaldab energia kokkuhoiule ja toidu ülejääkide vähendamisele suunatud lahendusi. Pakkuja esitab tööprotsessi kirjelduse.
- 4) Lepingu täitmisel ei kasutata ühekordseid nõusid. Pakkuja esitab kinnituse, et ta ei kasuta lepingu täitmisel ühekordseid nõusid.

Kui pakkuja kasutab kõiki keskkonnasõbralikke lahendusi, saab pakkumus 5 punkti. Kui kasutatakse kolme lahendust, saab pakkumus 3 punkti. Kui kasutatakse 1—2 lahendust, saab pakkumus 1 punkti.

18 / Lisateenused

Selle kriteeriumi kasutamisel peaks hankija mõtlema, millised võiksid olla teenused lepingu täitmisel, mis pakuvad lisandväärtust hankijale. Tingimuses on praegu sõnastatud mitmeid erinevaid näiteid, mis kõik ei ole asjakohased igas toitlustusteenuse hanke puhul.

Näidis

Pakkumus saab 1 punkti iga lisateenuse eest (kuni 5 punkti), mis sisaldub pakkumuse maksumuses, mida riigihanke alusdokumentides pole ette nähtud ning mis hankija hinnangul annab toitlustusteenuse osutamisel lisandväärtust (nt teemapäevad, toidu oma pakendis kaasaostmise võimalus, pagari- ja

kondiitritoodete tellimise võimalus, ajalehtede lugemine, talusse väljasõidud õpilastele, rahvusvahelise toidu nädal, loengud tervislikust toitumisest jmt).

Pakkuja esitab pakkumuses loetelu lisaväärtust pakkuvatel teenustel, mis sisalduvad pakkumuse maksumuses. Lisaks põhjendab pakkuja, milles väljendub nende teenuste lisandväärtus.

MIS EI OLE SOBILIK HINDAMISEL

Toidujäätmete ringlus Ebaotstarbekas, nagunii peab täitma seadusest tulenevaid nõudeid.

Jäätmete tekkimise ennetamine Keeruline kontrollida hindamise faasis. Oluline on, et hankija annaks võimalikult täpset sisendit sööjate arvu kohta. Paljude alternatiivide pakkumine suurendab jäätmete tekkimist. Võimalus vähendada jäätmeid näiteks järele jäänud toidu pakkumisega pikapäevarühmale või annetamisega toidupangale vms organisatsioonile.

Eritoidu pakkumine

Peaks oleme tehnilise kirjelduse tingimus, kuna puudutab väheseid õpilasi.

**Ühe toidukorra ajal
pakutavate
alternatiivide valik**

Soodustab toidu raiskamist, kui võimaldada pakkujatel konkureerida sellel alusel, kes pakub rohkem alternatiive.

**Suhkru kogus
toiduportsjonis**

Väga keeruline kontrollida lepingu täitmise ajal. Suhkrut saab vältida muul viisil. Suhkru ülepakkumist võimalik vältida muudel viisidel: näiteks kehtestades nõuded jookidele, mida vältida (mitte pakkuda kisselli vm madala toiteväärtusega ja suure energiasisaldusega jooke, magustoite).

Toitlustusteenus (ürituste *catering* teenus)

Need näidised sobivad kasutamiseks sündmuste raames toitlustusteenuse tellimisel (n-ö ühekordne *catering* teenus).

Kriteeriumi nr	Kriteeriumi nimetus	Kuidas aitab kriteerium kaasa kvalitatiivsele hindamisele?
1 /	Lisateenused	Võimaldab hinna-kvaliteedi konkurentsi teenuse spetsiifilistes osades: toitlustusmööbel, dekoratsioonid, teenuse osutaja pädevus, menüü mitmekesisus, korraldamise kiirus, paindlikkus toitlustusteenuse pakkumisel
2 /	Teenuse kontseptsioon	Annab võimaluse hankijal saada läbimõeldud ja konkreetse ürituse või sündmusega seostatud toitlustusteenus. Toitlustusteenus aitab kaasa ürituse sõnumite edastamisele ja muudab ürituse atraktiivsemaks
3 /	Keskkonnahoidlikud lahendused	Teenuse osutamisel arvestatakse keskkonnahoidlikke või säästlikke lahendusi (nt vähem prügi, jäätmete sorteerimine, raiskamise vältimine, mahetooraine, tooraine lühem transporditeekond jmt)
4 /	Menüü mitmekesisus	Klassikalisele menüüle lisandub ka eritoidu pakkumine: vegan, taimetoit või laktoosivaba toit (näidises on kasutatud vegan toidu näidet, kuid hankija saab lisada soovi korral teisi eritoite)

1 / Lisateenused

Lauad/toolid. Pakkumus saab 15 punkti, kui pakkuja korraldab buffee serveerimiseks mõeldud laudade/toolide olemasolu ürituse ajaks, tagades ka transpordi ja paigaldamise.

Dekoreerimine. Pakkumus saab 5 punkti, kui pakkuja pakub buffee serveerimiseks mõeldud laudade dekoreerimise. Dekoratsioonid peavad olema seostatud sündmuse eesmärkide või sõnumitega. Pakkuja esitab pakkumuses pildid või joonised pakutavatest dekoratsioonidest.

Abikelner. Pakkumus saab 5 punkti, kui pakkuja kaasab lepingu täitmisesse vähemalt abikelner, tase 3 kutsega teenuseosutaja. Hankija aktsepteerib ka välisriigi samaväärseid kutseid. Esitada pakkumuse abikelneri CV.

Kelner. Pakkumus saab 10 punkti, kui pakkuja kaasab lepingu täitmisesse kelner, tase 4 kutsega teenuseosutaja. Hankija aktsepteerib ka välisriigi samaväärseid kutseid. Esitada pakkumuse kelneri CV.

Eritoidud. Pakkumus saab 5 punkti, kui pakkuja on võimeline pakkuma ka eritoitude menüüd: gluteeni- ja laktoosivabasid roogasid ja suupisteid. Pakkuja esitab pakkumuses eritoitude menüü.

Sisseseadmise ja koristamise kiirus. Pakkumus saab 5 punkti, kui ürituse eelsele ettevalmistusele hankija ruumides kulub maksimaalselt 60 minutit ning ürituse järgsele koristusele maksimaalselt 60 minutit.

Toitlustusformaadid. Pakkumus saab 5 punkti, kui pakkuja osutab *catering* teenust nii buffee toitlustusformaadis kui ka *sharing plates* formaadis, kus road serveeritakse otse laulale ühiselt jagatavatele vaagnatele.

2 / Teenuse kontseptsioon

Hankija peab riigihanke alusdokumentides selgitama, kes on ürituse sihtgrupp ning millise sündmuse tarbeks toitlustusteenust tellitakse. Siis on pakkujatel võimalik koostada sündmusele vastav toitlustusteenuse pakkumine. Olenevalt ürituse olemusest ja eesmärkidest, tuleks hankijal hindamismetoodikat kärpida või sinna lisandusi teha.

Näidis

Pakkumus saab kuni 20 punkti *catering* teenuse kontseptsiooni eest. Pakkuja esitab kontseptsiooni kirjelduse, mis sisaldab toidu- ja suupistete menüüd ja joogivalikut koos selgitustega, miks on pakkuja teinud sellise valiku. Menüü ja joogivalik peab olema seostatud üritusega.

-
- 20 punkti (laitmatu) / Kontseptsioonist nähtub, et teenuse osutamine on põhjalikult läbi mõeldud, toimub väärikalt ja professionaalselt.
- / Teenuse reaalsed osutajad on nimetatud; nad on kogemustega professionaalid. Kontseptsioonist nähtub meeskonna töökorraldus, mis võimaldab kiiret ja sujuvat teenindust kogu ürituse elukaare vältel.
- / Menüü ja joogivalik on väga hästi põhjendatud ning seostatud ürituse eesmärkide, sõnumi ja olemusega. Menüüs on ka taimetoite või vegan toite, ja laktoosivabasid toite.
- / Kontseptsioonist nähtub, et teenus aitab kaasa ürituse sõnumite edastamisele.
- / Dekoratsioonid toetavad ürituse sõnumeid või eesmärke.
- / Kontseptsioon sisaldab ka pilte või visandeid menüüst ja dekoratsioonidest.
- / Kontseptsioonist nähtub üritusele lisandväärtust pakkuv üllatuslik element, mis hankija hinnangul toetab ürituse eesmärke/sõnumeid või muudab *catering* teenuse osutamise külalistele atraktiivsemaks

---

15 punkti (väga hea) Kontseptsioon on peaaegu laitmatu, s.t vastab kõigile 20 punkti kriteeriumidele, kuid puudub lisaväärtust pakkuv üllatav element, mis hankija hinnangul toetab ürituse eesmärke/sõnumeid või muudab *catering* teenuse osutamise külalistele atraktiivsemaks.

---

10 punkti (hea) Kontseptsioonis esineb 1-2 puudust või ebaselgust, mis vähendab teenuse osutamise kvaliteeti, atraktiivsust või professionaalsust. Näiteks:

- / teenus ei ole hästi seostatud ürituse eesmärgi või sõnumitega;
- / menüü on ühekülgne, igav või ebahuvitav;
- / teenuse reaalsed osutajad on nimetamata või nende kogemus ei ole esile toodud;
- / puudub meeskonna töökorraldus või esineb kahtlusi, kas sellise töökorralduse alusel on võimalik tagada kiiret ja sujuvat teenindust kogu ürituse elukaare vältel;
- / kontseptsioonis ei nähtu midagi, mis aitaks kaasa ürituse sõnumite edastamisele;
- / dekoratsioonid on ebahuvitavad või ürituse olemust arvestades sobimatud;
- / kontseptsioon ei sisalda pilte või visandeid menüüst ja dekoratsioonidest;

See loetelu ei ole ammendav. Hankijal on õigus kontseptsiooniga tutvumise järgselt tuua põhjendustes välja ka muid puudusi, mis vähendab teenuse osutamise kvaliteeti, atraktiivsust või professionaalsust.

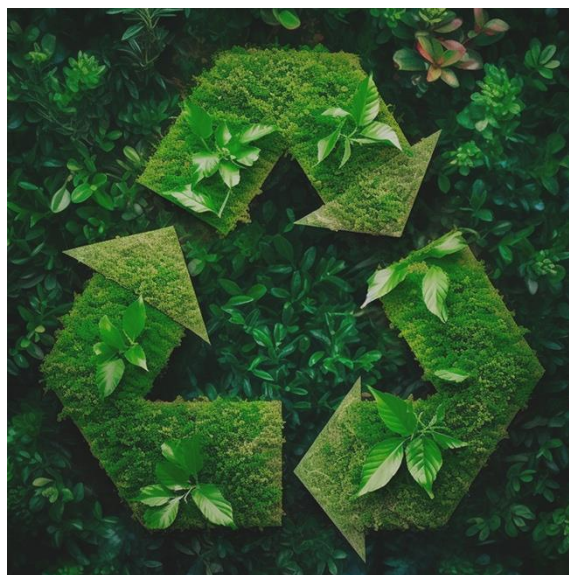
5 punkti (rahuldav) Kontseptsioonis esineb kolm puudust või ebaselgust, mis vähendab teenuse osutamise kvaliteeti, atraktiivsust või professionaalsust.

0 punkti (kasin) Kontseptsioonis esineb enam kui kolm puudust või ebaselgust, mis vähendab teenuse osutamise kvaliteeti, atraktiivsust või professionaalsust.

3 / Keskkonnahoidlikud lahendused

Pakkumus saab kuni 20 punkti keskkonnahoidlike lahenduste rakendamise eest. Need lahendused on:

1. Lepingu täitmisel ei kasutata ühekordseid nõusid. Pakkuja esitab kinnituse.
2. Toidu transportimisel ei kasutata ühekordseid pakendeid. Pakkuja esitab kinnituse.
3. Teenuse osutamisel sorteeritakse jäätmed, eraldi sorteeritakse vähemalt segaolmejäätmed, biojäätmed, vanapaber ja pakend. Pakkuja esitab kirjelduse, kuidas toimub sorteerimine.
4. Roogade valmistamisel välditakse toiduraiskamist ja kasutatakse ära võimalikult palju toorainet – näiteks brokoli korral kasutatakse lisaks brokoli vartele ka brokoli juurt. Pakkuja selgitab vastavalt pakutavale menüüle, kuidas tagab tooraine säästliku kasutamise.
5. Roogade ja suupistete valmistamisel ei kasutata puurikanade mune.
6. Vähemalt 30% toorainest, millest pakkuja toidu valmistab, on lühikese tarneteekonnaga. Pakkuja esitab pakkumuses kirjelduse toorainest, mille puhul ta tagab lühikese tarneteekonna, sh tarneteekonna pikkus. Pakkuja esitab ka selgituse, kui suure osakaalu moodustab see tooraine kogu toitlustusteenusel kasutatavast toorainest. Pakkuja on valmis lepingu täitmise järgselt saatelehtedega tõendama tooraine vastavust lühikesele tarneteekonnale.

7. Vähemalt 30% toorainest, millest pakkuja toitu valmistab, on mahetooraine. Pakkuja esitab pakkumuses kirjelduse toorainest, mille puhul ta tagab mahetooraine ning kuidas ta seda tõendab. Pakkuja esitab ka selgituse, kui suure osakaalu moodustab mahetooraine kogu toitlustusteenusel kasutatavast toorainest.

Kui pakkuja rakendab kõiki keskkonnasõbralikke lahendusi, saab pakkumus 20 punkti. Kui kasutatakse vähemalt viit keskkonnahoidlikku lahendust, saab pakkumus 10 punkti. Kui kasutatakse vähemalt nelja keskkonnahoidlikku lahendust, saab pakkumus 5 punkti.

4 / Menüü mitmekesisus

Pakkumus saab kuni 10 punkti, kui menüü sisaldab lisaks klassikalisele toidule veel ühte sooja vegan pearooga, ühte sooja või külma vegan eelrooga ning ühte vegan magustoitu.

Hindamismetoodika	Punktid
Menüü sisaldab ühte sooja vegan pearooga, ühte sooja või külma vegan eelrooga ja ühte vegan magustoitu	10
Menüü sisaldab ühte sooja vegan pearooga ja ühte vegan magustoitu	5
Menüü sisaldab ühte sooja või külma vegan eelrooga või ühte vegan magustoitu	2

Reisikorraldusteenus

Reisikorraldusteenus hõlmab erinevaid reisimisega seotud teenuseid, sh transpordi, majutuse ja ekskursioonide korraldamine, reisikindlustus. Reisikorraldusteenus on vahendusteenus. Nii toimub võitja valimine sageli loosi teel, sest pakkumisi kvaliteedikriteeriumide alusel eristada on keeruline, samas kui vahendustasu on pakkujatel sama. Riigihangete registrist 2020.-2023.a hankeid uurides selgub, et populaarseim kriteerium ongi teenustasu protsent reisiteenuse maksumusest (vahendustasu). Teenustasu lisatakse pakkuja vahendatava teenuse sisseostuhinnale protsentuaalse väärtusena ning see sisaldab kõiki teenuse osutamisega seotud kulusid, sh käsitlustasu, broneerimistasu, väljastamistasu.

Kindlasti on asjakohatu küsida lennupiletite jm maksumust olukorras, kus tegelikult tellitavat reisi ei toimu, või kus riigihanke alusdokumendist tuleneb, et pakkujal tegelikult lepingu täitmisel pakkumuses pakutud hinnaga piletite tagamise kohustust ei ole.

Kvaliteedikriteeriumid on siiski ka reisikorraldusteenuse puhul võimalikud. Euroopa Liidu institutsioonide hangetes on suure osakaaluga näiteks kvaliteeti adresseerivad kriteeriumid, mille kohaselt peab pakkuja esitama teenuse osutamise kava või tehnilise kirjelduse, käsitledes seal erinevaid teenuse kvaliteeti kergitavaid aspekte. Näiteks eu-LISA reisiteenuste hange,¹⁰³ kus hindamisel andis kõige suurema osakaalu (60%) tehniline kirjeldus, mis sisaldab:

1. Reisibüroo teenused: reisi juhtimine ja assisteerimine (40 punkti) - pakkujad esitavad selge ja põhjaliku plaani teenuste osutamise ja meeskonna korralduse kohta, tagades stabiilsuse ja pädevuse jätkusuutlikkuse.
2. Tiimi organiseerimine (40 punkti) – pakkujad esitavad sidusa ja kõikehõlmava meetodika, mis kirjeldab töötajatele samm-sammult teenuse osutamist, sh meeskonna struktuuri, ülesannete jaotuse, stabiilsuse tagamise varumeetmete, meeskonnaliikmete pideva asjatundlikkuse ja äritegevuse järjepidevuse tagamise selget selgitust ja üksikasjalikku korraldust.
3. Finantsraporteerimine ja arvete nõuded (20 punkti) – pakkujad kirjeldavad, kuidas täidavad iga eu-LISA finantsaruandluse nõuet, nagu on kirjeldatud hanke tehnilistes nõuetes, veebipõhise süsteemi olemasolu reaalses aruandlusega loetakse eeliseks.

CEPOL reisiteenuste hankes¹⁰⁴ on hindamisel kõige suurem osakaal (70%) teenuse osutamise kirjeldustel, kus pakkuja esitab andmed järgmise kohta:

1. kvaliteet ja asjakohasus valitud marsruutidele ja majutustele ja ürituste korraldamisele (40 punkti), s.t (a) lendude sobivus kooskõlas hinnaga, reisi kestus, lennujaama ooteaeg; (b) pakutud majutuse sobivus kooskõlas hinnaga, hotelli kategooria, kaugus ürituskohast; (c) pakutud ürituskoha sobivus kooskõlas hinnaga, pakutud üritusteenuste sobivus;

¹⁰³ Integrated Communication Services, Events and Travel Management Services. Tender reference number: LISA/2018/OP/01. Arvutivõrgus: <https://etendering.ted.europa.eu/cft/cft-display.html?cftId=3324>.

¹⁰⁴ Travel Arrangement Services. Tender reference number: CEPOL/PR/OP/2021/006. Arvutivõrgus: <https://etendering.ted.europa.eu/cft/cft-display.html?cftId=9414>.

2. keskkondlikud kaalutlused (6 punkti): süsinikukrediidi kasutamine (süsiniku *offset* skeem), süsinikukrediiti kasutavate alltöövõtjate valimine; ühistranspordi eelistamine; taaskasutatud materjalide ja vastutustundlike materjalide kasutamine; digitaalsed infolehed ja virtuaalsed failid; saastavate materjalide minimeerimine.

Kriteeriumi nr	Kriteeriumi nimetus	Kuidas aitab kriteerium kaasa kvalitatiivsele hindamisele?
1 /	Ööpäevaringne klienditugi	Lisafunktsionaalsus teenuse kasutamisel, võimalus saada reisivahendaja tuge töövälisel ajal
2 /	Tellimuste käsitlemise kord	Teenusepakkuja on põhjalikult läbi mõelnud tellimuste käitlemise korra – võimaldab tagada, et tellimuste tegemine on lihtne ja nende täitmine toimub kiiresti
3 /	Kriisiplaan	Teenusepakkuja on läbi mõelnud teenuse osutamise käigus tekkivad riskid ja nende realiseerumisel tagab asjakohaste meetmete kasutuselevõtu
4 /	Iseteeninduskeskkond	Lisafunktsionaalsus teenuse kasutamisel, võimalus tellija töötajatel teha teenuse ostmisega seotud toiminguid iseseisvalt 24/7
5 /	Reisijate erivajadustega arvestamine	Teenuse osutamise käigus mõeldakse ka erivajadustega isikute peale
6 /	Keskkonnasõbralikult reisimise koolitus	Lisafunktsionaalsus teenuse kasutamisel; keskkonnasõbraliku reisimisega seotud teadmiste laiem levik
7 /	Keskkonnahoidlikkuse aruandlus	Võimaldab hankijal mõõta oma süsinikujalajälge ning seeläbi keskkonnahoidlikkuse eesmärkide täitmist.
8 /	Reisistatistika aruandlus	Võimaldab hankijal paremini planeerida tulevaste hangete mahtu.
9 /	Reisikonsultantide töökogemus	Kogenumad klienditeenindajad

1 / Ööpäevaringne klienditugi

Pakkumus saab kuni 10 punkti, kui pakkuja pakub hankelepingu täitmisel ööpäevaringset kliendituge. Klienditugi peab võimaldama hankijal saada kiiret ööpäevaringset tuge hankelepingus kokkulepitud teenuste osutamisega seoses. Pakkuja esitab pakkumuses selgituse, kuidas toimib lepingu täitmisel ööpäevaringne klienditugi, milline näeb klienditoe protsess välja kliendi jaoks, millised on klienditoe vahendid, kuidas jõuab vajalik info õigele tiimile, kui kiiresti erinevate probleemidega tegeletakse, milline on klienditoe töötajate töökorraldus, kuidas on tagatud asendusvõimekus.

Hindamismetoodika kirjeldus	Punktid
Ööpäevaringne klienditugi on olemas ning esitatud on selle kirjeldus koos kõikide kohustuslike osadega, millest nähtub, et klienditoe protsess on väga hästi läbi mõeldud ja võimaldab kliendil saada kiiret ööpäevaringset tuge.	10
Ööpäevaringne klienditugi on olemas ning esitatud selle kirjeldus koos kõikide kohustuslike osadega, kuid hankija hinnangul on klienditoe protsessis puudusi või tekib hankijal kahtlus, kas läbi klienditoe on tal võimalik saada kiiret ööpäevaringset tuge.	5

Ööpäevaringne klienditugi on olemas, kuid kirjeldus on puudu, sellest on puudu teatud kohustuslikud osad või on see märkimisväärselt pealiskaudne.	2
--	---

Ööpäevaringset kliendituge ei ole.	0
------------------------------------	---

---

2 / Tellimuste käsitlemise kord

Pakkumus saab kuni 5 punkti tellimuste käsitlemise korra eest. Pakkuja esitab pakkumuses kirjelduse tellimuste käsitlemise kohta, tuues välja päringute tegemise võimalused ja hinnapäringutele vastamise korra, kiiruse, tellijapoolsed vajalikud sammud, muud protsessi mugavust iseloomustavad näitajad.

Hindamismetoodika kirjeldus	Punktid
Tellimuste käsitlemise kord on põhjalik ja aitab tagada tellimuste kiire vastuvõtmise ja täitmise. Korrast nähtub, et pakkuja on läbi mõelnud protsessi etapid tellimuse esitamisest kuni täitmiseni. Protsess on hankija töötajatele mugav ja lihtne.	5
Tellimuste käsitlemise kord on läbimõeldud ja aitab tagada tellimuste kiire vastuvõtmise ja täitmise. Hankijal tekib vähemalt üks küsitavus või etteheide seoses mõne funktsionaalsuse või lisaväärtuse puudumisega, mis võib mõjutada tellimuste käsitlemist negatiivselt.	3
Tellimuste käsitlemise kord on olemas. Hankijal tekib vähemalt kaks küsitavust või etteheidet seoses mõne funktsionaalsuse või lisaväärtuse puudumisega, mis võib mõjutada tellimuste käsitlemist negatiivselt.	1

---

3 / Kriisiplaan

Pakkumus saab kuni 10 punkti kriisiplaani eest. Kriisiplaanis peab olema välja toodud, kuidas tuleb pakkuja toime erinevate kriisilukordadega ja milline on pakkuja võimekus pakkuda kriisilukorras hankijale ja teenust kasutavatele isikutele tuge. Kriisiplaanis peaks sisalduma pakkuja nägemus võimalikest kriisisündmustest (nt lennuettevõtete streigid, õnnetusjuhtumid, terrorirünnakud, reisitõrked, loodusõnnetused jms) ja pakkuja kirjeldus protsessidest, mis nende sündmuste korral rakenduvad.

Hindamismetoodika kirjeldus	Punktid
Kriisiplaanis sisaldub hankija hinnangul ammendav loetelu kriisisündmustest ning pakkujal on nende sündmuste jaoks põhjalik ja läbimõeldud protsess, mis tagab hankijale ja teenust kasutavatele isikutele piisava kaitse ja kindlustunde.	10
Kriisiplaanis loetletud sündmused ei ole hankija hinnangul loetletud ammendavalt või ei ole nende sündmuste jaoks loodud protsess piisav, et tagada hankijale või teenust kasutavatele isikutele piisavat kaitset või kindlustunnet.	5
Kriisiplaan on esitatud, kuid see on märkimisväärselt pinnapealne, ei ole esitatud loetelu kriisisündmustest või ei ole esitatud protsessi kriisilukordades toimetulemiseks.	1

---

4 / Iseteeninduskeskkond

Seda hindamise kriteeriumi kasutavad praktikas tihti hankijad, kes lepingu täitmisel iseteeninduskeskkonda ei kasuta. Hindamiskriteeriumi peaksid kasutama vaid need hankijad, kes iseteeninduskeskkonda vajavad.

Pakkumus saab kuni 5 punkti iseteeninduskeskkonna olemasolu eest. Pakkuja esitab pakkumuses kirjelduse iseteeninduskeskkonna kohta, kuidas kasutaja saab seda kasutada ning milliseid funktsionaalsusi see võimaldab.

Hindamismetoodika kirjeldus	Punktid
Iseteeninduskeskkond on olemas ning esitatud on selle kirjeldus koos kõikide kohustuslike osadega, iseteeninduskeskkonna funktsionaalsused on hankelepingu kontekstis asjakohased ning seda on lihtne kasutada ilma pikema koolituse või juhendamiseta.	5
Iseteeninduskeskkond on olemas ning esitatud on selle kirjeldus koos kõikide kohustuslike osadega, kuid iseteeninduskeskkonnast on puudu hankija hinnangul olulisi funktsionaalsusi või on iseteeninduskeskkonda keeruline kasutada pikema koolituse või juhendamiseta.	3
Iseteeninduskeskkond on olemas, kuid kirjeldus on puudu, sellest on puudu teatud kohustuslikud osad või on see märkimisväärselt pealiskaudne.	1

5 / Reisijate erivajadustega arvestamine

Pakkumus saab kuni 5 punkti, kui pakkuja arvestab reisijate erivajadustega (nt liikumispuuded, allergiad, toidutalumatus). Pakkuja esitab pakkumuses loetelu, millised võivad teenuse osutamisel olla reisijate erivajadused ning milliseid meetmeid nende erivajadustega arvestamiseks võetakse.

Hindamismetoodika kirjeldus	Punktid
Pakkuja on esitanud põhjaliku loetelu võimalikest reisijate erivajadustest ning toonud iga erivajaduse juures välja hankija hinnangul asjakohased ning läbimõeldud meetmed, läbi mille nende erivajadustega arvestatakse.	5
Hankija hinnangul ei ole pakkuja arvestanud piisavas ulatuses reisijate erivajadustega või ei ole iga erivajaduse juures välja toodud asjakohaseid meetmeid, läbi mille nende erivajadustega arvestatakse, või ei ole meetmed piisavalt läbimõeldud.	3
Kirjeldus reisijate erivajadustega arvestamiseks on esitatud, kuid see on liiga pealiskaudne, reisijate erivajadusi ei ole eraldi välja toodud või ei ole iga erivajaduse kohta selgitatud meetmeid, läbi mille nende erivajadustega arvestatakse.	1

6 / Keskkonnasõbralikult reisimise koolitus

Näidis on koostatud koolituse sisukirjeldusele. Hankija ei pea siiski nõudma koolituse sisu kirjeldust ja võib rahulduda ka pakkuja kinnitusega, et koolitust pakutakse. Koolituste korraldamine (ja nende kohta sisukirjelduste tegemine) ei ole reisikorraldusteenuse pakkuja põhiülesanne ja võib muuta pakkumuse koostamise asjatult keerulisemaks.

Näidis

Pakkumus saab 3 punkti, kui pakkuja korraldab vähemalt korra kalendriaastas hankija töötajatele koolituse, kuidas keskkonnasõbralikumalt reisida ja reise broneerida, keskkonnahoidlikemaid lennufirmasid ära tunda, tuvastada süsinikukrediiti kasutavaid lennufirmasid jne. Pakkuja esitab pakkumuses koolituse esialgse sisu kirjelduse.

Hindamismetoodika kirjeldus	Punktid
Koolitus moodustab arusaadava, loogilise ja tervikliku käsitluse. Koolituskava sisaldab õpiväljundite saavutamiseks vajalike teemade loetelu ja lühikirjeldust.	3

Esinevad puudused koolituse arusaadavuses, loogilisuses või käsitluse terviklikkuses.	2
Koolitust pakutakse, kuid koolituse sisukirjeldus on puudu või on see pinnapealne.	1

7 / Keskkonnahoidlikkuse aruandlus

Pakkumus saab maksimaalselt 3 punkti, kui reisibürool on võimekus lepingu täitmise igal aastal esitada hankijale aruanne hankija reisidega seotud süsinikujalajälje kohta.

Hindamismetoodika kirjeldus	Punktid
Pakkuja on põhjalikult kirjeldanud kasutatavat keskkonnahoidlikkuse aruandluse süsteemi, sh kasutatavaid mõõdikuid.	3
Pakkuja on kinnitanud, et tal on võimekus koostada keskkonnahoidlikkuse aruandeid, kuid aruandluse süsteemi kirjeldus on puudu või on see pinnapealne.	1
Pakkujal puudub keskkonnahoidlikkuse aruandluse võimekus.	0

8 / Reisistatistika aruandlus

Pakkumus saab maksimaalselt 3 punkti, kui reisibürool on võimekus lepingu täitmise igal aastal esitada hankijale aruanne hankijale osutatud teenuste kohta nii vahendatud lendude kui majutusteenuste lõikes.

Hindamismetoodika kirjeldus	Punktid
Pakkuja on põhjalikult kirjeldanud kasutatavat reisistatistika aruandluse süsteemi, sh kasutatavaid mõõdikuid.	3
Pakkuja on kinnitanud, et tal on võimekus koostada reisistatistika aruandeid, kuid aruandluse süsteemi kirjeldus on puudu või on see pinnapealne.	1
Pakkujal puudub reisistatistika aruandluse võimekus.	0

9 / Reisikonsultantide töökogemus

Pakkumus saab kuni 3 punkti, kui pakkuja kaasab hankelepingu täitmisel reisikonsultandi, kellel on äriklientide teenindamise kogemus. Reisikonsultandi töökogemuse üks aasta äriklientide teenindamisel võrdub 1 punktiga. Maksimaalne hinnatav kogemus on kolm aastat, millisel juhul saab pakkumus 3 punkti. Kogemus ei pea olema omandatud riigihanke algamisele eelneva 3 aasta jooksul, vaid peab olema kokku 3 aastat, s.t kogemus võib olla tekkinud erineval ajal. Pakkuja esitab pakkumuse koosseisus reisikonsultandi allkirjastatud CV, millest nähtub töökogemus ja tööandja kontaktandmed.

Pakkumus saab 3 punkti, kui pakkuja kaasab hankelepingu täitmisel reisikonsultandi, kellel on CTC (Certified Travel Counselor) või sellega samaväärne sertifikaat. Pakkuja esitab pakkumuse koosseisus reisikonsultandi allkirjastatud CV, CTC või sellega samaväärse sertifikaadi ja tööandja kontaktandmed. Hankija peaks CTC või sellega samaväärset sertifikaati nõudma vaid juhul, kui hankelepingu täitmisel on vaja broneerida pileteid rahvusvahelistele lendudele. CTC või sellega samaväärsete sertifikaatide nõudmisel peab hankija lähtuma teda hankelepingu täitmisel teenindava meeskonna arvulisest koosseisust. Kui meeskonnas on kolm liiget, tuleks maksimumpunktid omistada igale pakkujale, kellel on hankija teenindamiseks vähemalt kolm CTC või samaväärse sertifikaadiga meeskonnaliiget. Suurema arvu sertifikaatide nõudmine ei anna hankijale lisaväärtust.

Kindlustusteenused

Turuosalised leidsid, et kindlustusteenust saab üldiselt hankida ainult madalaima hinna alusel. Enamik kindlustusteenuse osutamise nõudeid tuleneb seadusest. Seetõttu pole kvaliteeti tagavate kriteeriumite sätestamine turuosaliste hinnangul vajalik ja tihti isegi mitte võimalik. Teatud kriteeriumite – omavastutuse ja ülempiiri – sätestamist kvaliteeti tagavate hindamise kriteeriumitena pidasid turuosalised ebamõistlikuks. Nende hinnangul tähendab mõlema kriteeriumi hindamine lõppastmes ikkagi madalaima hinna hindamist. Juhendi koostajad sellega täielikult ei nõustu – omavastutuse ja hüvitise ülempiiri kasutamine kvaliteedil põhineva hindamise kriteeriumina eeldab hankijalt eelnevat finantsanalüüsi ja vajadusel ka turu-uuringu läbiviimist. Nii tagab hankija, et saab madalaima hinna ning parima omavastutuse ja sobivaima hüvitise ülempiiri kombineerimisel hinna-kvaliteedi suhte.

Töötoas osalenud turuosalised ei pidanud õigeks ka pakkuja pädevuse hindamist, sest kõik kindlustusandjad tegutsevad Finantsinspeksioonilt saadud tegevusloa alusel. Seadusega nõutud pädevus ei tähenda siiski, et kõigil Finantsinspeksioonilt tegevusloa saanud kindlustusandjate töötajatel oleks võrdväärne kogemus. Hankijal on võimalik hinnata teenust pakkuva kindlustusandja meeskonnaliikmete oskusi ja kogemust näiteks konkreetsete kindlustusteenuste vahendamisel, kahjukäsitlemisel või hankija tegevusvaldkonnas.

Riigihangete registrist nähtub, et kindlustusteenuste hangetes kasutatakse erinevaid kvaliteeti tagavaid hindamise kriteeriume. Näiteks hinnatakse **tervisekindlustuse** hangetes erinevat liiki meditsiiniabi pakkumist ja selliste eriliigiste meditsiiniteenuse osakaalu kindlustushüvitises või väiksema omavastutuse või suurema hüvitispiiri pakkumist erinevat liiki meditsiiniabi osutamisel kindlustatud isikule. Nii **liiklus- kui reisikindlustuse** hankimisel saab hinnata ühekaupa või komplektina lisateenuste pakkumist, mis kindlustusjuhtumi tekkimisel säästavad hankija aega ja raha. Lisaks on võimalik hinnata teeninduse tagamist Eestis ja eesti keeles või pakkuja nõusolekut menetleda vaidluse korral kindlustusjuhtumit kindlustuse lepitusorganis.¹⁰⁵

Samas on senises hankepraktikas sätestatud hindamise kriteeriumitena ka tingimusi, mis tuleks sätestada hoopis kvalifitseerimise etapis. Hindamise kriteeriumitena ei tohi sätestada kvalifitseerimise tingimusi ega ka muid tingimusi, mis on vastuolus riigihangete seaduse või teiste õigusaktide nõuetega (vt allpool näited, mis ei sobi hindamise kriteeriumiteks).

Paljudes kindlustusvaldkondades on hindamise kriteeriumid alles välja kujunemas. Näiteks töötajatele täiendava tööandja tervisekindlustuse pakkumine on küllalt uus lahendus. Uued on ka tervisekindlustusteenuste kvaliteedil põhinevad hindamise kriteeriumid ja nende osakaalud. Lisaks käesolevas dokumendis antud soovitudele peaksid hankijad seetõttu nii tervisekindlustuse kui teiste kindlustusteenuste hindamise kriteeriumeid sätestades jälgima turul kujunevat praktikat.

Enne kindlustusteenuste hankimist peab hankija määratlema kindlustusvajaduse. Nii üle- kui alakindlustatus on vastuolus RHS § 3 p-ga 5, sest toob kaasa avaliku sektori raha mittesäästliku

¹⁰⁵ Eesti Liikluskindlustuse Fond. Eesti Kindlustusseltside Liit. Soovitused kindlustuslepingu hanke korraldamisel. Kättesaadav võrgus: [Soovitused kindlustuslepingu hanke korraldamisel.pdf](#)

kasutamise. Ülekindlustatuse tekkides tasub hankija osaliselt teenuse eest, mida ta ei vaja. Alakindlustatuse tekkides hüvitab kindlustus ainult osa kahjust, ülejäänu peab katma hankija ise. Alakindlustatuse risk võib realiseeruda ka asendustoodete osas, kui hankija ei pööra hankedokumente koostades piisavat tähelepanu asendustoodete tegelikule vajadusele ning hulgi- ja üksiktoodete hindade erinevusele. Kindlustusvajaduse kindlaksmääramiseks ja kindlustusandjate pakkumise vahendamiseks võib hankija esmalt hankida kindlustusmaakleri teenuse.

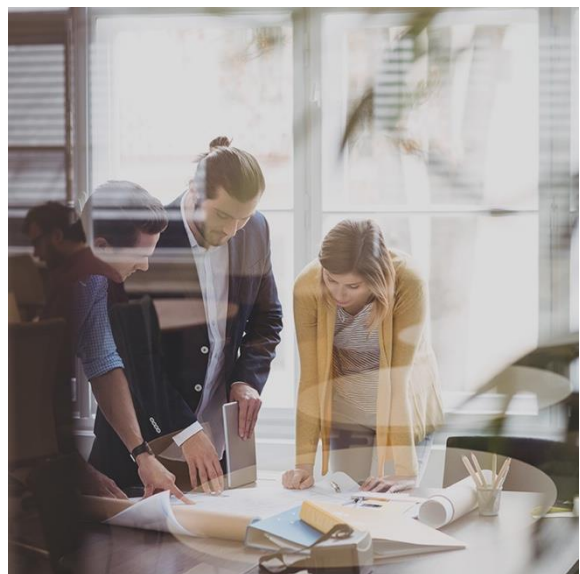
Kindlusteenuste hankes tuleks hindamise kriteeriumite valikul lähtuda esmalt kindlustusteenuse liigist. Peamised hangitavad kindlustusteenused on:

- / sõidukikindlustus (liikluskindlustus ja vabatahtlik sõidukikindlustus)
- / reisikindlustus hankija töötajatele
- / töötajate õnnetusjuhtumikindlustus
- / vara- ja seadmerikke ning äri katkemise kindlustusteenus
- / tööandja tervisekindlustus
- / varakindlustus, sh kinnisasja vastutuskindlustus
- / tööandja vastutuskindlustus
- / toote vastutuskindlustus Küsitav on, kas omavastutuse ja kindlustuse ülempiiri peaks kehtestama hindamise kriteeriumitena. Hankijal on soovitatav juba kindlustusvajaduse määratlemisel defineerida aktsepteeritav omavastutuse määr ja vajalik kindlustushüvitise ülempiir. Seejärel on võimalik nii omavastutus kui ülempiir sätestada tehnilises kirjelduses, korraldada hange ainult madalaima hinna alusel ja võrrelda saadud pakkumusi.

Hankija peaks arvestama, et väga madala omavastutusega kindlustusteenuse hind võib kindlustusperioodi jooksul osutuda kallimaks, kui üksikute kindlustusjuhtumite korral omavastutuse limiidi katmine. Juhul, kui hankijal on keeruline ise omavastutuse piiri tuvastada, soovivad turuosalised hankijal läbi viia turu-uuringuid, et tuvastada, kuidas omavastutuse määr mõjutab kindlustusteenuse hinda erinevate teenusepakkujate puhul. Sõltuvalt tulemustest on hankijal võimalik otsustada, kas sätestada tema jaoks aktsepteeritav omavastutuse ja hüvitise ülempiir juba tehnilises kirjelduses või jätta pakkujatele siiski võimalus teha omavastutuse ja ülempiiri osas hankija nn miinimumnõudest soodsamaid pakkumusi ja hinnata neid kvaliteedi osana.

Töötajate tervisekindlustusel kasutatakse hindamise kriteeriumitena erinevate meditsiiniabi liikide osakaalu pakutavast hüvitisest – nt kas kindlustusandja hüvitab teatud ulatuses kulutused hambaravile või vaimse tervise teenustele. Selliste kriteeriumite kasutamine võimaldab hankijal kombineerida töötajate vajadustele kõige paremini vastavad tingimused (kvaliteet) hankijale kõige madalama kuluga (hind). Töötajate tervisekindlustuse hankimisel võib hindamiskriteeriumina kasutada ka nt andmeedastusliidese olemasolu, mille kaudu hankija edastab või pakkuja pärib igakuiselt kindlustusteenuse osutamiseks vajalikke andmeid.

Nii reisi- kui sõidukikindlustust hangitakse tavaliselt vaid madalaima hinna alusel, kuid hindamise

kriteeriumina oleks võimalik sätestada ka erinevate lisateenuste pakkumist, mida saab hinnata kas ühtse pakulina (pakkuja peab pakkuma kõiki lisateenuseid) või eraldiseisvatena.

Näidise nr	Kuidas suurendab kindlustusteenuse kvaliteeti	Millises valdkonnas
1 /	Väiksem omavastutuse määr vähendab hankija kulu.	Kõik kindlustusteenused
2 /	Kõrgem hüvitislimiit vähendab hankija kulu.	Kõik kindlustusteenused
3 /	Vaimse tervise teenuste pakkumine töötajate tervisekindlustuse osana aitab hoida hankija töötajate vaimset tervist, vähendades töötaja haigestumisega seonduvat kulu.	Täiendav tervisekindlustus töötajatele
4 /	Automaatne andmeedastus vähendab hankija aja- ja rahakulu andmete edastamisel.	Täiendav tervisekindlustus töötajatele
5 /	Kokkulepe vaidluste menetlemiseks lepitusorganisi vähendab hankija aja- ja rahakulu vaidluste lahendamisel.	Kõik kindlustusteenused
6 /	Lisateenuste pakkumine vähendab hankija aja- või rahakulu kindlustusjuhtumi tekkimisel.	Kõik kindlustusteenused
6a	Asendusauto võimaldamine vähendab hankija rahalist kulu kindlustusjuhtumi tekkimisel.	Sõidukikindlustus
6b	Autoabi võimaldamine vähendab hankija rahalist kulu kindlustusjuhtumi tekkimisel.	Sõidukikindlustus
6c	Inglisekeelse reisikonsultandi võimaldamine vähendab hankija kulu kindlustusjuhtumi tekkimisel välisriigis.	Reisikindlustus
6d	Tasuta tagasihelistamise teenus suurendab tõenäosust, et hankija poolt kindlustatud töötajatel on kindlustusjuhtumi tekkides välisriigis võimalik vajalikku abi kohe saada, s.o hangitud teenust kasutada.	Reisikindlustus
6e	Eestis esindatus ja eestikeelne teenindus vähendab hankija kulu kindlustusjuhtumi menetlemisel.	Kõik kindlustusteenused

1 / Omavastutus

Pakkumus saab maksimaalselt 10 punkti omavastutuse määra eest. Minimaalne limiit puudub, maksimaalselt võib omavastutus olla 20% aastas. Madalaima väärtusega pakkumus saab maksimaalse arvu punkte. Teised pakkumused saavad punkte proportsionaalselt ja punktid arvutatakse valemiga: „madalaim väärtus“ / „pakkumuses esitatud väärtus“ * 10.

2 / Hüvitislimiit aastas

Pakkumus saab maksimaalselt 10 punkti hüvitislimiidi eest. Maksimaalne limiit puudub. Suurima väärtusega pakkumus saab maksimaalse arvu punkte. Teised pakkumused saavad punkte proportsionaalselt ja punktid arvutatakse valemiga: „pakkumuses esitatud väärtus“ / „suurim hankes esitatud väärtus“ * 10.

3 / Vaimne tervis

Ühe meditsiiniabi liigiga seotud hindamise kriteerium töötajate tervisekindlustuse hankes.

Näidis

Pakkuja saab kuni 10 punkti vaimse tervise teenuse kindlustushüvitise summa eesti. Vaimse tervise teenused hõlmavad psühholoogilist nõustamist ja teraapiat, psühholoogi, kliinilist psühholoogi, psühhiaatri ja psühhoterapeudi teenust/konsultatsiooni. Pakkuja esitab kindlustushüvitise summa, mis peab olema minimaalselt 300 eurot ühe töötaja kohta aastas.

Suurima väärtusega pakkumuse saab maksimaalse arvu punkte. Teised pakkumused saavad punkte proportsionaalselt vähem. Punktid arvutatakse valemiga: „pakkumuse väärtus“ / „suurim pakutud väärtus“ * 10.

4 / Automaatne andmete edastamine integratsiooniteenuse vahendusel

Sobilik kasutamiseks töötajate tervisekindlustuse hankes.

Näidis

Automaatse infovahetamise valiku eest antakse pakkumusele kuni 7 punkti vastavalt sellele, millise võimaluse pakkuja on pakkunud. Kui pakkuja pakub andmevahetusliidese (API), mille vahendusel pakkuja saab pärida vajalikud andmed – 7 punkti. Kui pakkuja pakub API, kuhu hankija saab igakuiselt kokku lepitud tähtajaks edastada või pakkuja pärida vajalikud andmed – 5 punkti. Kui pakkuja kasutab hankija kasutajaliidest, mille vahendusel saab pakkuja alla laadida andmed CSV formaadis – 1 punkt.

5 / Vaidluste menetlemine

Kui kindlustusandja on andnud nõusoleku menetleda võimalikku vaidlust hankijaga kindlustuse lepitusorganis, saab pakkumus 10 punkti.

6 / Lisateenuste pakkumine

Kui pakkuja pakub riigihanke alusdokumendis kirjeldatud lisateenuseid, saab pakkumus 10 punkti.

Näiteid lisateenuste kohta, millest igaüht võib kasutada hindamise kriteeriumina ka eraldiseisvalt:

Asendusauto pakkumine [sõidukikindlustuse hankes]. Pakkuja pakub sõiduki remondi ajaks tasuta asendusautot, mis vastab vähemalt [nõutud taseme kirjeldus]. Hindamise kriteeriumile vastavale pakkumusele omistatakse 5 punkti.

Autoabi pakkumine [sõidukikindlustuse hankes]. Pakkuja pakub kindlustusjuhtumi toimumisel tasuta autoabi. Kui pakkumuses on pakutud ööpäevaringset tasuta autoabi kogu Euroopa Liidu piires, siis saab pakkumus 10 punkti. Kui pakkumuses on pakutud ööpäevaringset tasuta autoabi ainult Eesti Vabariigi piires, saab pakkumus 8 punkti. Kui pakkumuses on pakutud tasuta autoabi kogu Euroopa Liidu piires kindlustusjuhtumi toimumise koha tööajal, saab pakkumus 6 punkti. Kui pakkumuses on pakutud tasuta autoabi ainult Eesti Vabariigi piires kell 9-18, saab pakkumus 4 punkti.

Tasuta ingliskeelse konsultandi pakkumine [reisikindlustuse hankes]. Pakkuja pakub kindlustusjuhtumi toimumisel ingliskeelse konsultandi abi.¹⁰⁶ Kui pakkumuses on pakutud

¹⁰⁶ Vahetuks suhtlemiseks välisriigi haigla, politsei vmt.

ööpäevaringset tasuta ingliskeelset konsultandi abi kindlustusjuhtumi toimumisel, siis saab pakkumus 10 punkti. Kui pakkumuses on pakutud tasuta ingliskeelset konsultandi abi kindlustusjuhtumi toimumise koha tööajal, siis saab pakkumus 5 punkti.

Tasuta tagasihelistamise teenuse pakkumine kindlustusjuhtumi toimumisel ükskõik millises kindlustuspiirkonna riigis [reisikindlustuse hankes]. Pakkuja pakub kindlustusjuhtumi toimumisel võimalust, et kindlustusandja kontaktnumbril vastav konsultant helistab kindlustusjuhtumi toimudes kindlustatud isikule tagasi.¹⁰⁷ Kui pakkumuses on pakutud ööpäevaringset tasuta tagasihelistamise teenust kindlustusjuhtumi toimumisel, siis saab pakkumus 10 punkti.

Eestikeelne teenindus. Kindlustusandja tagab eestikeelse teeninduse Eestis toimunud kahjujuhtumi korral. Hindamiskriteeriumile vastavale pakkumusele omistatakse 10 punkti.

EI SOBI HINDAMISE KRITEERIUMIKS

Idee	Kommentaar
Eelnevalt täidetud valdkonnaspetsiifiliste lepingute arv	Vastuolu seadusega. RHS § 85 lg 1 ls 2: Pakkumuse hindamise kriteeriumina ei või sätestada käesoleva seaduse §-des 99–101 sätestatu alusel kehtestatavoid pakkuja või taotleja kvalifitseerimise tingimusi.
Kahjujuhtumi lahendamise aeg teatud perioodi jooksul või sellest kiiremini	Vastuolu seadusega. VÕS § 450 lg 1 järgi peab kindlustusandja lahendama kindlustusjuhtumi koheselt ja ilma põhjendamatute viivitusteta, kui on selgunud kindlustusjuhtumi asjaolud ja kahju suurus.
Rahvusvaheline kogemus, v.a kui põhjendatud selle piiritlemine konkreetse riigiga.	Pakkuja kogemus on kvalifitseerimise tingimus. On asjakohane vaid siis, kui hankijal on põhjendatud huvi kogemuse vastu konkreetsetes riigis kindlustuslepingute täitmisega – nt käivad hankija töötajad lähetuses. Välisriigis asuva vara kindlustamisel on põhjendatud hinnata kogemust varakindlustuslepingute sõlmimisel ja täitmisel selles riigis. Hindamise kriteeriumina ei tohi aga sätestada pakkuja kvalifitseerimise tingimust.
Keskkonnahoidlikkuse raporti koostamine	Vastuolu RHS-ga. Hindamise kriteeriumite koostamise seisuga 2024. a alguses pole ükski Eestis tegutsev kindlustusselts nii suur, et kohustuks koostama keskkonnahoidlikkuse raporti. Raporti koostamine on kulukas. Seega annaks nõue eelise suurematele pakkujatele ja tooks kaasa pakkujate ebavõrdse kohtlemise.

¹⁰⁷ Eesmärgiga vähendada kindlustatud isiku kulu telefonikõnele, eriti, kui kindlustatud isik asub väljaspool Euroopa Liitu.

Sõidukid

Turuosalised töid töötoas esile, et hankija suurimaks väljakutseks sõidukite valdkonna hangetes on tehniliste kirjelduste koostamine: s.t kuidas jõuda tulemuseni ilma turuosaliste ringi asjatult piiramata ja hanget konkreetselt pakkujale/pakkujatele suunamata. Oldi arvamusel, et hankija peaks koostama sõidukite baastaseme kategooria kirjelduse (esindussõidukid, tavasõidukid, erisõidukid, raskesõidukid jne), mis on iga hanke puhul sama. Baastaseme kirjeldamine lihtsustaks sõidukite soetamist tegeliku sõiduvajaduse järgi ja aitaks vältida hankimist üksiku kasutaja isiklikest maitse-eelistustest lähtuvalt. Maitsepõhine hankimine seab asjatuid piiranguid, mis võib mõjutada nii tarnekiirust kui hinda, ega pruugi tagada majanduslikku soodsust. Baastasemele lisaks saaksid pakkujad tuua esile sõidukite lisandväärtust (nt turvalisad, automaatpidurdus, sõiduabid jne), mille eest võiks olla võimalik lisapunkte saada.

Tarneaeg

Turuosalistele on jäänud mulje, et täna kasutatakse tarneaja kriteeriumit teatud sõidukite välistamiseks. Kui sõidukit hangitakse viieks aastaks, siis on arusaamatu, miks on oluline, kas see jõuab ostjani kolme/nelja kuuga. Tarnekiiruse kriteerium vähendab pakkujate võimalusi hankes osaleda. Suurte hangete puhul (25+ sõidukit) peaks olema oodatav tarneaeg vähemalt aasta. Juhendi koostamise seisuga on tehasetarned ca 3 kuud. Kui hankija soovib tellida suuremaid koguseid, siis 9-12 kuud. Teenuse osutaja riskide suurendamine on korrelatsioonis pakkumuse maksumusega. Kui suurendatakse ettevõtja riske, pannes kohustuseks tagada lühike tarneaeg, hinnastab ettevõtja selle riski pakkumuse maksumuses ning hankija kulu suureneb.

Kapitalirent, kasutusrent, täisteenus

Hankijad ajavad aeg-ajalt segamini kapitalirendi ja kasutusrendi. Tihti tahetakse kasutusrenti, mille puhul ei saa hankija lepingu lõppedes vara omanikuks. Vara omanikuks on võimalik saada pärast kapitalirendi lõppemist. Kapitalirendi sisuks on võõrandamine ja omandamine, kasutusrendi puhul renditeenus. Kasutusrendi puhul ei saa seega hindamise kriteerium olla jääkväärtus. Kapitalirendi puhul aga ei saa nõuda lisateenuseid või lepingu täitmise kestel sõiduki tagastamist (need on iseloomulikud kasutusrendile). Täisteenusrendi puhul võtab teenusepakkuja enda kanda ka erinevaid sõiduki üleväljapidamisega seonduvaid teenuseid (hooldus, rehvide vahetus, remont, asendusauto hoolduse ajal, kindlustus jm), aga täisteenusrendi hind on kõrgem kui muudel renditeenustel.

Automüüja ja liisingupakkuja ühispakkumus

Sageli korraldatakse riigihankeid, kuhu oodatakse koos pakkuma automüüjaid ja liisinguandjaid. See loob olukorra, kus liisinguandjad peavad tegema eelkokkuleppeid hankes osalemiseks automüüjatega (ja juhul kui pakkuja nõuetele vastavad mitmed sõidukid, siis ka mitmete müüjatega). See tähendab pakkujatele suurt halduskoormust. Sellisel moel pikemalt ette fikseeritud liisingumaksed on pakkuja risk, mida maandatakse kõrgema intressiga. Turuosaliste hinnangul võiksid hankijad hoiduda automüüjate ja liisingupakkujate ühispakkumuse küsimisest, et suurendada pakkumuste arvu (nii automüüjate kui ka liisinguandjate poolt) ja saada paremaid liisingutingimusi. Hankijal on esmalt võimalik läbi viia sõiduki leidmiseks riigihange. Kui hankija on sõiduki välja valinud, saab teha eraldi riigihanke (või minikonkursi, kui on finantseerimise jaoks kehtiv raamleping) auto liisingusse võtmiseks. Seeläbi suureneb võrreldavate pakkumuse hulk, sh tõhustub hinnakonkurents.

Kriteeriumi nr	Kuidas aitab kaasa kvalitatiivsele hindamisele?	Kapitalirent, kasutusrent või täisteenus?
1 /	Säästlikkus, kütuse kokkuhoid	Kõik
2 /	Kliimaneutraalsus, puhtam keskkond ja heite vähendamine õhus	Kõik
3 /	Mugavam hooldus, lühem teekond teeninduspunkti eeldusel, et hankija tegutseb üle Eesti või tihti sõidetakse erinevatesse maakondadesse	Kapitali- ja kasutusrent
4 /	Asja kasutamise kiirus	Kõik
5 /	Liiklusmüra vähendamine	Kõik
6 /	Liiklusohutus libedal teel	Kõik
7 /	Kütusesäästlikkus	Kõik
8 /	Liiklusmüra vähendamine, liiklusohutus ja kütusesäästlikkus kombineerituna	Kõik
9 /	Suurem funktsionaalsus	Kõik
10 /	Lisateenused	Täisteenus
11 /	Pikem garantii	Kapitali- ja kasutusrent
12 /	Kasutusmugavus	Kõik

1 / Keskmise kombineeritud kütusekulu l/100 km kohta (WLTP)

Pakkumusele antakse maksimaalselt 10 punkti sõiduki keskmise kombineeritud kütusekulu l/100km (*Worldwide Harmonized Light Vehicle Test Procedure*, WLTP) alusel. Keskmise kombineeritud kütusekulu illustreerib sõiduki kütusekulu ning põhineb reaalsel sõiduandmetel. Madalaima väärtusega pakkumus saab maksimaalse arvu punkte. Teised pakkumused saavad punkte valemiga: "osakaal" - ("pakkumuse väärtus" - madalaim väärtus) / "suurim väärtus" * "osakaal".

Pakkuja esitab väljavõtte sõiduki liiklusregistri andmetest, millest nähtub WLTP. Kui sõiduk ei ole veel liiklusregistrisse kantud, esitab pakkuja tüübikinnituse või tootja/edasimüüja spetsifikatsiooni, millest nähtub WLTP. Kui WLTP on selles spetsifikatsioonis esitatud vahemikuna, lähtub hankija pakkumuse hindamisel vahemiku keskmisest väärtusest.

2 / Keskmise kombineeritud CO₂ sisaldus heitgaasides (WLTP)

Pakkumusele antakse maksimaalselt 10 punkti sõiduki keskmise kombineeritud CO₂ sisalduse (WLTP, *Worldwide Harmonized Light Vehicles Test Procedure*) alusel. Sõiduki keskmise kombineeritud CO₂ sisaldus (WLTP) on näitaja, mis illustreerib sõiduki igapäevase kasutamise käigus eralduvat CO₂ kogust väljendatuna g/km kohta. Madalaima väärtusega pakkumus saab maksimaalse arvu punkte. Teised pakkumused saavad punkte arvutades valemiga: "osakaal" - ("pakkumuse väärtus" - madalaim väärtus) / "suurim väärtus" * "osakaal". Kui väärtus on null, saab pakkumus maksimaalsed punktid.

Pakkuja esitab väljavõtte sõiduki liiklusregistri andmetest, millest nähtub WLTP. Kui sõiduk ei ole veel liiklusregistrisse kantud, esitab pakkuja tüübikinnituse või tootja/edasimüüja spetsifikatsiooni, millest

nähtub WLTP. Kui WLTP on selles spetsifikatsioonis esitatud vahemikuna, lähtub hankija pakkumuse hindamisel vahemiku keskmisest väärtusest.

3 / Teenindusvõrgu suurus

Pakkumus saab kuni 5 punkti pakkuja teenindusvõrgu suuruse eest, kuhu on hankijal võimalik lepingu kestuse ajal pöörduda auto ülevaatuseks ja hoolduseks. Kui pakkujal on teeninduspunkt igas Eesti maakonnas, saab pakkumus 5 punkti. Kui pakkujal on teeninduspunkt Harjumaal, Tartumaal, Pärnumaal ja Virumaal, saab pakkumus 2 punkti. Muul juhul saab pakkumus 0 punkti.

Pakkuja esitab pakkumuses loetelu Eestis asuvatest teeninduspunktidest koos aadressiga, kuhu on hankijal võimalik lepingu kestuse ajal pöörduda.

4 / Tarneaeg

Kriteerium on sobilik, kui tarneaeg on ka tegelikkuses hankijale oluline (vt sissejuhatavad kommentaarid).

Näidis

Pakkumus saab kuni 10 punkti tarneaja eest (kuudes). Tarneaega arvutatakse alates lepingu sõlmimise kuupäevast kuni kuupäevani, mil hankija saab sõiduki(d) enda kasutusse. Kõige lühema tarneajaga pakkumus saab maksimaalsed punktid, ülejäänud pakkumused saavad proportsionaalselt vähem valemiga: "osakaal" - ("pakkumuse väärtus" - madalaim väärtus) / "suurim väärtus" * "osakaal". Pakkuja esitab hankelepingu eseme(te) tarneaja kalendripäevades alates hankelepingu sõlmimisest.

5 / Rehvid: müratase

Pakkumus saab kuni 3 punkti sõiduki rehvide mürataseme alusel. Pakkumus saab 3 punkti, kui mürataseme klass on A vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) 2020/740.¹⁰⁸ Pakkumus saab 1 punkti, kui mürataseme klass on B. Kui mürataseme klass on C, saab pakkumus selles kriteeriumis 0 punkti.

Pakkuja esitab pakkumuses andmed sõiduki rehvide kohta, millest nähtub rehvimärgistus.

6 / Rehvid: märghaardumise tase

Pakkumus saab kuni 3 punkti sõiduki rehvide märghaardumise taseme alusel. Pakkumus saab 3 punkti, kui märghaardumise klass on A vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) 2020/740. Pakkumus saab 1 punkti, kui märghaardumise klass on B. Kui märghaardumise klass on C—E, siis pakkumus selles kriteeriumis punkte ei saa.

Pakkuja esitab pakkumuses andmed sõiduki rehvide kohta, millest nähtub rehvimärgistus.

¹⁰⁸ Arvutivõrgus: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:32020R0740&qid=1709902869922>.

7 / Rehvid: kütusesäästlikkuse tase

Pakkumus saab kuni 3 punkti sõiduki rehvide kütusesäästlikkuse tasemel. Pakkumus saab 3 punkti, kui kütusesäästlikkuse klass on A vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) 2020/740. Pakkumus saab 1 punkti, kui kütusesäästlikkuse klass on B. Kui kütusesäästlikkuse klass on C–E, siis pakkumus selles kriteeriumis punkte ei saa.

Pakkuja esitab pakkumuses andmed sõiduki rehvide kohta, millest nähtub rehvimärgistus.

8 / Rehvide klass

Alternatiivselt on hankijal võimalik kõik kolm rehvide kriteeriumit kombineerida.

Näidis

Pakkumus saab kuni 5 punkti sõiduki rehvide mürataseme, keskkonnasäästlikkuse ja märghaardumise eest (vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL) 2020/740). Pakkumus saab 5 punkti, kui mürataseme, keskkonnasäästlikkuse ja märghaardumise klassid on kõik A. Pakkumus saab 3 punkti, kui mürataseme, keskkonnasäästlikkuse ja märghaardumise klassid on kõik vähemalt B. Pakkumus saab 1 punkti, kui mürataseme, keskkonnasäästlikkuse ja märghaardumise klassid on kõik vähemalt C. Teistel juhtudel pakkumus selles kriteeriumis punkte ei saa.

Pakkuja esitab pakkumuses andmed sõiduki rehvide kohta, millest nähtub rehvimärgistus.

9 / Lisavarustus

Pakkumus saab kuni 10 punkti lisavarustuse eest, mis sisaldub pakkumuse maksumuses. Lisavarustuseks on:

1. automaatkäigukast;
2. juhiabisüsteemid (distanti hoidev püsikiirusehoidja, pimenurga andurid ja tagurduskaamera);
3. meediasüsteemi võimekus (integreeritud navigatsioon, Android Auto ja Apple CarPlay „või sellega samaväärne“ võimekus);
4. täisautomaatne kliimaseade;
5. soojenduse varustus (soojendusega istmed, roolisoojendus ja soojendusega esiklaas).

Pakkuja kinnitab pakkumuses, millist lisavarustust ta pakub.

Variant 1: Kui pakkuja kinnitab kogu lisavarustuse pakkumist, saab pakkumus 10 punkti. Kui pakkuja kinnitab lisavarustuse pakkumist ulatuses 3/5 ulatuses, saab pakkumus 5 punkti. Kui pakkuja ei kinnita lisavarustuse pakkumist vähemalt ulatuses 3/5, saab pakkumus 0 punkti.

Variant 2: Kõige enam riigihanke alusdokumentides loetletud lisavarustust pakkuv pakkumus saab 10 punkti. Teised pakkumused saavad punkte arvutades valemiga: "pakkumuse väärtus" / "suurim väärtus" * "osakaal".

Variant 3: Iga lisavarustuse eest saab eraldi arvu punkte. Automaatkäigukast – 2 punkti; juhiabisüsteemid (distanti hoidev püsikiirusehoidja, pimenurga andurid ja tagurduskaamera) – 2

punkti; meediasüsteemi võimekus (integreeritud navigatsioon, Android Auto ja Apple CarPlay „või sellega samaväärne“ võimekus) – 2 punkti; kliimaseade – 2 punkti; soojenduse varustus (soojendusega istmed, roolisoojendus ja soojendusega esiklaas) – 2 punkti.

10 / Lisateenused

Pakkumus saab kuni 15 punkti lisateenuste eest, mis sisalduvad pakkumuse maksumuses. Lisateenusteks on: 1) rehvivahetuse teenus koos rehvide hoiustamisega; 2) kojameeste asendamine; 3) aku vahetus; 4) kasko- ja liikluskindlustus; 5) liiklusõnnetuse haldus; 6) asendusauto; 7) ööpäevaringne hädaabi teenus; 8) korraline tehnohooldus; 9) remondi korraldamine.

Pakkuja kinnitab pakkumuses, milliseid lisateenuseid ta pakub.

Variant 1: Kui pakkuja kinnitab kõikide lisateenuste pakkumist, saab pakkumus 15 punkti. Kui pakkuja kinnitab vähemalt viie lisateenuse pakkumist, saab

pakkumus 7 punkti. Kui pakkuja kinnitab vähemalt kolme lisateenuse pakkumist, saab pakkumus 5 punkti. Muul juhul saab pakkumuse selle kriteeriumi eest 0 punkti.

Variant 2: Kõige enam lisateenuseid pakkuv pakkumus saab 15 punkti. Teised pakkumused saavad punkte arvutades valemiga: "pakkumuse väärtus" / "suurim väärtus" * "osakaal".

Variant 3: väärtustada punktidega iga lisateenus või mõni lisateenus individuaalselt, lähtuvalt hankija prioriteetidest.

11 / Tootja lisagarantii

Ei ole asjakohane täisteenuse rendi puhul, kus pakkuja nagunii tagab auto korrasoleku lepingu kehtivuse ajal. Kasutusrendi puhul ei ole mõistlik garantiid kehtestada pikemalt kui kasutusaeg, sest selle lõppedes sõiduk tagastatakse liisinguandjale ja edasi kehtiv garantii hankija huvides enam ei ole. Garantii antakse tavaliselt kahe piirava näitajaga: ajaline kestus ja läbisõit. Näidis on koostatud ilma läbisõidupiiranguta. Miinimumgarantii peab olema RHAD-s kirjas. Punkte saab anda seda ületava tootja garantii (n-ö tootja lisagarantii) eest.

Näidis

Pakkuja annab sõidukile vähemalt Tehnilise Kirjelduses nõutud tingimustele vastava tootjagarantii (miinimumnõue). Kui pakkuja pakub tootjagarantiid miinimumnõudest ühe aasta pikema, saab pakkumus 5 punkti. Kui pakkuja pakub tootjagarantiid miinimumnõudest kaks aastat pikema, saab pakkumus 10 punkti.

12 / Kasutusmugavus

Riigihangete õigus võimaldab põhimõtteliselt hinnata ka sõiduki mugavust. Samas on see hindamise kriteerium asjakohane vaid piiratud juhtudel (nt esindussõidukid). Turuosalised on tingimuse suhtes kriitilised ja skeptilised. Toob kaasa suure halduskoormuse, sest hindamine tähendab proovisõidu tegemist. Praktiline probleem võib tekkida sellega, et proovisõiduks antav sõiduk ei ole täpselt see, mis pakkumuses pakutakse. Olukorras, kus sõidukid ei ole veel toodetud, ei saa hankija nõuda proovisõidu tegemist just pakkumuse esemeks oleva sõidukiga. Seega peab hankija paratamatult aktsepteerima proovisõitu näidisega – sama mark, mudel ja olulistes näitajates samaväärne sõiduk. See hindamise kriteerium vähendab pakkujate ringi.

Näidis

Pakkumus saab kuni 10 punkti sõiduki kasutusmugavuse eest. Mugav tähendab kõike häirivat välistav. Hankija hindamiskomisjon hindab sõidukit kasutamise teel (proovisõit). Iga hindamiskomisjoni liikme hinnang protokollitakse. Hindamiskomisjoni liikmete individuaalsete hinnete põhjal arvestatakse koondina hindepunktide keskmine väärtus, mis ongi pakkumusele omistatav punktide arv. Hindamiskomisjoni liige annab punkte järgmiselt:

Kirjeldus	Punktid
Häiringuid ei ole	10
Esineb üks oluline häiring*	5
Esineb enam kui üks oluline häiring*	1

Häiring tähendab sõiduki kasutamisel tuntavaid ebamugavusi: näiteks sõitmisel on salongis häiriv müra, kasutajaliidese kasutamine on keeruline (nt liiga väikesed nupud, ebaloogiline ja ebaintuiitivne paigutus jmt), sõiduki istmed on liiga kitsad, istmed ei ole piisavas ulatuses reguleeritavad vmt. Häiring tähendab ka mugavama funktsionaalsuse puudumist, s.t puudub sõidukile iseloomulik ja mugavust suurendav element. Hankija põhjendab hindamisotsuses iga sõiduki kohta antud hinnangut (sh tuvastatud häiringuid) eraldi, neid omavahel võrdlemata.

EI SOBI HINDAMISE KRITERIUMIKS

Idee	Kommentaar
Krediidireiting, maksuvõlgade ja maksehäirete puudumine	Vastuolus RHS-ga. Ei ole seotud hankelepingu esemega. Maksuvõlg on hankemenetlusest kõrvaldamise alus.
Kvaliteedijuhtimissüsteem ISO 9001 või samaväärne	Vastuolus RHS-ga. Pole seotud hankelepingu esemega. Puudutab tootjat, mitte müüjat. Võib olla kvalifitseerimise tingimus.
Erialaliidu liikmelisus	Vastuolus RHS-ga. Pole seotud hankelepingu esemega. Piirab konkurentsi. Kasutusrendi osas puudub erialaliit. Müüjad ei paku kasutusrenti.

Projekteerimine

Projekteerimistööd tuleks planeerida ette pikema perioodi peale. Peamiseks hankes osalemise/mitte osalemise põhjuseks on pakkumuse esitamise lühike tähtaeg ja töö teostamise kiire aeg. Põhjaliku pakkumuse koostamine võtab aega. Pakkujatel ei saa olla kindlust, et nad osutuvad edukaks, mistõttu tuleb arvestada, et projekteerijatel on eelduslikult käsil ka teised tööd ja kohene tööga alustamine ei pruugi olla võimalik. Saksamaal on umbes aastane „ootaeg“ üsna tavapärane. Eestis võiks ettevalmistav periood olla ca 3 kuud. Selle jooksul saaks tegeleda ettevalmistusega: uuringud (geodeesia, geoloogia) tellimine ja ülevaatus, kohalike elanike / naabrite kaasamine, esimene kohtumine, lähteülesande täiendamine jne.

2024. aastal valmivad Eesti Ehituskonsultatsiooniettevõtete Liidu töörühma poolt koostöös Arhitektide Liidu, Eesti Maastikuarhitektide Liidu ja Kliimaministeeriumiga projekteerimistöö ajakulu tabelid, mis võimaldavad hankijatel hinnata kogu projekteerimistöö eelarvet. Sellest lähtuvalt saavad hankijad paremini projekteerimistööd oma eelarvesse sobitada ning hanketeate avalikustamist ajastada.

Hindamiskomisjoni võiks rohkem kaasata valdkonnakogemusega eksperte, kellel on piisav kompetents pakkumuste kvalitatiivseks hindamiseks, nt tase 8 arhitekt, ehitusinsener, projekteerimise projektijuht, konstruktor, kvaliteedijuhtimise ekspert, alltöövõtjate esindaja. Komisjoni kaasatavad liikmed olenevad sellest, mis töö sisuks on (nt kui visioonikavandit pakkumusega ei esitata, ei pea kaasama arhitekti).

Valdkonnas on probleemiks vaid maksumuse alusel hindamine, mis pärsib innovatiivseid lahendusi. Hinnal põhinevad hanked suunavad projekteerijaid kordama juba tehtud lahendusi, mitte looma uusi kontseptsioone ja lahendusviise, mis paremal viisil võiksid aidata täita tellija vajadusi, nt uute ja jätkusuutlikumate materjalide ning tehnoloogiate kasutamine. Hinna osakaal peaks projekteerimise hangetes olema 30—40%. Kui projekteerimise etapis on suuremat rõhku pandud kvaliteedile, tuleb ka ehitus kvaliteetsem.

Kriteeriumi nr	Kriteeriumi nimetus	Kuidas aitab kriteerium kaasa kvalitatiivsele hindamisele?	Liik
1 /	Töökorralduskava	Pakkuja on tööprotsessid läbi mõelnud, planeerinud aega, kaardistanud võimalikud riskid jm	Hoone/rajatis
2 /	Aja- ja tegevuskava	Pakkuja on läbi mõelnud, kuidas plaanitakse oodatavad tulemid nõutud ajaraamides saavutada	Hoone/rajatis
3 /	Riskianalüüs	Pakkuja on mõelnud läbi hankelepingu täitmisega seotud riskid ja pakkunud välja maandamistegevused	Hoone/rajatis

4 /	Meeskonna koostöö kirjeldus	Pakkuja on läbi mõelnud, kes mille eest vastutab, milline on alluvusstruktuur ja meeskonnaliikmete omavaheline koostöö	Hoone/rajatis
5 /	Koostöönägemus seotud osapooltega	Pakkuja on läbi mõelnud, kuidas on tagatud koostöö seotud osapooltega	Hoone/rajatis
6 /	Visioonikavand	Võimaldab hinnata projekteerimistö tulemi kavandit ja eelistada pakkumusi, mis ühtivad kõige enam hankija soovide ja lähteülesandes püstitatud eesmärkidega	Hoone/rajatis
7 / - 11 /	Meeskonna kogemus, võtmeisikute kogemus, võtmeisikute kutsekvalifikatsioon, tunnustatud spetsialisti kaasamine, meeskonnaliikmete auhinnatud portfoolio	Hankelepingu täitmisse on kaasatud kogunud, kvalifitseeritud ja/või tunnustatud meeskond	Hoone/rajatis

1 / Töökorralduskava

Tegemist on universaalse töökorralduskava kriteeriumiga, mis sisaldab palju erinevaid osasid, mis kogumis peaksid andma hea ülevaate, kuidas pakkuja lepingut täitma hakkab. Seetõttu saab see kriteerium omada võrdlemisi suurt osakaalu pakkumuste hindamisel. Kui pakkuja on tööprotsessid läbi mõelnud, planeerinud aega, kaardistanud võimalikud riskid jm, on hankijal suurem kindlus, et projekteerimistö saab tähtaegselt ja kvaliteetselt valmis.

Kui hankija soovib, on tal võimalik teatud komponente vastavalt enda vajadusele hinnata eraldi kriteeriumide all, nt ajakava- ja tegevuskava, riskianalüüs, meeskonnaliikmete koostöö kirjeldus, koostöönägemus teiste projekti partneritega – need on näidiskriteeriumides ka eraldi välja toodud. Alternatiivselt on hankijal võimalik töökorralduskava sees anda erinevatele komponentidele eraldi osakaalud.

Töökorralduskava peab olema koostatud spetsiifiliselt hankelepingu eseme kohta ehk selle projekteerimistö kohta, mida tellitakse. Vastasel juhul kopeerivad turuosalised igasse hankesse sama kirjelduse ning kriteerium ei täida oma eesmärki.

Näidis

Pakkumus saab kuni 30 punkti pakkumuses esitatud töökorralduskava eest. Töökorralduskava peab olema koostatud spetsiifiliselt selle projekteerimistö kohta, mis on hankelepingu esemeks.

Töökorralduskava sisaldab:

- / töö läbiviimise metoodikat ja lahenduse kirjeldust, sh nägemust töö etappidest ja eelduslikust töö teostamise ajakavast;
- / projektijuhtimise- ja tööprotsesside kirjeldust;
- / koostööpõhimõtteid projektijuhi, erinevate vastutusvaldkondade spetsialistide, hankija projektijuhi ja teiste lepingu täitmisega seotud osapooltega;
- / tööjaotust erinevate meeskonnaliikmete vahel, sh erinevates tööosades alltöövõtjate kaasamise ja juhtimise põhimõtteid;
- / arusaama sõlmprobleemidest, millega tuleks projekteerimisel arvestada;
- / protsesse, millega tagatakse võimalike projekteerimisvigade operatiivse avastamine ja ennetatakse vigade kandumist ehitusprotsessi;

- / ülevaadet projekteerimise protsessi mõjutavatest riskidest, hinnanguid nende esinemise tõenäosusele, riskide mõjude kirjeldust ja pakkuja meetmeid riskide maandamiseks.

Hindamismetoodika kirjeldus	Punktid
Töökorralduskava sisaldab kõiki kohustuslikke osasid, mida on hankija selles nõudnud. Nägemus, töö kirjeldus ja osapoolte omavahelised seosed on väga hästi kooskõlas alusdokumentides toodud eesmärkidega ning on üle ootuste hea detailsusega. Koostööpõhimõtted on väga hästi lahti kirjutatud ja läbi mõeldud. Toodud tegevused ja lahendused on tervikuna läbi mõeldud, põhjalikult kirjeldatud, argumenteeritud ja põhjendatud. Hankijale on selge, kuidas hankes seatud eesmärkide ja oodatavate tulemusteni jõudmine plaanitakse realiseerida. Projektijuhtimise kirjeldus on terviklik. Meeskonna töökorraldus on põhjalikult lahti kirjutatud ja ülesanded on selgelt vastutusvaldkondade vahel jagatud, mis tagab sujuva tõrgeteta töökorralduse. Tegevused on väga hästi läbi mõeldud. Tegevuste kavandamisel ja elluviimisel planeeritavad projektijuhtimise tegevused ning kaasatava meeskonna töökorraldus ületavad ootusi ja tagavad tegevuste eduka läbiviimise.	30
Töökorralduskava sisaldab kõiki kohustuslikke osasid, mida on hankija selles nõudnud. Nägemus, töö kirjeldus ja osapoolte omavahelised seosed on olulises osas kooskõlas alusdokumentides toodud eesmärkidega. Esitatud pakumuse lahendus on hea detailsusega ning teostatav ja selle järgi on võimalik hankes seatud eesmärkide ja oodatavate tulemuste saavutamine. Koostööpõhimõtted on olulises osas läbi mõeldud ja kirjeldatud. Toodud tegevused ja lahendused on läbi mõeldud, kirjeldatud ja põhjendatud. Pakkuja on hankija vajadusi üldjoontes mõistnud, kuid esineb mõningaid vastuolusid ja/või ebaselgusi, mis vajavad täpsustamist. Projektijuhtimise kirjeldus käsitleb meeskonna töökorraldust, ülesanded on vastutusvaldkondade vahel jagatud, enamikus osas on esitatu arusaadav ja hästi lahti kirjutatud. Tegevuste kavandamisel ja elluviimisel planeeritavad projektijuhtimise tegevused ning kaasatava meeskonna töökorraldus on hea detailsusega, kuid kohati esineb vastuolusid ja/või ebaselgust. Veendumaks sujuva ja tõrgeteta töökorralduse toimimises, vajab esitatud kirjeldus üksikuid täpsustusi.	20
Töökorralduskava sisaldab kõiki kohustuslikke osasid, mida on hankija selles nõudnud, või esineb väheolulisi puudujääke. Nägemus, töö kirjeldus ja osapoolte omavahelised seosed on rahuldaval määral kooskõlas alusdokumentides toodud eesmärkidega, kuid ei moodusta ühtset tervikut, toetades vaid rahuldaval määral hankes seatud eesmärkide ja oodatavate tulemuste saavutamist. Koostööpõhimõtted on esitatud minimaalselt. Pakutud lahendus on üldsõnaline ning vajab enne ellu viimist olulisi või mitmeid täpsustusi ja täiendusi. Pakkuja pole hankija vajadusi lõpuni mõistnud. Projektijuhtimise kirjeldus, meeskonna töökorraldus ja ülesanded on kirjeldatud. Esitatud teenuse kirjeldus tagab pakkuja poolt projektijuhtimise minimaalsel tasemel. Veendumaks sujuva ja tõrgeteta töökorralduse toimimises, vajab esitatud kirjeldus olulisi täpsustusi ja/või täiendusi.	10
Töökorralduskava on esitatud, kuid ei sisalda olulises osas kohustuslikke osasid, mida on hankija selles nõudnud ja/või nägemuse, töö kirjelduse ja osapoolte omavaheliste seoste lõikes esineb olulisi puudujääke, vastuolusid ja/või küsitavusi. Pakumuse põhjal on hankija jaoks kaheldav, kas pakkuja on ülesandest aru saanud ja/või on hankija arvates tõenäoline, et tööga ei jõutaks kvaliteetse tulemuseni.	5
Töökorralduskava ei ole esitatud.	0

2 / Aja- ja tegevuskava

Hankijal on võimalik kogu töökorralduskava kogumis hindamise asemel hinnata aja- ja tegevuskava eraldi. Aja- ja tegevuskava hindamine on asjakohane, kui tegemist on ajakriitilise tööga. Pakumuse kvaliteedile aitab kaasa, et pakkuja on läbi mõelnud, kuidas plaanitakse oodatavad tulemid nõutud ajaraamides saavutada. Hankija saab seeläbi suurema kindluse, et töö valmib tähtaegselt.

Näidis

Pakkumus saab kuni 15 punkti aja- ja tegevuskava eest. Pakkuja esitab pakkumuses aja- ja tegevuskava hankelepingu täitmiseks.

Hindamismetoodika kirjeldus	Punktid
Aja- ja tegevuskava on hankelepingu kvaliteetseks täitmiseks mõistlik ja objektiivselt põhjendatud. Selgelt ja arusaadavalt on kirjeldatud, kuidas plaanitakse töö eesmärk ja oodatavad tulemid saavutada. Tegevused ja tulemid on jagatud tähtajalisteks perioodideks, sh on töö jagatud vaheetappidesse seal, kus see loob väärtust. Selgitatud on, millised on hankelepingu täitmisse kaasatud isikute rollid ning millises mahus ja milliste tegevustega nad tegelevad. Välja on pakutud lisaväärtust loovaid täiendavaid tegevusi või olemasolevaid tegevusi liigendatud detailsemaks, eesmärgiga neid paremini avada.	15
Aja- ja tegevuskava on hankelepingu nõuetekohaseks täitmiseks piisav. Kirjeldatud on, kuidas plaanitakse töö eesmärk ja oodatavad tulemid saavutada, kuid esinevad üksikud puudujäägid või ebaselgused. Tegevused ja tulemid on jagatud tähtajalisteks perioodideks. Selgitatud on, millised on hankelepingu täitmisse kaasatud isikute rollid ning millises mahus ja milliste tegevustega nad tegelevad. Pakkuja ei ole hankija hinnangul pakkunud lisaväärtust.	10
Aja- ja tegevuskava on esitatud koos tähtaegadega, kuid ajakavast on puudu mõni oluline etapp ja/või iga tegevuse juures ei ole märgitud läbiviija(d). Puuduvad põhjendused, kuidas pakutud ajakava ja isikutega on võimalik tagada hankelepingu kvaliteetne täitmine. Hankijal tekkisid mitmed põhimõttelised küsimused aja- ja tegevuskava sobivuse osas.	5
Aja- ja tegevuskavast on puudu olulised tähtajad, etapid ja/või tegevuste juures ei ole märgitud läbiviija(d) (meeskonna liikmed). Ajakava- ja tegevuskavas märgitud tegevused ja selle ülesehitus on suuresti ebaselged või vastuolulised. Puuduvad põhjendused, kuidas pakutud ajakava ja meeskonnaga on võimalik tagada hankelepingu täitmine.	1

3 / Riskianalüüs

Hankijal on võimalik kogu töökorralduskava kogumis hindamise asemel hinnata riskianalüüsi eraldi. Riskianalüüs on asjakohane iga projekteerimistöe puhul. Pakkumuse kvaliteedile aitab kaasa, et pakkuja on need riskid koos maandamismeetmetega läbi mõelnud.

Näidis

Pakkumus saab kuni 10 punkti riskianalüüsi eest. Pakkuja esitab pakkumuses hankelepingu täitmise seotud võimalike riskide kirjelduse, iga riski kohta selle esinemise tõenäosus, tagajärg ja riskide vältimise ja/või maandamise võimaluste kirjeldus, lahendusettepanekud ja tegevus riski realiseerumise puhul. Riskianalüüs peab olema koostatud spetsiifiliselt selle projekteerimistöe kohta, mis on hankelepingu esemeks.

Hindamismetoodika kirjeldus	Punktid
Riskianalüüs on koostatud läbimõeldult ja põhjalikult. Riskianalüüs arvestab täielikult tellijast, töövõtjast ja kolmandatest isikutest lähtuvatest asjaoludest tulenevate riskide ilmnemisega. Välja on toodud nii töö sisust kui ka teostamisprotseduurist lähtuvad riskid, vajadusel on kirjeldatud ka jääkriskid. Riskide maandamismeetmed ja nende eest vastutavad isikud on välja toodud. Hinnatud on erinevate riskide olulisust ja esinemistõenäosust, välja pakutud maandamismeetmed on realistlikud ning annavad hankijale tugeva kindlustunde, et lepingu täitmine kulgeb takistusteta.	10
Enamik tööga kaasnevad olulised riskid, nende maandamismeetmed ja nende eest vastutavad isikud on välja toodud, kuid mõned olulised riskid ja/või nende maandamismeetmed ja/või vastutavad isikud on jäänud kajastamata või on neid ebapiisavalt käsitletud.	5

Riskianalüüs on esitatud, kuid selles esineb olulisi puudusi, on väga pealiskaudne või ei arvesta mitmete oluliste riskidega. Kirjeldatud maandamistegevused ei ole piisavalt efektiivsed või ei ole võimalik hinnata, kas maandamistegevused on tõhusad. 1

4 / Meeskonna koostöö kirjeldus

Selgitus

Hankijal on võimalik kogu töökorralduskava kogumis hindamise asemel hinnata meeskonna koostöö kirjeldust eraldi. Kuigi meeskonna koostöö on oluline iga ehitustöö puhul, ei ole koostöö kirjelduse hindamine mõistlik siis, kui tegemist on elektriprojekti, väikesemahulise rajatisega vmt, kus on vähe töös osalevaid isikuid. Pakkumuse kvaliteedile aitab kaasa, et pakkuja on läbi mõelnud, kes mille eest vastutab, milline on alluvusstruktuur ja meeskonnaliikmete omavaheline koostöö.

Näidis

Pakkumus saab kuni 5 punkti meeskonna koostöö kirjelduse eest. Pakkuja esitab pakkumuses hankelepingu täitmiseks loodud projektimeeskonna koostöö ning töö- ja vastutuse jaotuse kirjelduse.

Hindamismetoodika kirjeldus

Punktid

Kirjelduses on detailselt ja põhjendustega välja toodud, milliseid ülesandeid iga meeskonnaliige lepingu täitmisel täidab (sh meeskonnaliikmete asendusvõimalused), seejuures on meeskonnaliikmete koostöö integreeritud ühise eesmärgi saavutamisse. Koostöö põhimõtted ja tööjaotus annavad hankijale veendumuse, et kõik planeeritud tegevused saavad lõpptähtajaks ja kvaliteetselt teostatud. 5

Meeskonnaliikmete tööjaotus ja koostöö põhimõtted on töö teostamiseks üldiselt sobivad. Kirjelduses või tööjaotuses esinevad üksikud puudujäägid või vastuolud, nt jääb rollide või vastutuse jaotus ebaselgeks. 3

Meeskonnaliikmete tööjaotuse ja/või koostöö põhimõtetes esinevad olulised puudujäägid või vastuolud või on esitatud kirjeldus üldsõnaline või pole ammendav. Hankijal ei ole veendumust, et pakkuja suudab planeeritud tegevused kvaliteetselt ja õigeaegselt teostada. 1

5 / Koostöönägemus seotud osapooltega

Kriteeriumi kasutamisel peab hankija välja tooma, kes need seotud osapooled on (nt ühis- või kaasomandi asjad; riigimajad, kus peab kooskõlastama erinevate ametiasutustega; hoones paikneb erineva funktsiooniga kliente). Pakkujal ei ole võimalik koostöönägemust koostada, kui pole teada, kellega ta arvestama peab.

Näidis

Pakkumus saab kuni 5 punkti koostöönägemuse eest. Pakkuja esitab pakkumuses nägemuse koostööst hankija ja projekti partneritega ning teiste seotud osapooltega tööde teostamise käigus.

Hindamismetoodika kirjeldus	Punktid
Pakkujal on selge ettekujutus perspektiivsest koostööst hankija, projekti partnerite ja teiste seotud osapooltega, ning selle võimalikest vormidest. Pakkuja nägemus koostööst vastab hankija vajadustele. Soovid hankija ja projekti partnerite poolt töö käigus garanteeritava osas on põhjendatud ja realistlikud. Pakkuja on ette näinud omapoolse koostöövormi, mis lisab hankija ootustele lisaväärtust.	5
Pakkujal on ettekujutus koostööst hankija, projekti partnerite ning teiste seotud osapooltega. Kirjelduses esineb väiksemaid puudujääke, ebatäpsusi ja küsitavusi.	3
Pakkumuses esineb hulgaliselt olulisi puudujääke ja/või ebatäpsusi, tekib kahtlus, kas pakkuja suudab koostöös hankija, projekti partnerite ning teiste seotud osapooltega töö teostada kvaliteetselt.	1

6 / Visioonikavand

Visioonikavand on vajalik arhitektuurikonkursis, projekteerimise hangetes üldiselt mitte. Projekteerijate jaoks on visioonikavandi koostamine suur koormus, seega visioonikavandit võiks nõuda vaid läbimõeldud vajaduse puhul ja siis, kui arhitektuurne lahendus on vältimatu töö osa. Visioonikavandi nõudmine eeldab hankija poolt koostatud lähteülesannet.

Visioonikavand võimaldab hinnata projekteerimistöö tulemi kavandit ja eelistada pakkumusi, mis ühtivad kõige enam hankija soovide ja lähteülesandes püstitatud eesmärkidega. Visioonikavandi hindamisel on oluline, et hindamiskomisjon on pakkujatega võrdväärselt pädev. Ühe projektiga töötavad tavaliselt

5—7 arhitekti, seega ei saa hindamiskomisjon koosneda vaid ühest arhitektist, kellel on arhitektina töötamisel minimaalne kogemus. Kuivõrd visioonikavand on iga riigihanke puhul unikaalne (lähtudes hankelepingu esemest), ei ole võimalik näidisenäitena esitada hindamismetoodika põhjendusi. Seepärast on lahendatud punktide jaotus puuduste, pealiskaudsuse või ebaotstarbekuse arvu alusel. Hindamiskomisjon saab visioonikavandiga tutvudes anda punkte lähtuvalt sellest, kas kavandis on puudusi. See võimaldab ka subjektiivse hindamiskriteeriumi teatavat objektiviseerimist ning võimaldab hindajatel oma subjektiivne nägemus punktidesse konkreetselt üle kanda. Punktide jaotamisel peab hindamiskomisjon protokollis esitama loomulikult põhjendused, milliseid puudusi kavand sisaldas. Võimalik on hindamismetoodikat muidugi kavandada teistmoodi, tuues välja muid hankija jaoks olulisi aspekte, sh nt anda lisapunkte silmapaistva lahenduse eest või hankijale lisaväärtust pakkuvate lahenduse eest jne.

Näidis

Pakkumus saab kuni 30 punkti visioonikavandi eest. Hankija hindab hoone/rajatise arhitektuurset kontseptsiooni (mahuline arhitektuur, asendiplan, korruste planid, vaated, lõiked, seletuskiri), lahenduse vastavust tehnilisele kirjeldusele ning tellija eesmärkidele.

Visioonikavandis hinnatakse:

- / sobivust ümbritsevasse ruumi – eelkõige seda, kuidas kavandatav arhitektuurne lahendus arvestab ja väärtustab nii olemasolevat kui perspektiivis kavandatavat ümbritsevat ruumi ja hoonestust;

- / arhitektuurset ideed ja lahenduspõhimõtteid ning vastavust tehnilisele kirjeldusele. Kavandis tuleb ära määratleda kasutatavad viimistlusmaterjalid ja kasutatava tarinduslahenduse kontseptsioon;
- / ruumiplaneeringu vastavust tehnilisele kirjeldusele;
- / põhjalikkust ja läbimõeldust, vormilist kvaliteeti ja vastavust tehnilisele kirjeldusele.

Visioonikavandit hindab hindamiskomisjon, mis annab punktid kollegiaalselt. Puuduseks loeb hankija seda, kui eeltoodud neljas aspektis on midagi puudu (nt ruumiplaneeringut ei ole), kui lähenemine on pealiskaudne (nt arhitektuurset ideed ei ole põhjalikult selgitatud) või ebaotstarbekas (nt hoone/rajatis ei sobi ümbritsevasse ruumi). Välja toodud näited ei ole ammendavad.

Arhitektuurne kontseptsioon	Ruumiprogramm ja plaanilahendus
15 punkti – väga hea, puudusi ei ole	15 punkti – väga hea, puudusi ei ole
11 punkti – hea, esineb 1-2 puudust	11 punkti – hea, esineb 1-2 puudust
7 punkti – rahuldav, esineb 3 puudust	7 punkti – rahuldav, esineb 3 puudust
3 – nõrk, esineb enam kui 3 puudust	3 punkti – nõrk: esineb enam kui 3 puudust

7 / Meeskonna kogemus

Tegemist on üldise meeskonna kogemuse kriteeriumiga. Selles kriteeriumis ei ole nimetatud konkreetseid referentse, mille alusel punkte antakse, vaid hankija jätab pakkuja otsustada, millised liikmed aitaksid parimal viisil hanke eesmärki saavutada. Kuna see hindamine on subjektiivne, peaks eelistama kriteeriumit, milles antakse punkte konkreetse kogemuse eest (vt järgmine kriteerium).

Näidis

Pakkumus saab kuni 15 punkti meeskonna kompetentsi eest. Pakkuja esitab pakkumuses meeskonnaliikmete CV-d ning vabas vormis kirjelduse, kuidas need rollid ja kompetentsid toetavad hanke eesmärgi saavutamist.

Hindamismetoodika kirjeldus	Punktid
Pakkuja on hankelepingu täitmisse kaasatava meeskonna koostamisel lähtunud hankija vajadusest ja töö eesmärgist. Detailselt on välja toodud iga meeskonnaliikme varasem kogemus ja kompetents ning põhjendatud, kuidas toetavad need hanke eesmärgi saavutamist. Meeskonnaliikmete valdkondlik töökogemus ja varasemalt teostatud sarnased tööd toetavad hanke eesmärgi saavutamist parimal viisil ning annavad alust eeldada, et pakkuja täidab lepingut kõrge kvaliteediga.	15
Meeskonnaliikmete varasem kogemus ja kompetents on kirjeldatud üldsõnaliselt ja/või on hankijal kahtlus, kas meeskonnaliikmete pädevus toetab hanke eesmärgi saavutamist parimal viisil. Kahtlus võib seisneda näiteks selles, et meeskonnaliikmetel ei ole valdkonnas piisavat töökogemust või puuduvad neil piisavad varasemalt teostatud sarnased tööd.	8
Hankija arvates ei taga kaasatud meeskond hankelepingu kvaliteetset täitmist, kuna meeskonnal puudub valdkondlik töökogemus ja/või puudub meeskonnaliikmetel kogemus sarnaste tööde tegemisel.	3

8 / Võtmeisikute kogemus

Hankijal on võimalik hinnata võtmeisikute (nt projektijuhi ja arhitekti) kogemust sarnaste varasemate hoonete/rajatiste projekteerimisel. Mida tähendab „sarnane hoone/rajatis“, peaks olema hankija defineeritud vastavalt hankilepingu esemele, näiteks läbi kasutusotstarvete (muuta näidise **punast** osa). Universaalset näidist ei ole võimalik ette anda, kuna projekteerimistööd on erinevad.

Kui hankija kindlasti tahab, et lepingu täitmisel osaleb võtmeisik, kes on sarnast objekti projekteerinud, peaks see olema sätestatud vastavustingimusena. Kogemust tuleks hinnata siis, kui see annab lisaväärtust (nt suurema mahuga projekt, suuremas koguses referentse).

Hankijal saab valida, kas anda kindel arv punkte ühe referentsi eest või proportsionaalselt rohkem olenevalt tööde arvu kumuleerumisest (nt 1 sarnane töö annab 1 punkti, 2 sarnast tööd annab 2 punkti jne). Näidis on koostatud nii, et kolme referentsi eest saab 5 punkti.

Reeglina tuleks vältida sobivate referentside ajalist piiramist (nt „riigihanke algamisele eelneva 60 kuu jooksul“). Võrdõiguslikkuse volinik on selgitanud, et see seab eelisseisundisse inimesed, kes ei ole olnud vanemapuhkusel. Omandatud kogemus ja teadmised on visad kaduma, mille tõttu ei ole ajaline piirang ka üldiselt vajalik. Kui hankija soovib sellegipoolest ajalist piirangut kehtestada, peaks see vajadus olema läbi mõeldud (nt hankilepingu esemeks on kõrgtehnoloogiline hoone, tehnoloogia on jõudsasti edasi arenenud ja see, et isik 15 aastat tagasi sarnase hoone ehitamises osales, ei näita lisaväärtust).

Näidis 1

Pakkumus saab 5 punkti, kui projektijuhil on kogemus vähemalt kolme 3000 m² või suurema suletud netopinnaga majandus- ja taristuministri määruse nr 51 „Ehitise kasutamise otstarvete loetelu“ lisas nimetatud koodile 12300 (kaubandus- ja teenindushoone), 12310 (kaubandushoone) või 12330 (teenindushoone) vastava peamise kasutusotstarbega (vähemalt 50%) hoone projekteerimisel. Kogemus tähendab, et võtmespetsialist osales lepingu täitmisel projektijuhina. Välisriigi objekti puhul peab kasutusotstarve olema samaväärne loetletud kasutusotstarvetega. Pakkuja esitab projektijuhi CV, referentsobjekti andmed ja projektijuhi allkirjastatud kinnituse, et ta osaleb lepingu täitmisel projektijuhina.

Kui vastavustingimuses nõutud töökogemus kattub hindamiseks esitatud referentsiga, siis hankija hindamise etapis referentsi eest punkte ei anna.

Näidis 2

Pakkumus saab 1 punkti projektijuhi iga sobiva referentsi eest (maksimaalselt 5 punkti). Sobiv referents on vähemalt kolme 3000 m² või suurema suletud netopinnaga majandus- ja taristuministri määruse nr 51 „Ehitise kasutamise otstarvete loetelu“ lisas nimetatud koodile 12300 (kaubandus- ja teenindushoone), 12310 (kaubandushoone) või 12330 (teenindushoone) vastava peamise kasutusotstarbega (vähemalt 50%) hoone projekteerimise leping. Kogemus tähendab, et võtmespetsialist osales lepingu täitmisel projektijuhina. Välisriigi objekti puhul peab kasutusotstarve olema samaväärne loetletud kasutusotstarvetega. Pakkuja esitab projektijuhi CV, referentsobjekti andmed ja projektijuhi allkirjastatud kinnituse, et ta osaleb lepingu täitmisel projektijuhina.

Kui vastavustingimuses nõutud töökogemus kattub hindamiseks esitatud referentsiga, siis hankija hindamise etapis referentsi eest punkte ei anna.

9 / Võtmeisiku kutsekvalifikatsioon

Teenuse juhtimise eest vastutava isiku kutsekvalifikatsioon on kvalifitseerimise tingimuseks, mis näitab pakkuja tehnilist ja kutsealast pädevust (RHS § 101 lg 1 p 6). Reeglina ei saa sätestada hindamise kriteeriumit, mis on seaduses sätestatud kvalifitseerimise tingimuseks, kuid erandiks on isikute haridus ja kutsekvalifikatsioon (RHS § 85 lg 1). Ehitisloakohustusliku ehitise ehitusprojekti koostamise tegevusalal kehtivad kindlad kvalifikatsiooninõuded (EhS § 24 lg 2 p 2). Hankija ei saa hinnata minimaalse kvalifikatsiooni olemasolu – see peab niigi olema kõigil –, kuid saab hinnata minimaalsest paremat kvalifikatsiooni. Allpool on koostatud projektijuhi kohta näidis, mis aga ei ole universaalselt kasutatav – hankija peab olema kindlaks teinud, mis on tema tellitava hoone/rajatise puhul nõutud kvalifikatsioon, millest parema kvalifikatsiooni eest saab punkte anda.

Näidis

Pakkumus saab 3 punkti, kui hankelepingu täitmisel kaasatud **projektijuht** on **volitatud ehitusinsener (tase 8)** või samaväärne. Pakkuja esitab isiku CV ja tema poolt allkirjastatud kinnituse, et ta osaleb lepingu täitmisel projektijuhina.

10 / Tunnustatud spetsialisti kaasamine

Pakkumus saab 3 punkti, kui pakkuja kaasab hankelepingu täitmisel tunnustusega autasustatud võtmespetsialisti. Tunnustus peab olema pakkujast ja võtmespetsialistist sõltumatu erapooletu organi antud, nt Eesti Arhitektuuripreemia, Arhitektuuri sihtkapitali aastapreemia, Eesti Disainiauhinna laureaat või samaväärne. Hankija aktsepteerib ka välisriigi samaväärseid tunnustusi. Pakkuja esitab spetsialisti CV, millest nähtub talle omistatud tunnustus, ja kirjeldab tema rolli ja konkreetseid ülesandeid hankelepingu täitmisel. Kui rollikirjeldusest ei tulene kasu, mida autasustatud võtmespetsialisti kaasamine hankelepingu täitmisele juurde annab, ei omista hankija pakkumusele selle hindamise kriteeriumi eest punkte.

11 / Meeskonnaliikmete auhinnatud portfoolio

Pakkumus saab kuni 6 punkti meeskonnaliikmete auhinnatud portfoolio eest. Iga lepingu täitmisel kaasatud spetsialisti eest, kellele on jooksul omistatud avalikul arhitektuurikonkursil või Eesti Arhitektide Liidu korraldatud konkursil auhind, saab 2 punkti. Hankija aktsepteerib ka välisriigi samaväärseid konkursse. Maksimaalselt saab punkte kolme isiku eest. Pakkuja esitab spetsialistide CV-d, milles on loetletud auhinnatud tööd, ning kirjeldab nende rolli lepingu täitmisel.

MIS EI SOBI HINDAMISE KRITERIUMIKS

Idee	Miks ei sobi
Vastutuskindlustuse olemasolu	Peaks olema sätestatud lepingutingimusena.
Töö teostamise kiirus	Ei aita kaasa kvaliteetse lõpptulemuse saavutamisele, vaid võib omada vastupidist mõju. Ettevalmistav periood on tavapärane, projekteerijatel on eelduslikult hanke võitmise korral käsil ka teised tööd ja kohene tööga alustamine ei pruugi olla võimalik
Ettevõtte palgatase	Ei ole seotud hankelepingu esemega.
Arhitektuurne analüüs	Kujutab endast eraldi teenust, mille tegemist ei ole otstarbekas kõikidelt pakkujatelt nõuda.
Keskkonnahoidlikkus	Keskkonnahoidlikku projekteerimist tagab ISO või OHSAS standard või samaväärne, mis on kvalifitseerimise tingimus.
Intervjuu/test/kaasus	Vastuolus RHS-ga. Hinnata saab pakkumust, pakkumus esitatakse kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis, pakkumus tuleb esitada pakkumuste esitamise tähtpäevaks.

Ehitus

Sobivate hindamise kriteeriumide valimisel on oluline analüüsida, kui suure hankega on tegu ja valida sellest lähtuvalt proportsionaalsed kriteeriumid. Väikesele hankele rohkete ja töömahukate kriteeriumide seadmisel kasvab halduskoormus (hindamisele kuluv aeg, hinnangute põhjendamine, töö käigus kriteeriumite täitmise jälgimine) ja võib väheneda pakkujate huvi hankes osaleda. Mida keerukam ja mahukam on hankelepingu ese, seda olulisem on pakkumuste kvalitatiivne hindamine.

Projekteerija kaasamine kogu projekti peaks olema nõue juba projekteerimishankes või projekteerimis-ehitushankes. See ei sobi hindamise kriteeriumiks ehitushankes, ehkki on edukaks ehitamiseks oluline. Kui hankija soovib, et projekteerija oleks ehitustööde ajal kaasatud, peaks see olema hankija-projekteerija vahel kokku lepitud, mitte ehitushanke võitja kohustus. Kui projekteerijat ei kaasata, tuleb peatöövõtjale võimaldada rohkem aega tööprojekti koostamiseks.

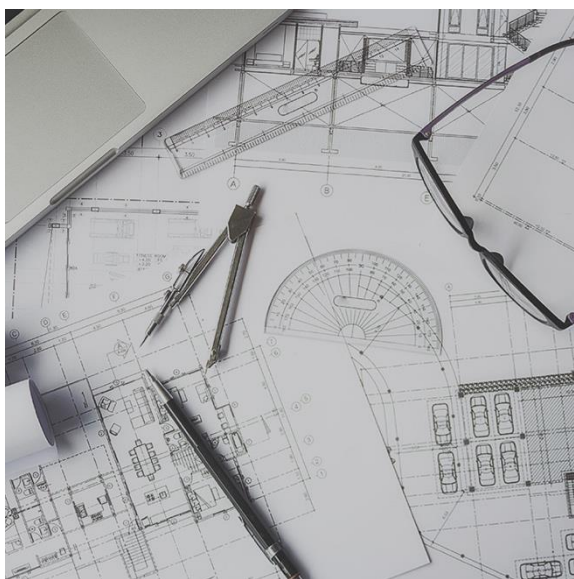
Kodutööde ja koosloomeseminaride käigus kogutud sisendis ei varieerunud kvalitatiivsed hindamise kriteeriumid projekteerimise ja ehitustööde vahel (s.t mõlema puhul pakuti sarnaselt kriteeriumideks tegevus- ja ajakava ning meeskonna kogemusega seotud nõudeid). Sama nähtub riigihangete registris avaldatud ehitushangete praktikast analüüsid. Põhjuseks on, et nii projekteerimise kui ka ehitushange on suunatud samale tulemusele ja viiakse sageli läbi ühe riigihankemenetluse raames.

Võrreldes projekteerimishangetega peaks ehitushangetes hinnaosakaal olla suurem, kuna ehituse kvaliteet sõltub suure osas projektist. Kui projekteerimise etapis on suuremat rõhku pandud kvaliteedile, tuleb ka ehitus kvaliteetsem.

Kriteeriumi nr	Kriteeriumi nimetus	Kuidas aitab kriteerium kaasa kvalitatiivsele hindamisele?	Milleks sobib
1 /	Töökorralduskava	Pakkuja on tööprotsessid läbi mõelnud, planeerinud aega, kaardistanud võimalikud riskid jm	Hoone/rajatis
2 /	Aja- ja tegevuskava	Pakkuja on läbi mõelnud, kuidas plaanitakse oodatavad tulemid nõutud ajaraamides saavutada	Hoone/rajatis
3 /	Riskianalüüs	Pakkuja on mõelnud läbi hankelepingu täitmisega seotud riskid ja pakkunud välja maandamistegevused	Hoone/rajatis
4 /	Meeskonna koostöö kirjeldus	Pakkuja on läbi mõelnud, kes mille eest vastutab, milline on alluvusstruktuur ja meeskonnaliikmete omavaheline koostöö	Hoone/rajatis
5 /	Ohutus- ja keskkonnaplaan ja kontrolli teostav isik	Pakkuja on läbi mõelnud, kuidas tagatakse objektil töötavate inimeste turvalisus, platsiturvalisus ning piiratus kõrvalistele isikutele, ehitusobjekti	Hoone/rajatis

ümbritseva keskkonna kaitse ehitustööde ajal ja ehitustööde keskkonnahoidlikkus

6 /	Teostusmudeli koostamise kirjeldus	Pakkuja on läbi mõelnud, kuidas toimub teostusmudeli koostamine, mis on kasulik abimaterjal renoveerimis- või remonditööde puhul	Hoone/rajatis
7 / - 9 /	Meeskonna kogemus, võtmeisikute kogemus, võtmeisikute kutsekvalifikatsioon	Hankelepingu täitmisel on kaasatud kogunud, kvalifitseeritud ja/või tunnustatud meeskond	Hoone/rajatis
10 /	Lisaväärtust pakkuva spetsialisti kaasamine	Lepingu täitmisel on kaasatud täiendav spetsialist, kes ei ole töö tegemiseks hädavajalik, kuid pakub lisaväärtust	Hoone/rajatis

1 / Töökorralduskava

Tegemist on universaalse töökorralduskava kriteeriumiga, mis sisaldab palju erinevaid osasid, mis kogumis peaksid andma ülevaate, kuidas pakkuja lepingut täitma hakkab. Kui pakkuja on tööprotsessid läbi mõelnud, planeerinud aega, kaardistanud võimalikud riskid jm, on hankijal suurem kindlus, et ehitustöö saab tähtaegselt ja kvaliteetselt valmis.

Arvestades ehitustööde suurt maksumust ja kulusurvet (riigi)eelarvele, on näiteks kriteeriumi osakaal 10—20% suhteliselt suur. Oluline on, et hankija oleks läbi mõelnud, milline on tema jaoks töökorralduskava väärtus. Mida keerulisem on ehitustöö, seda olulisem on, et pakkuja on töökorralduse põhjalikult läbi mõelnud.

Kui hankija soovib, on võimalik komponente vastavalt vajadusele hinnata eraldi, nt ajakava- ja tegevuskava, riskianalüüs, meeskonnaliikmete koostöö kirjeldus, koostöönägemus teiste projekti partneritega – need ongi näidiskriteeriumides ka eraldi välja toodud. Alternatiivselt on hankijal võimalik töökorralduskava sees anda erinevatele komponentidele eraldi osakaalud.

Töökorralduskava peab olema koostatud spetsiifiliselt hankelepingu eseme kohta ehk selle ehitustöö kohta, mida tellitakse. Vastasel juhul kopeerivad turuosalisel igasse hankesse sama kirjelduse ning kriteerium ei täida oma eesmärki.

Näidis

Pakkumus saab kuni 15 punkti pakkumuses esitatud töökorralduskava eest. Töökorralduskava peab olema koostatud spetsiifiliselt selle ehitustöö kohta, mis on hankelepingu esemeks.

Töökorralduskava sisaldab:

- / nägemust töö etappidest ja eelduslikust töö teostamise ajakavast;
- / projektijuhtimise- ja tööprotsesside kirjeldust, sh kas ja kuidas minimeeritakse vahetute naaberkinnistute omanike ja/või elanike häirimist;
- / tööjaotust erinevate meeskonnaliikmete vahel, sh erinevates tööosades alltöövõtjate kaasamise ja juhtimise põhimõtteid;

- / koostööpõhimõtteid suhtluses hankijaga (tööprojektide koostamisel materjalide ja seadmete kooskõlastamine tellijaga) ja teiste lepingu täitmise seotud osapooltega;
- / jäätmete sorteerimise korralduse kirjeldust (sh ringlusesse võtmist soodustavaid tegevusi);
- / ülevaadet ehitusprotsessi peamistest riskidest, hinnanguid nende esinemise tõenäosusele, riskide mõjude kirjeldust ja pakkuja meetmeid riskide maandamiseks.

Hindamismetoodika kirjeldus	Punktid
Töökorralduskava sisaldab kõiki kohustuslikke osasid, mida on hankija selles nõudnud. Nägemus, töö kirjeldus ja osapoolte omavahelised seosed on väga hästi kooskõlas alusdokumentides toodud eesmärkidega ning on üle ootuste hea detailsusega. Koostööpõhimõtted on väga hästi lahti kirjutatud ja läbi mõeldud. Toodud tegevused ja lahendused on tervikuna läbi mõeldud, põhjalikult kirjeldatud, argumenteeritud ja põhjendatud. Hankijale on selge, kuidas hankes seatud eesmärkide ja oodatavate tulemusteni jõudmine plaanitakse realiseerida. Projektijuhtimise kirjeldus on terviklik. Meeskonna töökorraldus on põhjalikult lahti kirjutatud ja ülesanded on selgelt vastutusvaldkondade vahel jagatud, mis tagab sujuva tõrgeteta töökorralduse. Tegevused on väga hästi läbimõeldud. Tegevuste kavandamisel ja elluviimisel planeeritavad projektijuhtimise tegevused ning kaasatava meeskonna töökorraldus ületavad ootusi ja tagavad tegevuste eduka läbiviimise.	15
Töökorralduskava sisaldab kõiki kohustuslikke osasid, mida on hankija selles nõudnud. Kontseptsioon, töö kirjeldus ja osapoolte omavahelised seosed on olulises osas kooskõlas alusdokumentides toodud eesmärkidega. Esitatud pakkumuse lahendus on hea detailsusega ning teostatav ja selle järgi on võimalik hankes seatud eesmärkide ja oodatavate tulemuste saavutamine. Koostööpõhimõtted on olulises osas läbi mõeldud ja kirjeldatud. Toodud tegevused ja lahendused on läbi mõeldud, kirjeldatud ja põhjendatud. Pakkuja on hankija vajadusi üldjoontes mõistnud, kuid esineb mõningaid vastuolusid ja/või ebaselgusi, mis vajavad täpsustamist. Projektijuhtimise kirjeldus käsitleb meeskonna töökorraldust, ülesanded on vastutusvaldkondade vahel jagatud, enamikus osas on esitatu arusaadav ja hästi lahti kirjutatud. Tegevuste kavandamisel ja elluviimisel planeeritavad projektijuhtimise tegevused ning kaasatava meeskonna töökorraldus on hea detailsusega, kuid kohati esineb vastuolusid ja/või ebaselgust. Veendumaks sujuva ja tõrgeteta töökorralduse toimimises, vajab esitatud kirjeldus üksikuid täpsustusi.	10
Töökorralduskava sisaldab kõiki kohustuslikke osasid, mida on hankija selles nõudnud, või esineb väheolulisi puudujääke. Nägemus, töö kirjeldus ja osapoolte omavahelised seosed on rahuldaval määral kooskõlas alusdokumentides toodud eesmärkidega, kuid ei moodusta ühtset tervikut, toetades vaid rahuldaval määral hankes seatud eesmärkide ja oodatavate tulemuste saavutamist. Koostööpõhimõtted on esitatud minimaalselt. Pakutud lahendus on üldsõnaline ning vajab enne ellu viimist olulisi või mitmeid täpsustusi ja täiendusi. Pakkuja pole hankija vajadusi lõpuni mõistnud. Projektijuhtimise kirjeldus, meeskonna töökorraldus ja ülesanded on kirjeldatud. Esitatud teenuse kirjeldus tagab pakkuja poolt projektijuhtimise minimaalsel tasemel. Veendumaks sujuva ja tõrgeteta töökorralduse toimimises, vajab esitatud kirjeldus olulisi täpsustusi ja/või täiendusi.	5
Töökorralduskava on esitatud, kuid ei sisalda olulises osas kohustuslikke osasid, mida on hankija selles nõudnud ja/või nägemuse, töö kirjelduse ja osapoolte omavaheliste seoste lõikes esineb olulisi puudujääke, vastuolusid ja/või küsitavusi. Pakkumuse põhjal on hankija jaoks kaheldav, kas pakkuja on ülesandest aru saanud ja/või on hankija arvates tõenäoline, et tööga ei jõutaks kvaliteetse tulemuseni.	1
Töökorralduskava ei ole esitatud.	0

2 / Aja- ja tegevuskava

Hankijal on võimalik kogu töökorralduskava kogumis hindamise asemel hinnata aja- ja tegevuskava eraldi. Aja- ja tegevuskava hindamine on asjakohane iga ehitustöö puhul, kuid eriti siis, kui tegemist on ajakriitilise tööga. Pakkumuse kvaliteedile aitab kaasa, et pakkuja on läbi mõelnud, kuidas

plaanitakse oodatavad tulemid nõutud ajaraamides saavutada. Hankija saab seeläbi suurema kindluse, et töö valmib tähtaegselt.

Näidis

Pakkumus saab kuni 5 punkti aja- ja tegevuskava eest. Pakkuja esitab pakkumuses aja- ja tegevuskava hankelepingu täitmiseks.

Hindamismetoodika kirjeldus	Punktid
Aja- ja tegevuskava on hankelepingu kvaliteetseks täitmiseks mõistlik ja objektiivselt põhjendatud. Selgelt ja arusaadavalt on kirjeldatud, kuidas plaanitakse töö eesmärk ja oodatavad tulemid saavutada. Tegevused ja tulemid on jagatud tähtajalisteks perioodideks, sh on töö jagatud vaheetappidesse seal, kus see loob väärtust. Selgitatud on, millised on hankelepingu täitmise kaasatud isikute rollid ning millises mahus ja milliste tegevustega nad tegelevad. Välja on pakutud lisaväärtust loovaid täiendavaid tegevusi või olemasolevaid tegevusi liigendatud detailsemaks, eesmärgiga neid paremini avada ja tagada nende edukam teostus.	5
Aja- ja tegevuskava on hankelepingu nõuetekohaseks täitmiseks piisav. Kirjeldatud on, kuidas plaanitakse töö eesmärk ja oodatavad tulemid saavutada, kuid esinevad üksikud puudujäägid või ebaselgused. Tegevused ja tulemid on jagatud tähtajalisteks perioodideks. Selgitatud on, millised on hankelepingu täitmise kaasatud isikute rollid ning millises mahus ja milliste tegevustega nad tegelevad. Pakkuja ei ole hankija hinnangul loonud lisaväärtust.	3
Aja- ja tegevuskava on esitatud koos tähtaegadega, kuid ajakavast on puudu mõni oluline etapp ja/või iga tegevuse juures ei ole märgitud läbiviija(d). Puuduvad põhjendused, kuidas pakutud ajakava ja isikutega on võimalik tagada hankelepingu kvaliteetne täitmine. Hankijal tekkisid mitmed põhimõttelised küsimused aja- ja tegevuskava sobivuse osas.	1
Aja- ja tegevuskavast on puudu olulised tähtajad, etapid ja/või tegevuste juures ei ole märgitud läbiviija(d) (meeskonna liikmed). Ajakava- ja tegevuskavas märgitud tegevused ja selle ülesehitus on suuresti ebaselged või vastuolulised. Puuduvad põhjendused, kuidas pakutud ajakava ja meeskonnaga on võimalik tagada hankelepingu täitmine.	0

3 / Riskianalüüs

Hankijal on võimalik kogu töökorralduskava kogumis hindamise asemel hinnata riskianalüüsi eraldi. Nagu aja- ja tegevuskava, on riskianalüüs asjakohane iga ehituse puhul: iga ehitusega kaasnevad omad riskid. Pakkumuse kvaliteedile aitab kaasa, et pakkuja on need riskid koos maandamismeetmetega läbi mõelnud.

Näidis

Pakkumus saab kuni 5 punkti riskianalüüsi eest. Pakkuja esitab pakkumuses hankelepingu täitmisega seotud võimalike riskide kirjelduse, iga riski kohta selle esinemise tõenäosus, tagajärg ja riskide vältimise ja/või maandamise võimaluste kirjeldus, lahendusettepanekud ja tegevus riski realiseerumise puhul. Riskianalüüs peab olema koostatud spetsiifiliselt selle ehitustöö kohta, mis on hankelepingu esemeks.

Hindamismetoodika kirjeldus	Punktid
Riskianalüüs on koostatud läbimõeldult ja põhjalikult. Riskianalüüs arvestab täielikult tellijast, töövõtjast ja kolmandatest isikutest lähtuvatest asjaoludest tulenevate riskide ilmnemisega. Välja on toodud nii töö sisust kui ka teostamisprotseduurist lähtuvad riskid, vajadusel on kirjeldatud ka jääkriskid. Riskide maandamismeetmed ja nende eest vastutavad isikud on välja toodud. Hinnatud on erinevate riskide olulisust ja esinemistõenäosust, välja pakutud maandamismeetmed on realistlikud ning annavad hankijale tugeva kindlustunde, et lepingu täitmine kulgeb takistusteta.	5

Enamik tööga kaasnevad olulised riskid, nende maandamismeetmed ja nende eest vastutavad isikud on välja toodud, kuid mõned olulised riskid ja/või nende maandamismeetmed ja/või vastutavad isikud on jäänud kajastamata või on neid ebapiisavalt käsitletud. 3

Riskianalüüs on esitatud, kuid selles esineb olulisi puudusi, on väga pealiskaudne või ei arvesta mitmete oluliste riskidega. Kirjeldatud maandamistegevused ei ole piisavalt efektiivsed või ei ole võimalik hinnata, kas maandamistegevused on tõhusad. 1

4 / Meeskonna koostöö kirjeldus

Hankijal on võimalik kogu töökorralduskava kogumis hindamise asemel hinnata meeskonna koostöö kirjeldust eraldi. Kuigi meeskonna koostöö on oluline iga ehitustöö puhul, ei ole koostöö kirjelduse hindamine mõistlik siis, kui tegemist on väikesemahulise hoone või rajatisega, kus on vähe vastutavaid isikuid. Pakkumuse kvaliteedile aitab kaasa, et pakkuja on läbi mõelnud, kes mille eest vastutab, milline on alluvusstruktuur ja meeskonnaliikmete omavaheline koostöö.

Näidis

Pakkumus saab kuni 5 punkti meeskonna koostöö kirjelduse eest. Pakkuja esitab pakkumuses hankelepingu täitmiseks loodud projektimeeskonna koostöö ning töö- ja vastutuse jaotuse kirjelduse.

Hindamismetoodika kirjeldus	Punktid
Kirjelduses on detailselt ja põhjendustega välja toodud, milliseid ülesandeid iga meeskonnaliige lepingu täitmisel täidab (sh meeskonnaliikmete asendusvõimalused), seejuures on meeskonnaliikmete töö integreeritud ühise eesmärgi saavutamisse. Koostöö põhimõtted ja tööjaotus annavad hankijale veendumuse, et kõik planeeritud tegevused saavad lõpptähtajaks ja kvaliteetselt teostatud.	5
Meeskonnaliikmete tööjaotus ja koostöö põhimõtted on töö teostamiseks üldiselt sobivad. Kirjelduses või tööjaotuses esinevad üksikud puudujäägid või vastuolud, nt jääb rollide või vastutuse jaotus ebaselgeks.	3
Meeskonnaliikmete tööjaotuse ja/või koostöö põhimõtetes esinevad olulised puudujäägid või vastuolud või on esitatud kirjeldus üldsõnaline või pole ammendav. Hankijal ei ole veendumust, et pakkuja suudab planeeritud tegevused kvaliteetselt ja õigeaegselt teostada.	1

5 / Ohutus- ja keskkonnaplaan ja kontrolli teostav isik

Ohutus- ja keskkonnaplaani eesmärgiks on tagada objektil töötavate inimeste turvalisus, platsiturvalisus ning piiratus kõrvalistele isikutele, ehitusobjekti ümbritseva keskkonna kaitse ehitustööde ajal ja ehitustööde keskkonnahoidlikkus.

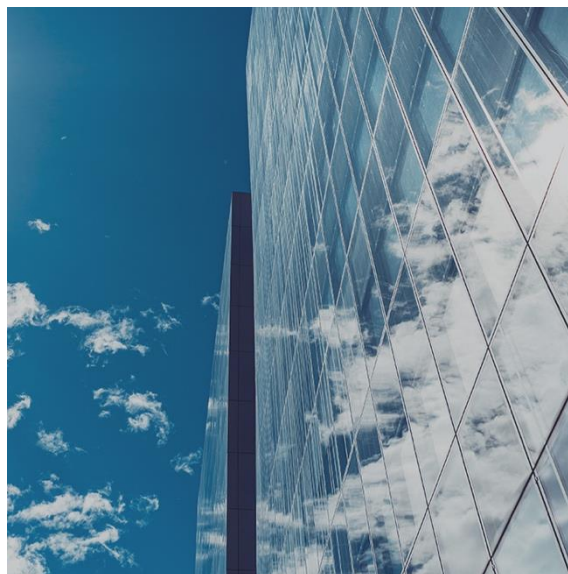
Näidis

Pakkumus saab kuni 4 punkti pakkumuses esitatud ohutus- ja keskkonnaplaani eest. Pakkumus saab 1 lisapunkti, kui pakkuja on lisaks kaasanud hankelepingu täitmisse eraldi ohutus- ja keskkonnaplaani järgimise üle kontrolli teostava isiku. Pakkuja esitab ohutus- ja keskkonnaplaani, kontrolli teostava isiku CV ja allkirjastatud kinnituse, et ta teostab lepingu täitmisel kontrolli ohutus- ja keskkonnaplaani järgimise üle.

Ohutus- ja keskkonnaplaanis tuleb:

- / selgitada, kuidas on korraldatud objekti valve töisel ja töövälisel ajal, sh kaitsemeetmed võõraste isikute juurdepääsu takistamiseks objektile;

- / selgitada, kuidas on ehitustöö ajal tagatud ülejäänud hoone ohutu kasutamine (vaid juhul, kui lepingu esemeks on ehitise üks osa ja ülejäänud ehitist peab saama kasutada);
- / esitada ehitusplatsil tööohutuse tagamise plaan koos tehniliste või töökorralduslike kaitsemeetmete kirjeldusega;
- / kirjeldada, kuidas, kelle poolt ja millise sagedusega korraldatakse ehitusplatsil ohutustehnika alaste nõuete täitmise kontrolli;
- / esitada tuleohutuse tagamise plaan ehitustööde teostamise ajal ehitusplatsil;
- / kirjeldada (sh ohtlike) ainete ja jäätmete käitlemise korda, jäätmete, heitmete jm saaste vähendamise meetmeid;
- / näidata, milliseid meetmeid kavatakse võtta kasutusele ehitiste, puude jm kaitsmiseks ning lähikonnaga arvestamisel (transpordikorralduses, masinate ja seadmete kasutamisel);
- / tuua välja objektiga seotud olulised keskkonnaaspektid, riskid ja nende maandamistegevused.

Hindamismetoodika kirjeldus	Punktid
Esitatud ohutus- ja keskkonnaplaan vastab täies ulatuses hankija poolt ettenähtud ülesannetele ja annab hankijale kindluse, et ehitustööde ajal on tagatud inimeste turvalisus ja ehitus toimub võimalikult keskkonnahoidlikult.	4
Esitatud ohutus- ja keskkonnaplaan on 1—2 aspektis läbimõttlemata/ebareaalne/ebapiisav või sisaldab mõningaid puudujääke/vastuolusid/ebakõlasi, kuid on põhiosas aktsepteeritav.	2
Esitatud ohutus- ja keskkonnaplaan on 3—5 aspektis läbimõttlemata/ebareaalne/ebapiisav või sisaldab mitmeid või märgatavaid puudujääke/vastuolusid/ebakõlasi.	1
Esitatud ohutus- ja keskkonnaplaan on enam kui 5 aspektis läbimõttlemata/ebareaalne/ebapiisav. Pakkuja kirjeldus ohutus- ja keskkonnaplaani koostamisel ei toeta hankija seatud eesmärgi saavutamist või ei ole pakkuja sellest aru saanud.	0

6 / Teostusmudeli koostamise kirjeldus

Teostusmudel kujutab hoonet/rajatist või ruumi sellisena, nagu see tegelikult ehitati, ning see luuakse tavaliselt ehitamisega paralleelselt või pärast ehitustöö valmimist. Teostusmudel kajastab konstruktsiooni täpseid mõõtmeid, materjali ja muid detaile ning on kasulik abimaterjal renoveerimis- või remonditööde puhul.

Kriteeriumi kasutamine eeldab, et teostusmudeli koostamine on lepingus ette nähtud ning hankija on sätestanud riigihanke alusdokumentides nõuded, millele teostusmudel peab vastama. Teostusmudeli nõudmisel on mõtte vaid siis, kui selleks on pärast ehitustööde lõpetamist reaalne kasutusvajadus. Kui hankija ei ole läbi mõelnud, milleks tal teostusmudelit pärast ehitustööde lõpetamist vaja on, ei tohiks seda ka hinnata.

Näidis

Pakkumus saab kuni 5 punkti pakkumuses esitatud teostusmudeli (*as-built model*) kirjelduse eest. Eesmärgiks on koostada hoone/rajatise BIM teostusmudel, mis oleks usaldusväärseks baasiks hoone/rajatise haldamiseks.

Kirjelduses tuleb:

- / selgitada, kuidas korraldatakse teostusmudeli koostamine;
- / nimetada mudeli koostamise ja kontrollitarkvarad, mille kasutamiseks on kehtivad litsentsid ning oskused;
- / nimetada isikud, keda kaasatakse mudelite koostamisel ja kontrollimisel;
- / kirjeldada, kuidas saavutatakse teostusmudelite vajalik usaldusväärsus.

Hindamismetoodika kirjeldus	Punktid
Esitatud kirjeldus vastab täies ulatuses hankija poolt ettenähtud ülesannetele.	5
Esitatud kirjeldus on 1—2 aspektis läbimõttlemata/ebareaalne/ebapiisav või sisaldab mõningaid puudujääke/vastuolusid/ebakõlasid, kuid on põhiosas aktsepteeritav.	3
Esitatud kirjeldus on 3—5 aspektis läbimõttlemata/ebareaalne/ebapiisav või sisaldab mitmeid või märgatavaid puudujääke/vastuolusid/ebakõlasid.	1
Esitatud kirjeldus on enam kui 5 aspektis läbimõttlemata/ebareaalne/ebapiisav. Pakkuja kirjeldus teostusmudeli koostamisel ei toeta eesmärgi saavutamist või ei ole pakkuja sellest aru saanud.	0

7 / Meeskonna kogemus

Tegemist on üldise meeskonna kogemuse kriteeriumiga. Selles kriteeriumis ei ole nimetatud konkreetseid referentse, mille alusel punkte antakse, vaid hankija jätab pakkuja otsustada, millised liikmed aitaksid parimal viisil hanke eesmärki saavutada. Kuna see hindamine on subjektiivne, peaks eelistama kriteeriumit, milles antakse punkte konkreetse kogemuse eest (vt järgmine kriteerium).

Näidis

Pakkumus saab kuni 5 punkti meeskonna kogemuse eest. Pakkuja esitab pakkumuses meeskonnaliikmete CV-d, vabas vormis kirjelduse, kuidas toetab meeskonna kirjeldus hanke eesmärgi saavutamist ja kinnituse, et meeskond osaleb lepingu täitmisel.

Hindamismetoodika kirjeldus	Punktid
Pakkuja on hankelepingu täitmisse kaasatava meeskonna koostamisel lähtunud hankija vajadusest ja töö eesmärgist. Detailselt on välja toodud iga meeskonnaliikme varasem kogemus ja kompetents ning põhjendatud, kuidas toetavad need hanke eesmärgi saavutamist. Meeskonnaliikmete valdkondlik töökogemus ja varasemalt teostatud sarnased tööd toetavad hanke eesmärgi saavutamist parimal viisil ning annavad alust eeldada, et pakkuja täidab lepingut kõrge kvaliteediga.	5
Meeskonnaliikmete varasem kogemus ja kompetents on kirjeldatud üldsõnaliselt ja/või on hankijal kahtlus, kas meeskonnaliikmete pädevus toetab hanke eesmärgi saavutamist parimal viisil. Kahtlus võib seisneda näiteks selles, et meeskonnaliikmetel ei ole valdkonnas piisavat töökogemust või puuduvad neil piisavad varasemalt teostatud sarnased tööd.	3
Hankija arvates ei taga kaasatud meeskond hankelepingu kvaliteetset täitmist, kuna meeskonnaliikmetel puudub valdkondlik töökogemus ja/või puudub meeskonnaliikmetel kogemus sarnaste tööde tegemisel ja/või on osaliselt või täielikult jäetud esitamata CV-d.	1

8 / Võtmeisikute kogemus

Kriteeriumis hinnatakse võtmeisikute (nt projektijuht, objektijuht, ehitusinsener) kogemust, kes asuvad lepingut täitma.

Üheks võimaluseks on hinnata kogemust sarnaste hoonete/rajatiste ehitamisel. Mida tähendab „sarnane hoone/rajatis“, peaks olema hankija poolt defineeritud vastavalt hankelepingu esemele, näiteks läbi kasutusotstarvete. Kui hankelepingu esemeks ei ole väga eriotstarbeline hoone/rajatis (nt elektrijaam vm kõrgtehnoloogiline ehitis), ei tohiks ka kasutusotstarvete loetelu olla kitsas. Näiteks on ehitise projektijuhtimine universaalne iga üldehituse puhul, kuna see kätkeb endas peamiselt ressursi ja aja juhtimist. Seega näitab ka kogemus teistsuguse

kasutusotstarbega hoone/rajatise ehitamisel, kui on hankelepingu esemeks, piisavalt projektijuhi kogemust. Sel põhjusel on teiseks võimaluseks hinnata kogemust üksnes ehitusmahu või lepingute koguse alusel.

Kui hankija kindlasti tahab, et lepingu täitmisel osaleb võtmeisik, kes on sarnast objekti teinud või omab muud olulist kogemust, siis peaks see tingimus olema sätestatud vastavustingimusena. Kogemust tuleks hinnata siis, kui see annab lisaväärtust (nt projektijuht on juhtinud suurema mahuga ehitusprojekti või omab suuremas koguses referentse). Universaalset näidist ei ole võimalik ette anda, kuna ehitustööd on erinevad (muuta näidises punast osa).

Reeglina tuleks vältida sobivate referentside ajalist piiramist (nt „riigihanke algamisele eelneva 60 kuu jooksul“). Võrdõiguslikkuse volinik on selgitanud, et see seab eelisseisundisse inimesed, kes ei ole olnud vanemapuhkusel. Omandatud kogemus ja teadmised on visa kaduma, mille tõttu ei ole ajaline piirang ka üldiselt vajalik. Kui hankija soovib sellegipoolest ajalist piirangut kehtestada, peaks see vajadus olema läbi mõeldud (nt hankelepingu esemeks on kõrgtehnoloogiline hoone, tehnoloogia on jõudsasti edasi arenenud ja see, et isik 15 aastat tagasi sarnase hoone projekteeris, ei näita lisaväärtust).

Näidis 1

Pakkumus saab 5 punkti, kui projektijuhil on kogemus vähemalt kolme 3000 m² või suurema suletud netopinnaga majandus- ja taristuministri määruse nr 51 „Ehitise kasutamise otstarvete loetelu“ lisa nimetatud koodile 12300 (kaubandus- ja teenindushoone), 12310 (kaubandushoone) või 12330 (teenindushoone) vastava peamise kasutusotstarbega (vähemalt 50%) hoone ehitamisel, osaledes lepingu täitmisel projektijuhina. Välisriigi objekti puhul peab kasutusotstarve olema samaväärne loetletud kasutusotstarvetega. Hoonele peab olema väljastatud ehitusluba või samaväärne teise asukohariigi luba. Pakkuja esitab spetsialisti CV, referentsobjekti andmed ja spetsialisti poolt allkirjastatud kinnituse, et ta osaleb hankelepingu täitmisel projektijuhi rollis.

Kui isiku vastavustingimuses nõutud töökogemus kattub hindamiseks esitatud referentsiga, siis hindamise etapis referentsi eest punkte ei saa.

Näidis 2

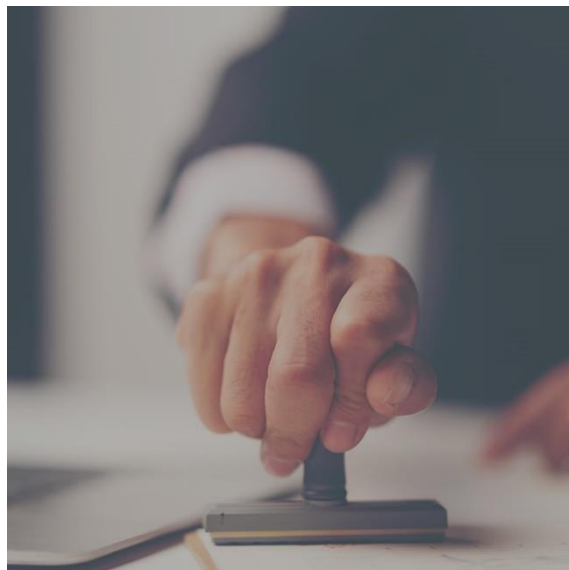
Pakkumus saab 1 punkti projektijuhi iga sobiva referentsi eest (maksimaalselt 5 punkti). Sobivaks referentsiks on vähemalt 3000 m² suletud netopinnaga majandus- ja taristuministri määruse nr 51 „Ehitise kasutamise otstarvete loetelu“ lisa nimetatud koodile 12300 (kaubandus- ja teenindushoone), 12310 (kaubandushoone) või 12330 (teenindushoone) vastava peamise

kasutusotstarbega (vähemalt 50%) hoone ehitamise leping. Välisriigi objekti puhul peab kasutusotstarve olema samaväärne loetletud kasutusotstarvetega. Projektijuht peab olema osalenud lepingu täitmisel projektijuhina. Hoonele peab olema väljastatud ehitusluba või samaväärne teise asukohariigi luba. Pakkija esitab spetsialisti CV, referentsobjekti andmed ja spetsialisti poolt allkirjastatud kinnituse, et ta osaleb hankelepingu täitmisel projektijuhi rollis.

Kui isiku vastavustingimuses nõutud töökogemus kattub hindamiseks esitatud referentsiga, siis hindamise etapis referentsi eest punkte ei saa.

9 / Võtmeisiku kutsekvalifikatsioon

Ehitustööde juhtimise eest vastutava isiku kutsekvalifikatsioon on kvalifitseerimise tingimuseks, mis näitab pakkuja tehnilist ja kutsealast pädevust (RHS § 101 lg 1 p 6). Reeglina ei saa sätestada hindamise kriteeriumit, mis on seaduses sätestatud kvalifitseerimise tingimusena, kuid erandiks on isikute haridus ja kutsekvalifikatsioon (RHS § 85 lg 1). Ehitusloakohustusliku ehitise ehitamise tegevusalal kehtivad kindlad kvalifikatsiooninõuded (EhS § 24 lg 2 p 1). Hankija ei saa hinnata minimaalse kvalifikatsiooni olemasolu – see peab niigi olema kõigil –, kuid saab hinnata minimaalsest paremat kvalifikatsiooni. Allpool on koostatud projektijuhi kohta näidis, mis aga ei ole universaalselt kasutatav – hankija peab olema kindlaks teinud, mis on tema tellitava hoone/rajatise puhul nõutud kvalifikatsioon, millest parema kvalifikatsiooni eest saab punkte anda.

Näidis

Pakkumus saab 3 punkti, kui hankelepingu täitmisel kaasatud projektijuht on volitatud ehitusinsener (tase 8) või samaväärne. Pakkija esitab isiku CV ja tema poolt allkirjastatud kinnituse, et ta osaleb lepingu täitmisel projektijuhina.

10 / Lisaväärtust pakkuva spetsialisti kaasamine

Kui hankija seda kriteeriumit kasutab, peab talle olema teada, millised spetsialistid võiksid olla sellised, kes pakuvad lepingu täitmisel lisaväärtust, kuid kelle kaasamine ei ole vältimatult vajalik (nt kvaliteedikontrolli eest vastutav isik, konstruktor). Kui hankija seda riigihanke alusdokumentides ei sätesta, muutub hindamine liiga subjektiivseks.

Hankija peab arvestama riskiga, et pakkuja kaasab täiendava spetsialisti, kuid ta tegelikult lepingu täitmisel ei osale või osaleb marginaalses matus. Seetõttu on kriteeriumi sisse kirjutatud, et pakkuja peab kirjeldama mh, mis on täiendava spetsialisti roll ja kuidas on dokumenteeritud tema osalemine. Lepingu täitmisel peaks hankija siis ka kontrollima, et see isik lepingu täitmisel nii osaleb, nagu pakkuja on väitnud.

Näidis

Pakkumus saab 2 punkti, kui pakkuja kaasab hankelepingu täitmisel täiendava spetsialisti, kelle kaasamine pakub hankelepingu täitmisel lisaväärtust. Pakkija esitab spetsialisti CV, kirjeldab tema rolli lepingu täitmisel, ning selgitab, kuidas see pakub hankelepingu täitmisel lisaväärtust ja kuidas on spetsialisti osalemine dokumenteeritud. Kui kirjeldusest ei selgu, millist väärtust spetsialisti

kaasamine lepingu täitmisele annab, või hankijal ei ole kirjelduse järgi võimalik veenduda, et spetsialist ka tegelikult lepingu täitmisel dokumenteeritult osaleb, ei saa pakkumus punkte.

MIS EI SOBI HINDAMISE KRITERIUMIDEKS

Idee	Miks ei sobi
Pakkuja kogemus	Vastuolus RHS-ga. Pakkuja minevikus täidetud lepingud ei näita pakkumuse majanduslikku soodsust.
Alltöövõtjate kasutamisest hoidumine	Vastuolus RHS-ga. Alltöövõtjate kasutamise keelamine ei ole lubatud (vt ka EKo C-402/18).
Pakkuja likviidsuskordaja	Vastuolus RHS-ga. Pole seotud hankelepingu esemega. Kui krediidasutus on hinnanud maksevõimet usaldusväärseks, siis sellest piisab. Likviidsuskordaja puhul on ajaline lõtk, sest hinnang tugineb majandusaasta aruandele.
Alternatiivne pakkumine materjalidele	Keeruline pakkumusi võrdsetel alustel hinnata, sest pakutakse erinevaid lahendusi. Võib vajada ka projekti muutmist.
Ehitamise kiirus	Töö teostamine kiiremini ei aita üldjuhul kaasa kvaliteetse tulemuse saavutamisele, vaid võib omada vastupidist mõju. Ehitaja huvides ei ole venitada, samas kui tellija ei pruugi soovida hoone/rajatise valmimist enne tähtaega (tekib vastuvõtmise kohustust ja kõrvalkulude kandmise kohustus). Euroopa Komisjoni riigihankemenetluse suunistes on peetud halvaks tavaks lepingu kestuse kasutamist hindamise kriteeriumina. Hankija peaks lähtuvalt enda vajadustest ise määrama kindlaks, mis tähtpäevaks ehitus valmis peab olema.
Lisagarantii	Garantiaeg, mida hankija peab vajalikuks, tuleb sätestada lepingus. Lisagarantii ei anna hankijale tegelikku lisaväärtust, vaid muudab kõik pakkumused võrdväärselt kallimaks. Seadusest tulenevalt vastutab ehitaja varjatud puuduste eest 5 aastat.
Tulemustasu	Ei ole kvalitatiivne hindamise kriteerium, vaid lepingu tingimus. Kvaliteedi tagamiseks on võimalik rakendada lepingus tulemustasu. Boonusmehhanismi kasutamiseks tuleks määrata lepingus tulemusmõõdikud (KPI-d), mille täitmisel on peatöövõtjal õigus tulemustasule (nt prügi sorteerimine, objekti õige- või enneaegne valmimine, ohutust tagavad meetmed, vähene müra ehitamise ajal vmt).
Intervjuu/test/kaasus	Vastuolus RHS-ga. Hinnata saab pakkumust, pakkumus esitatakse kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis, pakkumus tuleb esitada pakkumuste esitamise tähtpäevaks.

Kuidas toimus kaasamine

Projekti raames toimus turuosaliste kaasamine läbi kahe peamise viisi: valdkonnapõhised küsitlused ning töötoad. Kaasamise viis läbi AS PricewaterhouseCoopers Advisors (Triin Toimetaja, Erki Raja, Haldi Helis Annus).

Küsitluste puhul koostati igale valdkonnale nende spetsiifikast tulenevalt küsitlused. Enne turuosalistele küsitluse edastamist valideeriti küsitlused Tellija esindajatega. Küsitluse eesmärk oli teada saada, kas ja milline kogemus on turuosalistel kvalitatiivsete hindamise kriteeriumitega, sh milliseid kriteeriume peetakse mõistlikuks ning millistest tuleks hoiduda.

Paraku oli küsitluses osalus madal, kuid vastused olid põhjalikud. Madala osaluse üheks põhjuseks oli ilmselt küsitluse põhjalikkus ning selleks arvestatav ajakulu (kuni 45 minutit). Küsitluse vastuseid kasutasime sisendina töötubade ettevalmistamisel.

Töötubade aktiivsus oli kõrge nii osaluse kui arutelude intensiivsuse poolest. Kokku korraldasime kuus valdkondlikku töötuba:

- / Projekteerimine
- / Sõidukid
- / Reisikorraldusteenus
- / Kindlustus
- / Ehitus
- / Toitlustusteenus

Töötoad olid üles ehitatud, lähtudes küsitluse sisendist, dokumendianalüüsist ning PwC Eesti ja välismaiste ESG ja riigihankespetsialistide kogemusest. Ühe töötoa kestvus oli 3 tundi ning aktiivse osaluse tagamiseks ootasime töötuppa maksimaalselt 12 inimest. Teavitust töötubade osas oli mitmeosaline, kutsudes turuosalisi osalema läbi personaalse lähenemise (e-posti ja telefonikõne teel). Kvaliteedi tagamiseks eelistasime töötubasid läbi viia füüsiliselt.

Töötoa struktuur jagunesid kaheks osaks: esimene osa hõlmas probleemide ja väljapakutud hindamise kriteeriumite valideerimist, teine osa kriteeriumite edasiarendust. Peamise kaasamise meetodina kasutasime *World Cafe* meetodit, mis võimaldab lühikese aja jooksul kõikidel osalejatel väiksemates gruppides esmalt ideid genereerida ning seejärel teiste osalejate ettepanekuid täiendada. Väiksemad grupid tagavad suurema kaasatuse, samas kui *World Cafe* võimaldab saada kõigi osapoolte arvamuse kogu töötoa sisule. Lisaks palusime harjutusena igal grupil kujundada unistuste hange – see võimaldas töötoas välja töötatud hindamise kriteeriumid praktikas valideerida.

Töötoas kasutatud kvalitatiivsete hindamise kriteeriumite arendamise mudel koosnes viiest komponendist:

- / kriteeriumi sõnastus;
- / osakaal (%);
- / kontrollimehhanism;
- / ohud/probleemid;
- / muud kommentaarid.

Lisa. Töötubadesse kutsutud organisatsioonid ja nende esindajad

Projekteerimise töötuba

Ahti Kooskora (Sweco Group AS)

Annika Valkna (Arhitekta OÜ)

Armin Valter (AVAB OÜ)

Ave Nael (Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus)

Alari Arro (Arro ja Agasild Element OÜ)

Edgar Kaare (Tajuruum OÜ)

Heiki Kalberg (Artes Terrae OÜ)

Heli Pill (Allianss Arhitektid OÜ)

Illimar Truverk (Arhitekt11 OÜ)

Jaan Port (Pin Arhitektid OÜ)

Kristiina Voolaid (Impro OÜ)

Maarja Tüür (KTA Projects OÜ)

Oliver Napits (Inseneribüroo Telora OÜ)

Riho Milva (Roadplan OÜ)

Silver Riisalo (Eesti Maastikuarhitektide Liit MTÜ)

Berit Freivald (AW2 Architects OÜ Eesti Filiaal)

Anna Poots (Rahandusministeerium)

Estella Põllu (Rahandusministeerium)

Madina Talu (Rahandusministeerium)

Mart Salusaar (Riigi Kinnisvara)

Merle Salmistu (Riigi Kinnisvara)

Reisivahendusteenuse töötuba

Aili Kägu (Wris AS)

Madli Karjatse

Krista Talvar (Regionaal- ja Põllumajandusministeerium)

Kristo Raud (Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus)

Liis Viilipus (Estravel Group AS)

Marju Lepmets (Rahandusministeerium)

Madina Talu (Rahandusministeerium)

Reet Vokk (Novatours OÜ)

Riina Aasa (Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium)

Liina Stranberg (Regionaal- ja Põllumajandusministeerium)

Margit Loiv (Reisiekperdi AS)

Toomas Kukk (Reisiekperdi AS)

Sõidukite töötuba

Mihkel Mõisa (Veho Baltics OÜ)

Argo Rebane (Baltic Mobility OÜ)

Andrus Valma (Mobire Eesti AS)

Marek Kurs (Mobire Eesti AS)

Kersten Kattai (Autoettevõtete Liit MTÜ)

Erko Sepri (Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus)

Sirje Juhkam (Rahandusministeerium)

Karoli Niilus (Rahandusministeerium)

Madina Talu (Rahandusministeerium)

Kindlustuse töötuba

Anna Poots (Rahandusministeerium)

Madina Talu (Rahandusministeerium)

Artjom Fraiman (IF PjaC Insurance AS)

Gerli Mae-Vello (BTA Group OÜ)

Igor Fedotov (IIZI Kindlustusmaakler AS)

Mart Jesse (Eesti Liikluskindlustuse Fond MTÜ)

Kaupo Kalev (Salva Kindlustuse AS)

Mihkel Reimaa (Compensa Life Vienna Insurance Group SE)

Silver Vohu (SEB Pank AS)

Erko Sepri (Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus)

Lauri Riit (Inges Kindlustus AS)

Katrin Savi (Kredex)

Kaido Tropp (IIZI Kindlustusmaakler AS)

Riho Kirsipuu (Compensalife)

Ingrid Siska (IIZI Kindlustusmaakler AS)

Ehituse töötuba

Andres Salusaar (Embach Ehitus OÜ)

Ave Nael (Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus)

Estella Põllu (Rahandusministeerium)

Indrek Moorats (Oma Ehitaja AS)

Indrek Peterson (Eesti Ehitusettevõtjate Liit MTÜ)

Madina Talu (Rahandusministeerium)

Mart Salusaar (Riigi Kinnisvara)

Merle Salmistu (Riigi Kinnisvara)

Priit Tammekänd (Merko Ehitus Eesti AS)

Tiiu Pirbe (Nordecon AS)

Taivo Täht (Ehitusfirma Rand ja Tuulberg AS)

Sven Pertens (Trev-2 Grupp AS)

Priit Laos (Mapri Ehitus OÜ)

Margus Keerutaja (Sovek AS)

Kaido Somelar (Ehitustrust AS)

Ülo Jaanisoo (Reparo Ehitus OÜ)

Piit Hõbejärv (Mapri Ehitus OÜ)

Kaupo Kolsar (Astlanda Ehitus OÜ)

Toitlustusteenuse töötuba

Eesti Koolitoidu Liit MTÜ

Eva Lääne (Tartu Linnavalitsus)

Gerli Kuldmaa (Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus)

Jaanus Pulles (Toidutorn AS)

Karmi Saarnik (Jahh Catering OÜ)

Kerli Nõges (Regionaal- ja Põllumajandusministeerium)

Küllli Johanson (Regionaal- ja Põllumajandusministeerium)

Madina Talu (Rahandusministeerium)

Marita Seemer (Regionaal- ja Põllumajandusministeerium)

Mihkel Tasa (Advokaadibüroo Concordia OÜ)

Anella Stimmer (Dussmann Eesti OÜ)

Tiiu Endrikson (Balticrest OÜ)

Maia Prunt (Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus)

Marcus Põlluvee (Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus)

Sirle Sõstra-Oru (Tartu Linnavalitsus)

Ahto Tilk (Regionaal- ja Põllumajandusministeerium)

Juhendi koostajad

Erki Fels

Nõunik
Vandeadvokaat

📞 [+372 5349 3777](tel:+37253493777)

✉ erki.fels@tgsbaltic.com

Karin Marosov

Partner
Kinnisvara töögrupi kaasjuht

📞 [+372 518 9852](tel:+3725189852)

✉ karin.marosov@tgsbaltic.com

Gregor Saluveer

Advokaat

📞 [+372 5591 0417](tel:+37255910417)

✉ gregor.saluveer@tgsbaltic.com

Mari Kelve-Liivsoo

Advokaat

📞 [+372 5341 0942](tel:+37253410942)

✉ mari.kelve-liivsoo@tgsbaltic.com

Jana Tudelep

Vandeadvokaat

📞 [+372 5386 6645](tel:+37253866645)

✉ jana.tudelep@tgsbaltic.com

Liisa Levandi

Vandeadvokaat

📞 [+372 5345 7304](tel:+37253457304)

✉ liisa.levandi@tgsbaltic.com

 TGS BALTIC
VARUL GRUNTE SUTKIENE